

# עיתון מהסיפורים

חקה סיפורים אנוגה ה'ה

אלט חקרוג ה'ה הסופר

לרה פסח ג"פ

הזכויות שמורות,  
נא לא להוציא מגבולות ביתא.

י'מא ולריכה: חוי אהיבי 276-176-0527.

# חציו לה'

חני אוריאל

יענקל'ה הקטן האזין בדומיה לכל הדברים הללו ולעוד הרבה דיבורים מסוג זה, וטוב שכך, כי שלושה חודשים לאחר שהחלו לדבר בעיירה על החוטפים, הופיעו הללו במלוא הדרם בבית הכנסת: שלושה יהודים בלבוש גויי, עזי פנים ומלאי כבוד עצמי, דרשו מן הגבאי שייתן להם לעלות לתורה. כהן, לוי וישראל הם לקחו לעצמם באותו יום שני, ואף אחד לא העז להמרות את פיהם. הרב ישב בפנינתו וגעה בבכי, ואין לדעת אם רק על הילדים הרכים העתידיים להילקח מכאן לעבודת הצבא בכה הוא, או גם מצא רחמים בליבו על אותם יהודים, שבחרו במקצוע גרוע יותר מזה של מלאך המוות. כי מלאך המוות לוקח את הגוף, ואילו עבודת הצבא הרוסי לקחה את הגוף והנפש גם יחד, על פי רוב. הצאר ניקולאי, ברשעותו הערמומית, לא רק שקבע כי על היהודים להפריש מבניהם פי שניים מאשר האיכרים הבורים, אלא השאיר את העבודה הנבזית של בחירת הקרבנות לאחיהם, עצמם ובשרם. כל קהילה מחוייבת היתה להעביר מספר מסוים של ילדים, ואם לאו – היו החיילים לוקחים מכל הבא ליד: צעירים ומבוגרים, רווקים ונשואים.

ודאי שעדיף היה לשלוח אדם שאינו נשוי לאותו גיהנום ששמו "הצבא הרוסי", מאשר בעל משפחה, שיעגן את אשתו באופן ודאי. אולם אף אחד מהיהודים לא מצא עוז בנפשו להחליט את מי לבחור לחיים ואת מי למוות. מה גם, שהצאר הרשע חשק דווקא בחיילים יהודים רכים בשנים, שניתן לעצב את ליבם ומחשבתם כרצונו, ולא בבחורים עיקשים שיסבו למפקדיו כאבי ראש.

הגיע המצב לידי כך, שבכל ששת חודשי הגיוס היו ההורים מחביאים את ילדיהם הקטנים ומחכים עד יעבור זעם וייעלמו החיילים המגייסים מן האזור. אולם אותם אחראי-גיוס לא יכלו ללכת לפני שתימלא המכסה. הפילו, אפוא, את התפקיד המאוס על אנשי הקהילה: "כך וכך ילדים צריכים אתם לתת לנו, ואם לאו – ניקחם בעצמנו", וכדי להקל על עצמם הקציבו פרס כספי נאה לכל ראש יהודי.

כך ארע, שהיו כמה מגזע היהודים, שכיבו את גחלת ליבם האלוקית והשכירו עצמם למלאכה מזוויעה זו, הלכו וחקרו ובדקו וחיפשו בכל בתי אחיהם אחר ילדים קטנים, ומשמצאום – לקחו אותם בכח לבית המעצר.

את יענקל'ה הם לקחו בכלל בלי לטרוח. פשוט, פרצו את הדלת הרעועה ונכנסו אל הבית הדל, ולאחר חיפוש קל שלפו את הילדון הרועד מתחת למיטה, הכניסוהו לתוך שק והרימו אותו כהרם תרנגולת שחוטה, הישר לבית המעצר שבקצה העיירה. יענקל'ה המבוהל ניסה בתחילה להתנגד, אולם כמה חבטות שהונחתו על ראשו השתיקו אותו, והוא נשאר דומם עד שנזרק על רצפת החדר הקודר. שם הרשה לעצמו לפרוץ בבכי נפחד, בצוואת עם חבריו הנוספים שנכבדו יחד עימו.

בחוץ כבר נאספו ההורים האומללים ופרצו ביללות משלהם, המקום הפך למהומת אימים.

החיילים שנלוו למסע החטיפה לא היו מרוצים. "כך אין נוהגים, באלו שהולכים לשרת את הוד רוממותו", נזפו בהורים המסכנים,

יעקב רבינוביץ היה בהחלט טרף קל. ילדון כחוש בן עשר, יתום מאב, אם חולנית המשתכרת בקושי כדי מחייט שתי הנפשות, והכי קל: ביתם הדל שכן בקצה העיירה, בסופו של שביל שומם, ואף אחד לא יוכל לחוש לעזרת שוכני הבית אף אם יקראו בכל כוחם.

לא היה קל מזה. את בן הפרנס, לדוגמא, אף אחד לא העז לחטוף. אביו היה בעל כח ובעל ממון, וממילא גם בעל השפעה גדולה בחוגי השלטון המקומי. לא כדאי היה להסתבך עבור בנו, אף שהבן נראה ממש כמו אביו – גבה קומה ורחב גרם, כשיר בהחלט למלאכת הצבא.

גם אמו האלמנה של יענקל'ה רבינוביץ הכירה במציאות העגומה. את פת לחמה הדלה השיגה בעבודה מתישה של כיבוס בגדי השכנים, ושם שמעה הרבה מאד על החוטפים ועל עבודת הצבא הנוראה. היא ידעה מה צפוי לגוזל הקטן שלה, ואף ניסתה להגן עליו בכוחותיה הדלים.

ביילא אשת הנפח החביאה את בנה בחבית במרתף, אולם לאמו של יענקל'ה לא היתה חבית וודאי שלא מרתף. הסתירה אותו איפוא מתחת למיטה הצולעת וגיבבה סביבו שמיכות קרועות, וכך, במקום ללמוד תורה מפי המלמד בשעות הבוקר, שמע הילד את דבריה של אמו בכל לילה, והדברים חדרו עמוק עמוק ללבו הקט.

כי כך נהגה האם המסורה: בכל ערב, בשעה ששבה האלמנה מעמל יומה ומצאה את בנה מצפה לה עדיין מתחת למיטה, שבה נשימתה לתקנה. לוותר על העבודה לא יכלה, ולקחת את בנה עימה היה מסוכן מדי. לכן נאלצה לצאת יום יום ולהותיר את ליבה לפרפר בספק הנורא: האם תמצא בערב את יענקל'ה שלה, או שמא לקחו אותו החוטפים אל הצבא?

אולם במקום ללכת לישון בהודיה לבורא על בנה שנותר איתה, ישבה האלמנה לילה-לילה ליד ילדה הקט וסיפרה לו סיפורים מסמרי שיער על מקדשי ה' שבכל הדורות. לא הרבה ידעה אותה אישה, רק מה שסיפרו לה הוריה בעודה פעוטה, לפני שהלכו לעולמם, אולם גם המעט שידעה – חדור היה באותו חוט פלדה שלעולם לא נקרע: למען ה' ותורתו חובה לעשות הכל, ו"הכל" כולל לא רק מוות, אלא גם חיי יסורים ומכאוב.

"ומה?" היתה אומרת לבנה הקט, בעודו שוכב במיטתו ורועד מקור ומפחד גם יחד, "האם אלו שהמירו את דתם בצבא נהיו מאושרים? קבלו יחס טוב יותר? הבלים! כולם כאחד נתונים למרותו של הצאר ניקולאי וחייליו האכזריים. אלא מה? אלו ששומרים על יהדותם, לפחות נפשם להם לשלל, אולם אלו המסכנים שנכנעו והסכימו להתנצר – מה מר גורלם: גם מכות וייסורים הם סובלים כמו אחיהם היהודים, וגם נאלצים הם לנהוג כנוצרים. כי כן, נוצרים אמיתיים לעולם לא יהיו, הרי הם נולדו כיהודים וכך גם ימותו, אבל נשמתם היהודית נתונה בכלא הנצרות, וגופם נתון למרמס בידי החיילים, ואין לך חיים אומללים מאלו". כך דיברה ערב-ערב כשעיניה זולגות דמעות, והדמעות מטפטפות על ידו של הילד הרך וצורבות את העור הענוג ואת הלב הרוטט.

בדממה, בשעה שידע כי אחד מהמומרים החדשים התנקם בו וחתך את הכפתור שלו מתוך תסכול וזעם.

החיילים לא הניחו להם, לאלו שהתעקשו להשאר יהודים. באחד הימים הכניסו כמה עשרות ילדים לחדר אחד קטן. במרכז החדר בערה אש, והחיילים הגישו לילדים דגים מלוחים ודחוק בהם לאכול הכל. אחר כך שפכו החיילים מים על רגלי הילדים, האש ליחכה את המים והחדר כולו התמלא אדים. הצמא היה נורא. "מים!" התחננו הילדים. "התנצרו – וניתן לכם מים", היתה התשובה.

הרבה ילדים נשרו מהמאבק באותה הזדמנות ועברו לצד השני. גם יענקל חישב להכנע, אולם חיים, ידידו הטוב, חיזק את ידו ולא נתן לו ליפול.

יסורים רבים היו מנת חלקם של שני הידידים. בנוסף לעינויי הצבא, עשו החיילים כל אשר לאל ידם כדי לגרום לעקשנים האחרונים להכנע ולכרוע ברך מול הצלב. צפויים היו להם עוד שנים רבות תחת עול הצבא: תחילה עליהם להגיע לגיל שמונה עשרה, ואז יועברו הם למחנות הקבע ויאלצו לשרת בצבא הצאר במשך עשרים וחמש שנים נוספות. החיילים בקסרקטין-הקנטוניסטים השתדלו מאד להפוך את כולם לנוצרים, כי על כל ילד שנכנע הם קבלו סכום כסף מכובד.

אך חיים לא נכנע, ובזכותו גם יענקל עמד במריו.

בין היהודים הבודדים שנותרו במחנה הצבאי עברה השמועה, כי החיילים תופסים את העקשנים ומשליכים אותם לים על מנת להטביל אותם לנצרות בכפיה. חיים לא נבהל: "נטבע ולא נמיר את דתנו!" הצהיר בפני חברו, ויענקל חיזק את לבו והמשיך לדבוק בכל כוחו באלוקיו.

יום אחד נלקחו השניים מן הקסרקטין. כמה חיילים נגשו אליהם בלי אומר ודברים, קשרו אותם לזה לזה והטילו בעגלה. השניים היו בטוחים שהם מובלים אל הים, אולם לאחר מסע מפרך, שארך כמה ימים, מצאו החברים את עצמם בבתי איכרים שכנים, נתונים למרותם.

האיכרים קבלו הוראה ברורה: "עליכם לעשות כל אשר תוכלו כדי לגרום לעקשנים הקטנים להמיר את דתם!"

האדון של יענקל לקח את המשימה כפשוטה: יום-יום צויה על פיקודו למלמל את מילות התפילה הנוצרית ולאכול מבשר הפיגולים שהגיש לו. יענקל התחמק בקלות: במקום להגות את השטויות שהקריא לו האיכר, היה לוחש את מילות התפילה היהודית, והאדון הבער היה בטוח שהנער ממושמע ועושה כל מה שאומרים לו. את המזון היה חיים מעביר בסתר לבתו של האיכר, וזו בתמורה הגניבה לו ירקות חיים ומיני שורשים. ההסכם הזה נמשך בחשאי במשך כל השנים שבהן שהה יענקל בבית האיכר, והבת היתה אסירת תודה לו על הארוחות המזינות שהרוויחה בזכותו.

האיכר דרש, בתמורה למזון היקר, עבודה קשה ועקבית. יענקל נאלץ לטפל בדיר החזירים: לנקות, לסדר ולרעות את הבהמות. הוא סלד מהעיסוק עם ה"דבר אחר", אבל לא היתה לו ברירה.

חרה לו גם היחס הטוב שקבלו הבהמות הטמאות: האיכר פיטם את חיות המחמד שלו בשאריות התבשילים שנותרו לו ובככרות לחם ישנות שהחלו להעלות עובש, ובנוסף דרש מיענקל לקחתם יום יום אל המרעה כדי שילחכו עשב ויעלו עוד בשר על עצמותיהם. לפחות יכול הנער ליטול מפעם לפעם מלחמם של החזירים על מנת להשביע את רעבונו.

נקודת האור הגדולה היתה חיים. גם הוא נאלץ לעשות את עבודות בעליו, וגם הוא יצא יום יום למרעה. יענקל קינא בו קינאה עזה, כי לאדון של חיים לא היו חזירים. חיים שמר על סוסים, ואף

"עליכם הודות לנו על כי בחרנו בבניכם להפוך לחיילים בצבא ירום הודו!"

הקהילה היהודית נדרשה להעלות מס בדמות מזון לילדים החטופים, וזאת עשו הם אפילו בשמחה – לפחות יזכו העלובים לאוכל כשר. אך מרבית המאכלים נזללו בידי החיילים ובידי עושי דברם, החוטפים.

לאחר שבוע של פשיטות על כל האזור עזבו לבסוף החיילים עם שלל רב: עשרה ילדים תפסו הם, ושכרם נקוב להם על כל העשרה כשיביאו אותם אל הקסרקטין.

את הדרך עשו הילדים כשהם דחוקים על קרקעית עגלה אחת, קשורים זה לזה בלי יכולת לזוז, בעוד החיילים מתרווחים להם על המושבים ודוחקים בעגלון למהר ככל הניתן. הדרך היתה ארוכה, קסרקטיני הקנטוניסטים היו כולם בצד המערבי של רוסיה, במקום בו לא ניתן ליהודים לישוב, ובכל הדרך הארוכה ממזרח למערב נאלצו החיילים לעצור למנוחה בלילות. אם לא בשביל עצמם, הרי עבור הסוסים היגיעים.

לילדים אף אחד לא שם את ליבו. במשך היום לא ניתן להם דבר לאכול או לשתות, אך בלילות התירו להם לקום ממרבצם בעגלה וללכת אל האכסניה שמצאו, ושם גם הגישו להם דבר מה להכניס לפיהם. בעוברים בעיר יהודית או בכפר שבו התגוררו יהודים, היתה לילדים הרווחה, כי היהודים הרחמנים דאגו להם למזון כשר, ופעם אחת אף הגניבו להם סידור וכמה ציציות תמורת אלו שנלקחו מהם.

וכמה שהיתה הדרך קשה, הרי שהקסרקטין היה נורא פי כמה וכמה: ראשית, מיד בבואם נלקחו מהם בגדיהם, ועימם צלמם היהודי, כי הפאות נגזזו עד השורש. ושנית, כבר ביום הראשון נצטוו הם לאכול מבשר החזיר, ומי שסרב – נאלץ לרעוב.

יענקל לא העלה בדעתו לאכול מבשר החזיר, אך לא היתה לו ברירה. אוכל אחר לא ניתן בימים הראשונים, וכמה מחבריו כבר נכנעו. למזלו, אחד מהוותיקים הבחין בייסוריו והצליח ללחוש לו עובדה חשובה בשעת הלילה: "בדרכנו לכאן", כך שח לו הנער, "הגיע לבקרנו רב חשוב אחד, אינני יודע את שמו. הוא אמר לנו, שאף בשעה שנאלץ לאכול נבילות וטריפות, הרי שמותר לנו לאוכלם, כי אינם בגדר ייהרג ואל יעבור, אך לפני האכילה נשפוך שלש כפות מן המאכל, ורק אז נטעם ממנו, כדי שנזכור כי אסור הוא לנו, ורק בלית ברירה אכלנו ממנו. גם הורה לנו להקפיד לומר 'שמע ישראל' שלש פעמים ביום, וכך נזכור שאנו יהודים".

באותו לילה כרת יענקל ברית ידידות עם אותו נער, חיים שמו, ומאז השתדלו להיות ביחד בכל עת ובכל שעה שיקלו.

החיילים הממונים מילאו את תפקידם כהלכה. הם העבידו את הילדים בפרך בעבודות מיותרות וקשות, כגון: לשאת תרמיל מלא בכלי ברזל במעלה גבעה נישאה בתוך זמן קצוב, לרוץ הלוך ושוב בקצב אחיד ובמהירות אדירה, לקום לפנות בוקר למסע מייגע שהסתיים בערב שלמחרת, ובעוד הם לבושים בבגדי הצבא הנוקשים.

בנוסף, המשיכו החיילים הממונים לדחוק בהם שימירו את דתם. המומרים עברו לצד אחר של המחנה, ובשעת הארוחות קבלו מנה גדולה יותר מהאחרים. רבים מחבריו של יענקל, שעמדו תחילה במריום, בחרו בהמשך להסכים להתנצר ועברו לצד השני. משם היו מביטים בכעס על אחיהם העקשנים, ולא אחת ניסו הם לגרום לילדים היהודים לעשות כמותם ולהצהיר על התנצרותם.

באחד הבקרים גילה יענקל, שכפתור אחד נלקח מבגדו. העונש על כפתור חסר היה חמש מלקות, ויענקל ספג אותן

אותו לילה – ליל הסדר היה. יאקאב לא ראה את רעהו האמיץ זה עידן ועידינים, שנים רבות חלפו מאז נפרד מחיים בחטף בדרכם חזרה אל הקסרקטין, אבל זכר לילות הסדר המשותפים עמד מול עיניו, והוא פיזם לעצמו בשקט "עבדים היינו... לשנה הבאה בני חורין". סבור היה שאף אחד אינו שומע, רק לכן הרשה לעצמו לומר בקול את מילות ההגדה שזכר. והיו המילים מחזקות את לבו ומרגיעות את רוחו כל אותו הלילה.

למחרת, עם הנץ החמה, תקף אותם האויב במלוא העוצמה. כדורי מוות נורו לכל עבר, והחיילים בשוחות הסמוכות נפלו בזה אחר זה – לא היתה להם שום דרך להגן על עצמם: אבק השריפה נרטב לחלוטין, ושום אש לא יכלה להצית אותו ולהפעיל את הרובים.

רק בשוחה של יאקאב פעלו הרובים כשורה. החיילים קפצו החוצה, הניפו את כלי הנשק והחלו לקצור בצבא האויב, עד שהביאו לנסיגתם המוחלטת מהאזור.

המפקד בכבודו ובעצמו הגיע אליהם לברר כיצד הצליחו במשימה. הוא שמע מהחיילים על הרובים שנקשרו גבוה, מעל המים הגואים, וגילה גם מי היה אחראי לרעיון הנבון. אלא שהמפקד גילה עוד כמה עובדות מאותו ליל שימורים, וכך מצא יאקאב את עצמו – במקום מקבל אות גבורה – מוטל למחבוש למשך שבוע. כמובן, ניתנה לו האפשרות הנדיבה להמיר את דתו ולקבל על-אתר העלאה בדרגה, אולם יאקאב לא העלה בדעתו לקבל את ההצעה: כל כך הרבה שנים החזיק מעמד, כה הרבה צרות ומרורים עברו עליו והוא עודנו יהודי – ודווקא כעת ינטוש את דת אבותיו? לא ולא.

ובכל זאת, פעם אחת הוא נשבר. באותה שנה הגיע מפקד חדש לגדוד שלו, והמפקד הלה שנא יהודים במוצהר. לא היו לו הרבה יהודים לכלות בהם את זעמם, והוא השביע את תאוות נקמתו ביהודי היחיד שבגדוד.

יאקאב לא ידע מה רע עוללו היהודים למפקדו, רק ידע כי בכל פעם שבה המפקד תופס אותו בעוון כלשהו – מיד מונף לעברו הפרגול, ועימו המילים: "הו, אני עוד אנקום ביהודים על מה שעשו לי!"

החייל האומלל נזהר ככל כפליים לא להכשל: את תפקידיו ביצע כראוי, את חובותיו מילא על הצד הטוב ביותר, הוא הקפיד להתנדב לכל מטלה קשה, ואף עמד בהצלחה במבחנים המפרכים שהעמיד לו המפקד.

אולם על יהדותו סרב לוותר. ויום אחד תפס אותו המפקד בצווארו והודיע: "אתה לא תשאר יהודי! מחר יבוא הכומר למחנה, והוא יטביל אותך ויהפוך אותך לנוצרי כשר".

יאקאב נחרד. סירוב לא יתקבל כאן, אין שום אפשרות להפר פקודה. אבל הוא לא יכול להמיר את דתו!

בבוקר המחרת הוזעק כל הגדוד לביצוע עונש מוות לחייל שניסה לערוק. יאקאב כבר הכיר את המחזה המזווע, ופעמים גם נאלץ ליטול בו חלק: את החייל האומלל הריצו עשרות פעמים בין שני טורים של חיילים, וכל חייל היה צריך להצליף בו במגלב, עד שהנענש נפל בלא רוח חיים.

יאקאב תפס את מקומו בשורת החיילים, והמפקד, שבא לבדוק את הטורים, חיך לעברו חיך זדוני: "זה יהיה גורלך אם תסרב". הפעם הוא לא החזיק מעמד. כשחזה במו עיניו בייסורי גסיסתו של החייל האומלל, שבסך הכל ניסה לברוח מגורל אכזר של חייל בצבא הרוסי, ולרוע מזלו נתפס – היה יאקאב בטוח שלא יעז לסרב למפקד ולכומר. מוות אכזרי כל כך...

שהיה עליו להתמודד לעיתים קרובות מול בהמות מתמרדות ומתפרעות, בכל זאת השתוקק יענקל להחליף עימו.

השעות הארוכות במרעה היו פיזיו-מה לכל התלאות שעברו עליהם עד כה. חיים הספיק ללמוד הרבה לפני שנתפס לצבא, ובאותן שעות היה משגן ליענקל את דברי המשנה הקדושה, ויחד הם היו חוזרים ומסבירים ולומדים על-פה את כל מה שזכר חיים. את מצוות התורה השתדלו השניים לשמור בכל כוחם: בכל יום התפללו מן הזכרון והקפידו לומר שלש פעמים ביום "שמע ישראל" כמצוות הרב; בשבתות ביצעו כמה שפחות מלאכות דאורייתא; בחג הסוכות בנו לעצמם מין בקתה מענפים וסוכנו בעלים, ובה ברכו על מנת האוכל שלהם; ובחג הפסח לא ידעו מה לעשות, כי ללא לחם אי אפשר היה לשרוד.

"אין ברירה", פסק חיים לאחר דיון מעמיק בשדה המרעה, "הרי הרב פסק, שמוותר לנו לאכול כל מה שיגישו לנו אם הגענו למצב של פיקוח נפש, כי אין זה בגדר 'יהרג ואל יעבור'. אם כן, נאלץ לאכול חמץ גם בימים אלו, אבל – לא נגמור את כל המנה. חצי נאכל כדי שלא נמות ברעב, והחצי השני נוציא מרשותנו, ולא נעבור על 'בל יראה' כמידת יכלתנו". ופסק זה עמד מול עיניו של יענקל לאורך כל השנים המרות שהעביר בצבא הצאר.

את ליל הסדר הם חגגו בצוואת. בפאתי דיר החזירים, לרקע נחירות ה"דבר אחר", פיזמו השניים את מילות ההגדה. גם אם מצה לא היתה להם ואף לא כוסית אחת מארבע כוסות, בכל זאת פסח היה גם היה, וליל הסדר נחוג בדברי אמונה וחיוזק. יהודים הם, ויהודים יישארו!

הנערים גם שוחחו רבות על מה שצפוי להם בעתיד. שניהם ידעו, שהתקופה הזו היא מעין הקלה, שקט שלפני הסערה. שש שנים לכל היותר יישארו הם בבתי האיכרים, וכשיסתיימו השנים הנקובות יבואו לקחתם בחזרה אל הקסרקטין, והצרות הקודמות יחווירו למול מה שיהיה.

"לא משנה", חזר חיים ואמר לו, "כמה רע שיעשו לגופנו – הרי בסופו של דבר זה רק גוף. בנשמתנו לא ניתן להם לגעת".

## יאקאב נחרד. סירוב לא יתקבל כאן, אין שום אפשרות להפר פקודה. אבל הוא לא יכול להמיר את דתו!

והיו הדברים הללו עומדים מול עיניו של יענקל בכל השנים הבאות, הקשות והרעות. שלושים ושלוש שנים שרת את הצאר: שמונה שנים מאז שנתפס ועד הגיעו לגיל שמונה עשרה, ועוד עשרים וחמש שנה בשירות פעיל. הוא השתתף במלחמות ולחם בגבורה והיה מועמד לקבל אות גבורה, אולם את האות עצמו לא קיבל מעולם, כי לא הסכים להמיר את דתו.

וכך היה המעשה:

באחד הקרבות היתה הפלוגה של יענקל – ששמו שונה ליאקאב רוסי – מחופרת עמוק בשוחות שנחפרו מראש. השוחות אמורות היו להגן על החיילים מפני תותחי האויב, אך במקום לבצע את ייעודן הפכו הן לביצות עכורות: השלג נמס לאיטו, והמים מילאו את הבורות והרטיבו את החיילים ואת כל חפציהם.

יאקאב עמד, כמו עמיתיו, כשהוא טובל במים עד למעלה ממותניו. החיילים שסביבו רעדו מקור ונשפו ביאוש מול המים העולים וגואים, ורק הוא שמר על צלילות מחשבתו וקשר את רובהו מעל לראשו. חבריו ראו אותו ועשו כמוהו, וכך עמדו לילה שלם, רטובים ורועדים, אך הרובים נותרו יבשים.

שודד! זה מה שיצא ממנו, מהנער היהודי החדור באמונה נצחית...

הפורצים העבירו מבטים תמהים בין היהודי הקשור על הארץ לבין יידים הנראה בדיוק כמותם. חיים התקרב אליו ובהו בו בלי לומר מילה. ויעקב תהה מעם הרצפה: "איך קרה כדבר הזה?" "לא יכולתי עוד", מלמל חיים וקולו כמעט בלתי נשמע, "כל עוד היית לצידי – החזקתי מעמד, אך בלעדיך, לבדי עם עצמי, לא הצלחתי... אבל אתה", קולו עלה פתאום, "איך אתה הצלחת במה שאני לא עמדתי? איך???" "הו! ציוה שודד אחד על חיים, "מה אתה מקים עלינו את כל הבית?"

"נצא מיד!" סימן השני וקשר את השק שבו נאסף השלל. רק חיים נשאר לעמוד, מבטו תקוע עמוק בעיניו של יידו לשעבר. יעקב ראה את העיניים השואלות וראה גם את החרב המתנוצצת שהתקרבה לעברו מן הצד השני. "לא!!--!" נזעק חיים למול החרב המלוטשת.

"שתוק!" נזף בו השודד, "הוודו, הא? לא גילית לנו...". יעקב ידע שאלו רגעיו האחרונים. חיים רוצה להציל אותו, אך נראה שמילתו אינה נחשבת בקרב השודדים. הוא עצם את עיניו, מסונוור מברק החרב ומאובן מאימה, ועדיין ראה את מבטו השואל של רעהו משכבר: 'איך? איך החזקת מעמד???' צריבה עזה בגב ידו העלתה מול עיניו העצומות תמונה נשכחת:

הנה הוא, שוכב במיטה הרעועה ומרעיד מקור ומפחד גם יחד, ואמא שלו, האלמנה קשת-היום, יושבת לצידי ומדברת, מתחננת אליו שיישאר יהודי, ועיניה זולגות דמעות. והדמעות מטפטפות על ידו של הילד הרך וצורבות את העור הענוג ואת הלב הרוטט. דמעות חמות של אם יהודיה.

ליל שימורים היה הלילה ההוא, ומן החצר עלה קול פרסות של סוס דוהר. בתוך רגע נעלמו שני השודדים, ועימם השלל המועט שהצליחו לאסוף. רק חיים נותר לעמוד, מביט ברעהו הכבול ותוהה: "מה יהיה?" "ניצלנו!" בישר לו יעקב, "הלא כן?" "ניצלנו..." חזר חיים על הדברים וכולו רועד, "גופי ניצל, כן, אך מה יאה על נשמתנו???"

הניגוד ביניהם זעק במלוא עוצמתו, ויעקב לא מצא במה לנחמו. לו עצמו היתה אם חזקה, שלמרות גופה השברירי השכילה להחדיר בבנה הקט אמונת עולמים, אולם חיים – מה יאה עליו?

"אומר לך", התעורר יעקב, וזכרון הימים המשותפים שבילו בצוותא עומד חי מול עיניו, "זוכר אתה את פסק ההלכה שקבעת אי אז, לפני עשרות שנים, בפסח הראשון שלנו בכפר? פסקת, כי חובה עלינו לאכול חמץ, אחרת נמות, אך איננו מחוייבים לסיים את כל המנה. חצי נאכל, ואת המחצית האחרת נוציא מרשותנו ונקיים את 'בל יראה ובל ימצא' ככל יכלתנו".

חיים הנהן בראשו. כן, הוא זוכר, אך מה עוזר לו היום אותו פסק הלכה אומלל?

"אם כן", עלה קולו של יעקב מן הארץ, "מחצית מחייך עברה עליך כמו גוי, נכון, אולם את המחצית השניה – אותה אתה יכול להקדיש לאלוקיך!"

והיה פסק-ההלכה הזה כצרי לליבו הדווי של חיים: מחציתו לה'.

הוא זכר היטב את הדברים של חיים, רעהו הבלתי נשכח: "כמה רע שיעשו לגופנו – הרי בסופו של דבר זה רק גוף. שנשמתנו לא ניתן להם לגעת", ומין צריבה מוזרה בגב ידו גרמה לו להדק את שפתיו בחוזקה ולעצום את עיניו מול גופת העריק. הוא לא רצה לעזוב את יהדותו, עליה שמר מכל משמר עד כה, אך מה יוכל לעשות?

הוא היה נכון להכנע, אלא שהכומר לא הופיע באותו יום במחנה, וגם לא בימים שאחר כך, ולאחר מכן ניתנה הוראה לעבור למחוז אחר, והמפקד האנטישמי נותר מאחור. המפקד החדש לא מצא עניין ביהדותו של יאקאב, ואולי אף לא ידע אודותיה. יאקאב נותר יהודי.

בסיימו לבסוף את עבודת הצבא היה יאקאב ראבינאביטש גבר מותש ומצולק בן ארבעים ושלש. ניתנה לו קיצבה קטנה מעם הצבא, והוא פשט את המדים לראשונה מזה עשרות שנים.

יעקב לא זכר את העיירה שלו, גם שם אמו נשכח ממנו, וממילא סבור היה שהיא נפטרה מזמן מיסורי גוף ונפש. הוא מצא לעצמו עבודה קלה כעוזר לסנדלר, וכך זכה גם במעון לדור בו – בסנדלריה הקטנה. מידי לילה פרש לעצמו את שק התבן בפנית החדר, וכך ישן.

כל זה היה כגן-עדן לעומת התנאים הנוראים שבהם נאלץ לחיות בכל השנים שחלפו, אולם העונג הגדול ביותר היה, בעת שישב בבית הכנסת הקטן שבכפר. הוא לא שבע משמוע את התפילה הנהגית ברמה, הוא לא יכול להפסיק להביט על הטליתות של המתפללים ועל הטוטפות הגלויות על ראשיהם וזרועותיהם. מהמעוות הראשונות שהשתכר רכש יעקב לעצמו תפילין כאלו ובקש מהמתפללים שידריכו אותו איך מניחים אותן. היו מהמתפללים שנדו לו בראשם – יהודי מבוגר, שלא יודע איך מניחים תפילין?

אולם אלו, שהכירו את סיפורו וידעו מה עבר עליו בחייו, העריצו אותו עד מאד, וכמה מהם היו מזמינים אותו לבתיהם בשבתות וחגים. בליל הסדר התארח בביתו של הסנדלר מעבידו, ולראשונה מזה עשרות שנים יכול היה לומר את "עבדים היינו" מתוך ההגדה.

ליל שימורים היה הלילה ההוא, ולאחר שזעקו בכל כוחם "לשנה הבאה בירושלים הבנויה!" וגם שוררו את פיוטי "נרצה", פרש יעקב לשנת לילה בכוך הקטן של הסנדלריה. לא זמן רב ארכה שנתו. מעט אחרי שנרדם קלטו חושיו העירניים רחשים חשודים, והוא פקח את עיניו ומצא את עצמו מול שלושה שודדים חמושים.

הוא כבר לא היה ילדון כחוש בן עשר שמתחבא מתחת למיטה. כעת הוא היה חייל מיומן ומחושל, אולם שלושת הגברתנים שמולו היו גם הם מתורגלים היטב, ובתוך כמה רגעים היה יעקב מוטל כפות על העפר התחוח, והגזלנים מחטטים בכל הפינות ומחפשים שלל.

הם לא מצאו כמעט כלום, ובאכזבה בולטת התקרבו אליו ושלפו חרבות מלוטשות.

יעקב כמעט איבד את לשונו מרוב אימה, אלא שאז הבחין לפתע בתנועותיו של השודד הגבוה, זה ששמר עד כה על הדלת, ובלוי משים נפלטה מפיו קריאת תדהמה: "חיים!" כי כן, היה זה חיים, יידו הבלתי נשכח.

חיים???

לא הרבה נותר ממה שזכר ברעהו האמיץ. הלבוש הגויי, המבט הרצחני בעיניים, השפה הזולה שבה פנה אל עמיתיו--

# תן איזה רמז

## כרכי האומנה

לוס אנג'לס, מערכת העיתון

בוקר שלא רומז כלום.

האדם האחרון שציפיתי לפגוש במסדרונות המערכת, הוא בְּרָדְלִי מישל. אבל בבוקר שטוף שמש אחד זה בדיוק הוא שעומד כאן, בין הדלת האוטומטית לבין המעליות, ומראהו מובס עד מאוד.

"בְּרָדְלִי, זה אתה?"

"מה חשבת?" הוא רטן.

"נפלא לפגוש אותך כאן", אני מתעלם בחמימות מהרטינה. "באת

לבקר אותי, מה?"

"יש לי עניינים קצת יותר חשובים בחיים", הוא שוב רוגז.

"בוודאי", אני מכבד אותו במענה חף מפקפוק, למרות שאין לי צל מושג מהם העניינים שיש לאדם הזה בחייו, מלבד מלחמות חורמה בממסד וטיפוח אוסף העיתונים שלו. מי יודע, אולי בשלוש השנים שחלפו מאז ראייתנו אתו השתנו גם תחומי העניין שלו.

"משהו שאני יכול לעשות עבורך, ברד?"

"להכניס לראשו של עורך העיתון הזה שלך שהוא מחמיץ את הזדמנות חייו", זעמו של ברדלי רק מחדד את עליבותו. איש זקן, לבושו הוא הצעקה האחרונה בהחלט שלו בטרם יועבר למחזור.

הכמיהה המוסווית-היטב שבעיניו, גורמת לי שלא להרשות לעצמי לנטוש אותו. אני מלווה אותו לקפיטריה, רוכש עבור שנינו בירה מריה, ואנחנו יושבים ליד שולחן אחד. כשהוא מספר לי על פגישתו עם העורך, אני יכול לדמיין בקלות את הסיבה לזעמו.

"זה יהיה הסקופ של השנה", אומר ברדלי בתקיפות, "אתה יודע כמה אנשים אוהבים דברים כאלה. אוצר, מטמון, הרפתקאות."

"ממהמ". כאילו שלקשיש הזה, משכונת סקירדו המנוונת, יש איזשהו אוצר מלבד מצבור זיכרונות מרים. הייתה לי ההזדמנות להציץ למצבור מכמיר הלב הזה אז, בימים בהם שקדתי על סיקור העוני והפשע בשכונות האופל של לוס אנג'לס. ברדלי היה נציג בלתי מעורער של אותם עוני ואופל. חייו היו בעיניי כמעט בלתי אפשריים בבדידותם האיומה. אפילו את בנו היחיד נשאה הרוח כבר מזמן.

"אמרתי לג'סטין הזה, 'אתה תכתוב על האוצר כל יום ואנשים יילכו לחפש אותו, כולם יקנו את העיתון שלך כדי לדעת מה קורה עם האוצר של ברדלי', והוא אמר, 'אני אכתוב עליך אחרי שהאנשים ימצאו את האוצר'", קולו של ברדלי פצוע קשה, "ואיך אנשים יידעו ללכת לחפש אם לא יהיה כתוב בעיתון? אה?"

כמו תמיד, הסבל גורם לליבי להפוך לשלולית. מה כבר רוצה האיש המסכן הזה בערוב ימיו? קצת קשרים אנושיים? איזושהי יציאה ממחשכי חייו? סיבה לאור קטן בעיניים?

"אף אחד לא יאמין לסיפור הזה", אומר לי ג'סטין בביטול שעה קלה אחר כך, כשאני מנסה לגשש את דרכי אל ליבו. "אוצר בהרי הרוקי, נו באמת, רוני. אתה מכיר את האדם הזה כמוני, הוא חי באשפתות."

"ואולי-" אני מנסה. העורך מנופף בידו, "אתה בטח לא חושב שחלום חיי הוא להפוך את העיתון שלי לקוריוז של המתחרים!"

הוא צודק, ג'סטין. בכל מילה. אבל זו המילה שלו מול העיניים של ברדלי, ועיניים תמיד מדברות אליי יותר. רגע ארוך אני שוקל את הצעתי, בטרם אעניק לה פסקול.

"ג'סטין, ואם אני מספר לך שממש מעניין אותי לצאת בעקבות האוצר?"

"אז אני מציע לך לצאת היום מוקדם יותר הביתה, לישון טוב, ולראות מחר פסיכולוג במידת הצורך."

"למה אתה לא כותב את מדור הסאטירה שלנו?" אני סונט בו.

"כי אין לי חוש הומור", הוא עונה ביושב, "וגם לא זמן. מה אתה רוצה?"

"מסגרת אחת, שלוש מאות חמישים מילה, מהדורת הערב."

"שם הטור יהיה 'יומנו של שוטה'", מזהיר העורך.

"נמיר את ה'שוטה' ב'חולם'. סגרנו?"

"חבל שאתה הכתב הכי מבריק פה", נאנח ג'סטין. "לפעמים זה נורא להעסיק אנשים שאתה לא רוצה לפטר."

אני צוחק בעליזות. חיפוי נהדר ללב חצוי. אחרי הכל, גם חלום חיי שלי איננו להפוך לקוריוז שיצחק אנשים לעת ערב. ולרוע מזלו ומזלי, ברדלי הוא אדם מוכר מדיי בלוס אנג'לס. שנים של מאבקים ציבוריים קולניים הפכו אותו לאייקון של גיחוך. מאדם שהתקוטט על כל סנט שנגבה ממנו שלא כהוגן, לדעת היחיד שלו, אף אחד לא מצפה לאוצר שיצדיק התרוממות מהכורסה.

אני יודע את כל זה. אילו השאיפה שלי הייתה למצוא אוצר, גם אני לא הייתי בוחר בברדלי כאיש שיממש את שאיפתי זו. אבל המטמון שחיפשתי לא היה זהה, אלא מעט אושר עבור אדם עשוק תקוות, וזו כבר מטרה הראויה להיכתב בטור ה'למה כן'. אז נכון שרוב האנשים שאני מכיר, מלבד אותו אחד שאני פוגש במראה, יסברו שהמטרה לא מצדיקה את המעשה, אבל תמיד אוכל לטשטש את העובדות בשכבת תירוצים דקה. חסות של עיתון פופולרי, רייטינג, טור, מסע, ריגושים. אפילו הומניות תוכל לשמש כחלק מאותה שכבת תירוצים, אם לא אוסיף לה נופך רגשני מדי. בשעת הצורך, התירוצים הללו יהיו טובים גם עבור האיש שבמראה.

אבל בשבילו תהיה לי סיבה מצוינת נוספת, שהיא, בניגוד לכל היתר, תהיה כנה. קוראים לה "מה שכתב לי אבא", כשמו של הספר שהוצאתי לאור ביום בו מלאו לי עשרים שנות חיים וארבע שנות יתמות. המכתבים אותם היה אבא כותב ומטמין לי מדי ערב מתחת לארגז העץ שבחדרי, מילאו כרך בן שלוש מאות וארבעה עמודים, שלכל אורכם דרבן אותי אבא לעשות טוב לאנושות, במלוא כוחי. אני קורא מצטיין.

ב-RV שלנו, האווירה מבטיחה

בעקבות הרמז הראשון

את המכונית החשמלית שלי, תרומתי הצנועה לצמצום זיהום האוויר של לוס אנג'לס, השארתי בחניון הנעול. טרם פענחתי את כתב החידה של ברדלי, זה שאמור להוביל אותי במסע בין רמזים עד לאוצר, אבל הקשיש לא השאיר מקום לדמיון. הוא הבטיח לי אתגרים מרשימים לאורך הדרך, לא משהו שמכונית עירונית אמורה לכבש. גם לא משהו שיסתיים תוך יומיים. אז מכל הבחינות, recreational vehicle הוא הבחירה הנכונה. קראונו מסע נחמד, מטר וחצי על שמונה, ששמו המקוצר, RV, הפך בפי לכוני החיבה שלו כבר בהכרות הראשונה.

אדם, הבחור שבחרתי לי כמלווה, מהנדס את גיבובי החפצים שלי בערימות מהוקצעות בזמן שאני בורר בשים-לב את השיר שיהווה רקע לתחילת מסענו. הצלילים הנבחרים הם רכים, קסומים, רחוקים מרוח ההרפתקנות הצפויה.

תיירים ומקשיבים למדריך בחוסר עניין. בהנחה שהבנתי נכון את ניסוחיו המפותלים של ברדלי, אני ממתין שניכנס לתוך אחד מתאי האסירים, נצמד אל הקיר ומחכה שהקבוצה תעזוב את התא. זו ההזדמנות של אדם לנצל את עברו הקרימינלי. הוא מאתר בקלות את מצלמת האבטחה ומסתיר אותי מפניה, בזמן שאני מגשש מתחת למיטת הברזל ומקבל פרס על חשיבה נבונה: שקיק עור חתום.

רק כשאנחנו שוב ברכב אני פותח אותו. מציץ לתוכו, ופורץ בצחוק עליז: ברדלי החליט, כנראה, להשתתף בהוצאות הנסיעה של המחפש האמיץ שיגיע ראשון, והשאיר עבורו שטר של מאה דולרים. אוהו, התחלה נאה של אוצר!

מחר יקראו עשרות אלפי איש:

"לעולם לא תדמיין, עד שלא תנסה, עד כמה החוויה הזו מיוחדת - לשמוט את מחשבתיך לצדדים, להניח לכל מה שאתה סובר להתפוגג, ואז לנסות בדבקות לאתר את נתיב מחשבתי של הזולת וללכת בו. כשאתה מגיע ומגלה שהצלחת, יש לך מה שאין להרבה אנשים: תיאור מלא לדמותו של הסיפוק". ברדלי יהיה מאושר.

רכס הרי הסיירה נוואדה, עבר כבר שבוע

מתקרבים לפענוח הרמז השני, אולי

זה מעורר התפעלות. זה בפירוש מעורר התפעלות, לחשוב שקשיש בן שבעים וכמה עשה את כל הדרך הזו, מביתו שבלוס אנג'לס ועד לפארק סקויה, רק כדי להטמין בו עוד איזה רמז! בשבוע האחרון לא מצאנו כלום. שני אתרים אפשריים, שנראו לי מתאימים כפענוח לרמז השני, לא טמנו בחובם דבר. אני כותב יום יום את הטור שלי, התחייבות זו התחייבות, ומנסה להלחיב את הקוראים בדבר האתגרים מעוררי התיאבון המצפים למיטיבי החיפוש שביניהם.

בימים אני מנסה לסחוט מאדם אי-אלו אמירות, שיטלו ממני קצת את עוקצה של הבדידות, ובלילות אני חושב על הבדידות ועל ברדלי, ומשתדל לעבור שוב ושוב על קווי המתאר של המטרה שזרקה אותי אל נופי הפרא העצומים, רחוק ממכרי ומאהדתם לתבונתי.

אנחנו מגיעים לפארק סקויה בצהרי יום ערפילי. אני בהחלט משוכנע שהפעם כן הגענו למקום הנכון, זה שיבשר לנו שאנחנו בכיוון המתאים. אבל רק בתחנת המידע שבכניסה לפארק, כשאני לומד להבין קצת את טיבו של הפארק, נופלת עליי ההכרה הכבדה ש'המקום הנכון' הוא מושג מעט רחב מדי בכל הנוגע לפארק הזה. לך תבין לאיזו נקודה במקום הנכון התכוון ברדלי, כשלפניך למעלה ממאתיים עשרים קילומטרים של כבישים ואלף מאתים שמונים קילומטרים של שבילי טיול!

"ואם הוא בחר להטמין את הרמז שלו בצמרתו של 'הגנרל שרמן'?" אני תוהה. מי אמר שקשיש חסר מעצורים כמו ברדלי לא יכול לטפס אל מרומי עץ הסקויה הגדול בעולם, שנמצא בדיוק בפארק העצום הזה? או לבחור בכל אחת מהאפשרויות הבלתי אפשריות שמרכיבות את שמורת הטבע הזו, על חורשותיה האדירות, מערותיה, נהרותיה, אגמיה ומפליה?

ההתלהבות, זו שרכבה לפני שבוע על עניי הרצון הטוב, שמוטה עכשיו על קרקעית ליבי. כשאדם יוצא להסתובב קצת באזור, אני פותח את תא הכפפות של הרכב. מחפש לה שם כנפיים. מתבונן בתמונתו של אבא שעל כריכת הספר, מעביר קצת דפים, קורא מילים מפה ומשם ומדפדף להקדמה: "ניהלנו התכתבות חד-צדדית, מזוהה, מקסימה: אבא היה כותב לי מכתבים ואני הייתי קורא אותם. מעולם לא שוחחנו עליהם. הייתי מניח את המכתבים במדף, בערימה מתגבהת, זה על גבי זה, מאחורי החולצות, וחוזר ומוציא אותם לקריאה חוזרת לעיתים מזומנות.

"ככה זה כשאתה יוצא למסע אל האושר של השני", הייתי כותב בפתחו של הטור הראשון שלי, לולא ידעתי שברדלי יאכל אותו מחר לשלוש ארוחותיו. "מצבך המנטלי אינו סערה, אלא שמחה. רגועה ונהדרת".

כשאני מתניע, ובתא הכפפות, קרוב אליי, מונח עותק בָּלָה של "מה שכתב לי אבא" - אני חש את אותה שמחה נהדרת, עליה לא אכתוב.

## ברדלי החליט, כנראה, להשתתף בהוצאות הנסיעה של המחפש האמיץ שיגיע ראשון, והשאיר עבורו שטר של מאה דולרים. אוהו, התחלה נאה של אוצר!

בשנים האחרונות, הטרנד החדש של אמריקה מוציא אלפי אנשים אל מסעות 'חפש את המטמון'. ואם מכל האלפים האלה - אני האחד שיוצא למסע הזה לא כדי לחפש עושר, אלא כדי להעניק אושר, אני משער שזה לא מוגזם מצדי להרגיש שהאוצר כבר שלי.

הקראוון נע בקלילות יחסית על כביש 101us מלוס אנג'לס צפונה. הרמז הראשון בכתב החידה די קל. הוא מוביל אותנו - במידה רבה של וודאות - לכיוון סן פרנסיסקו. ואם לדייק יותר, לאי אלקטרו שבמפרץ סן פרנסיסקו.

"עוד מעט נעלה על כביש 1", אני מדווח לאדם. הוא לא מגיב, לא שציפיתי לתגובה. שנה שלמה אני מתנדב במרכז לשיקום האסיר שהיווה, עד לא מזמן, את ביתו של אדם, והמשפט הארוך ביותר ששמעתי ממנו היה "מחר - הולך הביתה". אבל הוא חרוץ ויסודי, ובחירתו מהווה עבורי הזדמנות להעניק אושר לאדם בודד נוסף באותו מסע עצמו.

בהתעלמות מהשקט, אני מדבר איתו: "נסיעה דרך האוטוסטרדה תהיה מהירה יותר, אבל כביש 1, כך אומרים, הוא הדרך הנופית היפה בעולם. אתה חובב נופים? כי אם כן, בטח תסכים איתי שזו חוויה שחבל להחמיץ. ניסע דרכו, נכון?"

ובהחלטה משותפת זו, אנחנו ממשיכים. ככל שהגלגלים בולעים קילומטרים רבים יותר של אספלט, הולכת העיר הרועשת ונעלמת מאחורינו. אנחנו נוסעים לחופיו הפראיים של האוקיינוס השקט, והעולם הולך ונעשה מדהים. למה ביקשתי מג'סטין רק שלוש מאות וחמישים מילה.

מחר אנשים יקראו בעיתון על המטמון של ברדלי. אני משתוקק להעביר להם במילותיי את הלהיטות לצאת גם הם לדרך, למלא את כבישיה של קליפורניה, לחפש את המטמון, ליצור קשר עם ברדלי, להתחנן שיתן להם עוד רמז, לגרום לו להיות טרוד ומאושר. זהו החלום שגורם לי להמשיך לאחוז בהגה שעה אחרי שעה אחרי שעה.

היום מתחלף בלילה, הלילה מתבהר לתוך בוקר חדש, ובזוהר השמש מצטיירים מולנו סלעיו הנישאים של האי אלקטרו, נושאים על גבם את המבנה המוארך, הידוע לשמצה. כאן היה, עד לפני עשורים בודדים, הכלא שזכה לשיא גינס בתור 'השמור ביותר בעולם'. היום הוא אתר תיירות, איך חולפת לה תהילת עולם. אבל אם אני צודק, וכאן התחנה הראשונה במסע שברדלי התווה עבורנו, ייתכן שאחזיר למקום הזה מעט תהילה.

אל האי המבודד אנחנו מגיעים במעבורת. בעשרים דקות השיט אני מהרהר פתאום באדם. איך מרגיש אסיר לשעבר בסיור בכלא שמור לשעבר? אני לא שואל. הוא לא מספק לי תשובה. מבטו נשאר חף מרמזים גם כשאנחנו נכנסים לתוך המבנה, מסיירים עם קבוצת

קצת ריכוז, קצת הרהור על אישיותו של ברד, קצת שחזור של כתב החידה – ואני מרגיש שכל הקצוות מתלכדים לכדי חץ אחד. "פינינו אל בית השריף", אני אומר לאדם באינטונציה של מדריך טיולים אנרגטי.

ככל שאנחנו מתקרבים אל הבית הנטוש – שהיה אמור להיות נטוש – אנחנו מגלים שמהו קורה. בכל העיירה הזו מצאנו תנועה של תיירים, כן, אבל ההתגודדות סביב בית השריף בהחלט דרמטית יותר.

"מה מעניין פה?" אני שואל בידידותיות איש נמוך וסמוק. הוא שש לשתף אותי בחדשות: "מצאו פה סימן דרך של איזשהו אוצר, אלו שהיו בפנים עם המוצא אומרים שזה אוצר קטן בפני עצמו".

"מ!" אני אומר בעניין. ה-RV, על כיתובו המסגיר, נשאר בחניון שמחוץ לשטח התיור. בתור אנונימי אני חופשי להתעניין בפרטים. מברר פה ושם, ומאתר את המוצא המאושר. עשרת אלפים, הוא אומר, עשרת אלפים דולרים היו שם, בנרתיק המוטמן. הוא קרא על האוצר של ברדלי באיזו תחנת דלק באמצע הדרך, חשב שהוא מבין את הרמז השלישי והחליט לצאת לדרך. מעגלי האנשים מדברים בערנות על כתב החידה, מעלים השערות בדבר התחנה הרביעית. לא כל כך מצליח לפענח את פשר תחושת הדחיפות שעלתה בי, גם לא ממש מנסה, אני מזרז את אדם לכיוון הקראוון המתגלגל שלנו. אין לנו כבר מה לחפש פה.

רק כשקליקו כבר מתמזגת עם קו האופק המתרחק, פוצה אדם את פיו: "אני חשבת - ראיון". אהה!

לרגע אני כה מופתע, עד שהגלגלים מקפצים בחוסר משמעת על הכביש. אדם צודק, הרי זה היה אמור להיות סקופ חלומתי - ראיון עם המוצא המאושר, סיקור של התיירים המשולהבים סביב כתב החידה, וההפתעה הגדולה: ברד הוא, כנראה, פחות חסר-כל מכפי שחשבנו כלנו. עשרת אלפים דולר הטמין הדלפון הזה, מי היה מאמין!

משונה, הייתי אמור לחשוב על כל זה בעצמי. ובזמן. ובכל זאת אני לא מחפש מקום לעשות בו יו-טרן. נדחף קדימה. בערב אברור מילים: "המשבצת השלישית נתפסה לפני שהגעתי אליה. לא צער שאי אפשר לשאת. היה מעניין לראות את עיירת הרפאים מתעוררת לחיים. כאילו לא חלפו למעלה ממאה שנה מאז הימים ההם, בהם בני אנוש מיוזעים חיפשו בה בקדחתנות כסף, גם היום חלמו בה עשרות אנשים את אותו חלום עצמו. כמעט". כשאני מרים את עיני מהמילים, אני פוגש את מבטו של אדם שסיים לקרוא אותן בהיכתבן ממקומו לצדי. הוא שותק עמוקות.

צפונה משם, בין דרכים ארוכות במרוץ אל הרמז הרביעי

שמונה עשרה שעות רצופות של נהיגה הן לא תענוג מופלג מדי, גם אם הן מתחלקות באופן הוגן ביני לבין אדם. הקראוון מספק תנאי שינה מינימליים, מיטה ותו לא. טלטולי הדרך והחפצים שנושרים מפעם לפעם סביב, הופכים גם את השינה הזו לחסרת מנוחה. "יש כאן נקודת עצירה מסודרת", אני אומר לאדם מתוך המפה הגדולה. "נעצור, נכין משהו לאכול, ונמשיך אחרי מנוחה טובה". הוראותיה של תכנת הניווט פשוטות לביצוע, ואחרי רבע שעה נוספת אדם מדומם את המנוע בין כלי רכב נוספים של מטיילים אחרים. בזמן שהבחור השתקן מארגן לנו ארוחת דרכים קלה, אני יוצא לכמה תרגילי התעמלות משחררים מול הנוף האדיר.

מתיחה הגונה של שרירי הידיים נקטעת באיבה, כשאני שומע משמאלי קריאה רמה: "תראו, הנה רוני החולם!" בחוסר זהירות אני מסתובב שמאלה באמצע המתיחה. אחחח. עכשיו אשלם על זה בשבועיים של שרירים תפוסים, אני מהרהר

'אם אתה רוצה להיות מאושר, בני, דאג לאושרם של אחרים', זה היה המוטו של אבא במכתבים הראשונים. 'אם אתה רוצה להיות בעולם מאושר, בני, דאג לאושרם של בודדים', זה היה המוטו בשנים הבאות. 'דאג לאושרו של הזולת', היה המוטו בשנים המאוחרות. בלי תנאים.

כך קידם אותי אבא משלב לשלב, מנתינה אנוכית ועד נתינה טהורה. כשאבא הלך, נשאר לי המוטו".

ושב חוזרים ענני הרצון הטוב לרחף בליבי, קורנים בהוד שמש הנתינה, נושאים על גבם את ההתלהבות. אנחנו נוכל גם לפארק סקויה, הלא?

יום וחצי של נסיעות-עצירות-התנועות מסתיימים, לבסוף, מול עץ עצום שצמרתו מזנקת אל השמים. לא מרגש, בינתיים. הניסוח העמום של השלב הנוכחי בחידה גרם לכמה וכמה נקודות ציון בפארק היראות כמו המקום הנכון, לך תדע אם הפעם הפענוח כן הצליח. איזה מרדף מוזר אחרי כוונותיו של הזולת.

בזמן שאני מקיף את הגזע, מנסה למצוא דרך להעפיל במעלה העץ – יש למעלה קן נשרים שנראה לי הולם ביותר כמחבוא לסימן דרך – אדם מהרהר קצת, מושיט יד ארוכה אל חריץ עמוק שהתהווה עם השנים בגזע, סמוך לשורשים, ושולף שקיק עור מוכר למדי, רק תפוח מעט יותר.

הו יס, ברד ביקש לפצות את מחפשו על הקושי! אלף דולרים מוסלקים בשקיק.

אני בהחלט עושה השתדלות שהשעשוע שלי לא יועבר אל קהל קוראיי: "הגענו, הגענו! אחרי שבוע ויום של מאמצים מנטליים, קיבלנו אות הצטיינות: אנחנו בכיוון הנכון. סכום הפרס הוכפל פי עשר, אך אין זה העיקר, אלא רק הבזק עידוד. העיקר הוא שכרון ההישג. האמן לי, אין כמו פארק סקויה המדהים כדי לעורר כך השראה להשיג כל פסגה שתחפוץ בה בחייה!"

## לא כל כך מצליח לפענח את פשר תחושת הדחיפות שעלתה בי, גם לא ממש מנסה, אני מזרז את אדם לכיוון הקראוון המתגלגל שלנו. אין לנו כבר מה לחפש פה.

למחרת יספר לי ג'סטין שהיו כמה פניות למערכת. אנשים מתעניינים. מבקשים לדעת אם יש מישהו שכבר פיצח את הרמז השלישי. אני אחייך אל השמים הרחבים. איזה יופי.

גיחה לעיירת הרפאים קליקו רמז שלישי והפתעה ראשונה

על דופן הקראוון שלנו, מבחוץ, נמתח סמל העיתון. חלק מקידום המכירות שאני עושה לברדלי. כשרואים אותנו, קשה להחמיץ את העובדה שכאן נוסע רוני החולם בדרכו אל האוצר.

אני עדיין חולם על הרגע שבו יתקשר אליי ברדלי ויצעק בזעם: "מה עשית, פרחה, אין לי מנוחה - כל לוס אנג'לס עומדת מתחת חלונני וקוראת 'ברדלי', תן עוד רמז!"

בהחלט חיזיון טוב להשתעשע בו בדרכים הארוכות. גלגלי הקראוון מפריחים ענני חול סביבנו כשאנחנו מתקרבים לעיירה התקועה באמצע מדבר מואבי, באי-שם של החוף המערבי. עיירת כורים נטושה, שפעם פיעמו בה עורק כסף ובהילות לעושר, והיום היא מתאמצת לשחזר את עברה עבור תיירים מזדמנים. בעיני רוחי אני רואה את ברדלי משוטט ברחובותיה המלנכוליים. הולך אחר דמות-דמינוי, כאילו עקבותיו משורטטות בחול.

"אז אמרו", אני מחזיר לו. הוא מושך בכתפיו. הקראון נע בין השבילים, מביא אותנו אל הקמפינג שלמרגלות ההר עליו אנחנו מתכוונים לטפס. זה הזמן להתארגנות: חיבור הקראון לחשמל שיאפשר לנו להטעין את הטלפונים שלנו, ביקור בחדר הכביסה הקטן המיועד למטיילים, קפיצה לחנות השטח כדי להצטייד במוצרי מזון. באף מקום אני לא שומע אנשים שמדברים על האוצר או על חיפוש כלשהו. זה טוב או לא? זה אומר שהקדמנו את כולם, או שאחרים מחפשים עכשיו במקומות אחרים, שאולי אחד מהם יתברר כמקום הנכון?

האדרנלין מציף את דמי. אני רק רוצה כבר לצאת, לטפס, לחפש, לחפור, למצוא, להתקדם. סימן הדרך הנוכחי אמור לתת לי הכוונה די מדויקת לגבי המיקום של האוצר. הרמז הבא בכתב החידה מתייחס למרחק שעלי לעבור ממנו אל המטמון, אתגר שבהחלט לא משאיר מקום לשלווה.

הדחף הולך ונעשה לי זר פחות, אפילו התיידדנו. בסך הכל, אם ברדלי המשיך את הסדרה החשובית שלו, היעד הפעם הוא מאה אלף, וזו רק ההקדמה לאוצר. לא חשבתי לצאת עשיר מהמסע הזה, אבל אם מתברר שהסיכוי כן קיים - גם כללי המשחק עוברים איזה שינוי.

בחצות הליל, מותש מאוד, אכתוב: "רק כשאתה במעבה היער, ופתאום עיניים של דוב צעיר קוטעות את צעדך באמצע התנופה, אתה מקבל פרפורציות אחרות על הנושא. מול הדוב שפגש אותנו בדרכנו, הדבר היחיד שביקשתי הוא להיות שוב בביתי, חי, ואם אפשר גם בריא. את סימן הדרך הרביעי לא איתרנו, עוד לא". יידרשו לי עוד שלושה ימים של הרפתקאות לא מוצלחות, מפגשים עם מחפשים נלהבים נוספים שהספיקו להגיע והרבה מדי מבטים דוממים מצד אדם, עד שאשים את ידי על קופסת העץ הקטנה ועל תכולתה: שלוש מטבעות זהב טהור.

צפונה ומזרחה, העיירה קודי

איזה רמז קשה לפיזוח!

אם המסע כולו ראוי לתואר 'מטורף', אני מסופק אם יש באנגליה מילה חדה מספיק שתהלום את חלקו האחרון.

ברדלי לא היה תמים בכלל כשהוא כתב את הרמז האחרון בצורה כה טרננית. ההטעיה שלו עלתה לי ביוקר: חמישה ימי שיטוט שודדי-אנגריות במרחבי הפרא של פארק ילוסטון. 'הזקן הנאמן', שמו האקזוטי של הגייזר המפורסם ביותר בילווסטון, הספיק להתפרץ יותר ממאה פעמים בזמן שאנחנו נדדנו בין מפלים, בריכות ורתחות ומבעבעות, עדרי באפאלו וזאבים.

רק בערוב היום החמישי קלטתי, סוף סוף, את הטעות: לא היינו אמורים להגיע לילווסטון בכלל, אלא לנסוע לכיוון השני בדיוק, אל העיירה קודי. מעניין אם כשברדלי כתב את החידה שלו בצורה כל כך מתעתעת, הוא צחק לראשונה בחייו.

עוד באותו לילה אנחנו עוזבים את המקום. אדם זהיר מאוד ואפילו כבר לא מסתכל לכיווני, חושש מגיזר התסכול המבעבע.

עם שחר אנחנו מגיעים לקודי. עיירת הבוקרים מקבלת את פנינו, שמחה ותוססת. אני מתעלם ממנה. חדור מטרה, אני עסוק בשלוש השעות הבאות בפענוח מספרים, במדידת מרחקים ובחישוב כיוונים. ועוד שעה חולפת, בטרם אני מתרומם מהבור שחפרתי זה עתה באדמה, מחזיק בשתי ידיי ארגז בינוני בגודלו, כבד בתכולתו, מסנוור בפתיחתו, האוצר.

עשרות מחפשים מסתובבים ברגעים אלה במשעוליה של קודי, ראיתי אותם קודם. עוד מעט הם יידעו שאיחרו והשמעה תתפשט. עוד מעט אכתוב את טור הניצחון לעיתון. בינתיים, אם להוציא מהתמונה את אדם שנשאר אטום בדיוק כמו קודם, אני חוגג את הגילוי לבד, לגמרי לבד.

בזעף לנוכח הברנש המוצק שמתקרב אליי בהתלהבות בראש קבוצה קטנה. "אז אנחנו בדרך הנכונה, היי חברים, אני צדקתי!" תרועתם מרגיזה אותי, אולי אלו כאבי הידיים שהפכו אותי לקצר רוח.

"פיצחת את התחנה הבאה?" שואל המוצק בלהיטות. "לא אדע עד שאגיע אליה", אני קורא בלבי הידד לכישוריי הדיפלומטיים. "תמיד תוכל לקרוא על זה בעיתון, אתה יודע".

הקבוצה מריעה שנית, הפעם בבוז. בעליל, פניהם אל המטרה: להקדים אותי. אוהו, משהו קורה. משהו רציני קורה סביב החידה של ברדלי. אני, האיש האחראי למשהו הרציני, חוזר לקראון ואומר לאדם 'לא עכשיו' בקשר לכריך שהוא מציע לי. מהו הדבר שמשלשט עליי? לא מכיר אותך, ועיניו של אדם, שנעוצות בי בכינון ישיר, לא מוסיפות לי שלווה.

אהממ, תמיד יכול להיות שזהו החשש מהבושה. נראה שלרוני החולם יש חלום חדש, מסוג בלהה: טור מסכם, תשע מילים, "הקדימו אותי, תם מסעי, ניפגש בלוס אנג'לס למסיבת תבוסה".

כן, יכול להיות שרק לכן אני בקושי מתאפק מלעקוץ את אדם על חולמנותו, רוצה כבר לתת גז והוא עדיין יושב על מדרגות הקראון ובוהה בנוף. בינתיים אני מקבל החלטה בחמ"ל התודעתי שלי: אין יותר עצירות בצדי דרכים. הגיע הזמן לסיים את המסע המטורף הזה.

אבל הרמז הרביעי, האחד לפני אחרון, קשה לפיזוח יותר מכל קודמיו. ברדלי התחמק, איך יכולתי לשער שמאחורי חזות הקשיש הממורמר מסתתר חידונאי מצטיין? היה עליו להזהיר אותי לפני שהפלתי את עצמי להרפתקה המטופשת הזו. ההשערות שיש לי לגבי התחנה הבאה די קלושות, ובהחלטה בלתי שקולה אני מתקשר אל האיש שהכל בגללו.

"פרחח", אומר ברד במקום 'הלו', "כל אמריקה המערבית משגעת אותי, כולם רוצים רמזים. מה, לא יכולת לכתוב בטור הדלוח שלך 'ברדלי מישל לא נותן רמזים'?"

"היה קצר יותר לומר פשוט 'תודה'", אני אומר בחביבות. "על מה תודה, פרחח, שעוד לא גמרתי היום בירה אחת בלי טלפון באמצע?"

"נו", אני משלים עם הנזיפה, "אז תן כבר איזה רמז, באמת, ונגמור עם הסאגה הזו. תוכל לשתות בירות בנחת". "שום רמז", הוא קשוח. "מי שימצא - ימצא".

הייתי אמור להיות עכשיו מאושר. הייתי אמור. אבל אם אפילו אני מסרב להבין, מי יבין מה באמת רציתי לכתוב כשיקרא את מילותיי: "קשה להיות נווד בדרכים ארוכות כל כך. לפעמים אתה שואל את עצמך מה חשבת כשיצאת לדרך. יש מטרה שמהבהבת באופק, אבל ברגעים מסויימים היא נראית חסרת טעם. ובכל זאת, ממשיך. כבר קרוב יותר לסוף מאשר להתחלה".

את תא הכפפות של הרכב לא פתחתי מזה שלושה ימים.

גרנד טיטון, מדינת ויומינג

יש רמזים שזה המקום

"יש לכם ציוד?" שואל הפקח החביב של פארק גרנד טיטון, אחרי שאנחנו מסדרים את אישורי הטיול והלינה במקום. "אתם יכולים לשכור כאן בחנות חליפת סערה, גרזן לשבירת קרח, שק שינה אלפיני, מה שתצטרכו".

נשמע טוב. נשמע מצוין. טיפוס הרי קרח בקור כלבים, התענוג המושלם. רק הדחף הבווער, הזר, להיות שם לפני כולם, מונע ממני לסגת.

"נצא לדרך עכשיו", אני אומר לאדם, עוקב באצבעי אחר התוואי המסומן בצילומי האוויר של המסלול המבוקש. "זה ענין של כמה שעות, בסך הכל".

לאדם, במפתיע, יש השגות. "אמרו - סופת ברקים".

"ברדלי מישל!" הוא נושא את קולו, ואני נסוג. "הה הה הה, אתה שואל אותי אם אני מכיר את אבא שלי! בטח איזה שלוש שנה לא דיברנו, אבל שאני אשכח את אבא שלי!"

הבן של ברדלי?  
הבן ההוא, הנוטש, שכיבב באוסף זיכרונותיו המרים?  
"הרלי?" אני אומר, המום, כאילו לא עברו שלוש שנים מאז שמעתי את שמו נישא על שפתי אביו בכל כך הרבה כעס, כאב וגעגוע.  
"מה אתה אומר", הוא מגיב על אזכור שמו בהתפרצות חוזרת, "הוא אפילו סיפר לך עליי, אה! כאילו הייתי אי פעם חשוב בעיניו."  
"ברור שאתה חשוב בעיניו", אני אומר בשקט, נקלע בלי משים לדוכנו של הסגור ואין לי מושג אם אני לא עומד להפוך, מאיזושהי סיבה, לנאשם בעצמו.

"ברור", אומר הרלי, "כשמש". הכאב בקולו כה גדול, עד שהכעס נס מפניו. "ברור שילד שלא קיבל ארוחה כי אין כסף, בזמן שמתחת למיטה של אבא שלו יש זהב בכמות שמספיקה להאכיל את כל סקירדו במשך שנתיים, הוא חשוב מאוד. מה השאלה בכלל. פתאום, בגיל עשר, אחרי שנים של מגורים בחורבה בשכונת עוני וחרפת רעב וחברים מציקים, אתה מגלה שסבא שלך הוריש לאביך רכוש ששווה מיליונים, אבל אבא שלך בוחר לשמור על הכסף במקום עליך. ועכשיו אתה נוחת לי לתוך החיים ומדבר על דברים שאתה בכלל לא מבין."  
תאי מוחי גועשים, מצרפים נתונים, מחברים חלקיקים לתמונה אחת. תמונת אדם שלא הצליח, שלא ידע, לשבור את מנועולי נפשו כדי לתת. תמונת אב שאפילו אהבתו לבנו לא הצליחה לגבור על חרדתו למטבעותיו. ואז מתחלפת התמונה בתמונתו של חרטה כוססת לאורך שנים, של מלחמות פוצעות מול הלב הקפוז, של רגע השבירה.

פתאום הכל כל כך ברור לי. אין יותר חידה ואין רמזים, המסלול פרוש לפניי בהיר כבוקר שטוף שמש. איך ברגע שבור אחד החליט האב לצרור את כל זהב בארגז בינוני אחד, להצפין עד מקום מגוריו של הבן, לטמון ליד ביתו את מתת ליבו, לפרסם קריאת חיפוש גדולה ומרה ולקוות שהבן שלו יצטרף למרוץ וישיג את כולם. אולי היה היגיון כלשהו בתקווה הזו, איך יכול היה ברדלי לדעת שהבן שלו לא מתעניין בעיתונים.

עוצם את עיניי, לא יכול לשאת את הבהירות. בעיניים עצומות אני רואה את כל חיי, והנה גם הם כתב חידה עתיר רמזים, וכל אחד מהם מוביל אותי קדימה, ליעד הבא, ואז שוב קדימה, ושוב. בתחילה היה אבא שלי, וזה היה רמז פשוט. התקדמתי ממנו בקלות לחיי נדיבות, נתתי את ליבי וקיבלתי בתמורה את ליבם של סובביי. עכשיו זה אבא של הרלי, וזה רמז קשה. קשה עד דמעות. להסכים לפענח אותו וללכת בעקבות סימן הדרך שהוא חרט בליבי, זה להסכים לתת עכשיו, לראשונה בחיי, בלי לקבל דבר. לא אוכל לספר דבר ביומנו של החולם שיהפוך, בסימומה של דרך, לשוטה ציבורי, נטול אוצר ונטול הערכה.

זה להסכים להתקדם, במחיר של לב קרוע.  
"הרלי", אני פוקח את עיניי ומתבונן ישירות בעיניו, "אתה חשוב בעיניו. כל כך חשוב, עד שהוא ארז את כל מה שהיה רוצה לתת לך ולא הצליח, ושלח אותי להביא הכל אליך."  
בלי להשאיר לעצמי עוד שניה אחת להבין את מעשיי, אני מניח בידיו של הרלי ארגז עטוף ברזנט, מניח לו לסגת לבד לחדר האחורי של המסעדה, ולמצוא מה ששלח לו אביו. רק אז אני קולט את דמותו של אדם במרחק שני צעדים. הוא שוב ראה יותר מדי.  
"עכשיו – יש אוצר". הוא אומר, שוב בסגנונו הבלתי מפוענח.  
אבל עכשיו אני כבר מנסה בחידות. "תודה", אני אומר לו בחיך, "הבנתי את הרמז".

נראה לי די מטופש לצעוק, להניף ידיים או להרשות לכל אקט שמחה אחר לפרוץ ממני מול השממה הבודדה הזו. ועל כן, בפרוצאיות שלא הולמת את המעמד, אני עוטף את ארגז האוצרות בברזנט מגובב שהכנתי מראש, והולך להניח אותו בקראון ולחזור הביתה. זהו, הכל נגמר. אני עשיר עכשיו יותר מכפי שקיוויתי אי-פעם להיות, ויכול כבר לחזור לכורסה שלי בבית. הסיום הזה, ככל שציפיתי לו, נראה לי פתאומי ומוזר.

"אולי נסתובב קצת בעיירה, אם כבר נקלענו לכאן", אני משנה את דעתי עוד לפני שהגענו לקראון, ובניסיון להישמע עליז מציע לאדם להיכנס לחנות המקומית ולרכוש עבורו מגפי בוקרים. הוא לא מתנגד, בוחר מגפיים, אני משלם, ולרגע חוזר העולם לסדריו הרגילים.

אשליית הסדרים הרגילים מחזיקה מעמד עד לרגע שבו אנחנו תופסים שולחן במסעדה קטנה. אני מניח לאדם לבחור את התפריט, ובוהה בצלחת הרחבה שמונחת לפניי. אווירת המערב הפרוע של המסעדה אדומת-הכתלים הזו לא מציתה בי שמץ של ענין.  
"פתאום – חיפשת אוצר", פוצה לפתע אדם את פיו. מעל ראשו, מביט בי קאובי ענק בעיניים קודרות מתוך מסגרת ציור.  
אני בוהה בו. "אה?"

הוא לא חוזר על דבריו, כאילו ענה כבר על כל השאלות. 'בחור תימהוני', אני אומר לנפשי בזעף. נפשי דווקא לא מתרשמת מהדיאגנוזה, ומתחילה להפך בשלוש המילים חסרות הפשר. ומכיוון שמהר מאוד היא מבינה, אני קם נרגז ויוצא משם. עומד מחוץ למסעדה, משקלן של עשרות מטבעות הזהב ואבני החן שאני נושא מכביד עליי, ומרגיש חלול כפי שלא הרגשתי מימי. 'פתאום – חיפשת אוצר', מתעופפות המילים סביב אוזניי, משק כנפיהן נושב על פניי, ציוציהן הרמים מעירים בי נים אחר נים. כל מה ששקע בתוכי בתרדמה בלתי ברובה, הולך וניער לקולן.

מתעורר לו רוני החולם, מאיר הפנים, רך הלב. מתעורר העיתונאי הצעיר, הנאיבי, שואף הטוב. מתעורר האיש המעניק, הנדיב, מלא החמלה. מתעוררים הרצונות הטובים, הכוונות האציליות, המטרות רבות ההשראה, החלומות המקוריים ההם. מתעורר החיפוש שחיפשתי בהתחלה-בהתחלה, לפני שהתחלתי לחפש את האוצר. וכולם יחד סוקרים בפליאה ובשאט נפש את האיש החדש שאני, על מבטו הקפוז ונהגו הדורסני.

"המיסטר צריך לשלם לפני שהוא הולך", מתקרב אליי קולו הנרגן של בעל המסעדה שיצא בעקבותיי.  
"עוד לא הולך", אני עונה לו.

"קודם תשלם, אחר כך תצא", הוא עומד על דעתו.  
"בסדר, בסדר", בניסיון כלשהו להפוך את הסיטואציה ללוחמנית פחות, אני מעלה על פניי חיוך ומושיט לו יד: "רוני החולם מלוס אנג'לס, בטח שמעת עליי".

"לא שמעתי עליך", הוא מחזיר לחיפה קצרה ושומט את ידו, "ועל לוס אנג'לס אני גם לא רוצה לשמוע, ואתה צריך לשלם".

"מה מציק לך בעיר היפה שלי?" אני מתעניין, שולף מכיסי שטר גדול שמספיק לכסות את עלות הארוחה ולהשאיר טיפ נדיב.

"היא יפה בשביל בורגנים כמוך", הוא נוטל את השטר באותו יובש, "אלה שלא מכירים אותה מהצד של סקירדו, למשל".

"הו, אני דווקא מכיר היטב את סקירדו, מה אתה יודע. יש לי שם חבר. אם גרת בה אתה בטח מכיר את ברדלי מישל".

בבת אחת קורה הכל בזוג עיניו: גיזר לוהט מתפרץ, קרחונים קפואים מתנשאים, מדרונות תלולים מובילים אל תהום, מפלים גועשים מתיזים רסיסים, ואני שוב מוצא את עצמי מול עיני דוב שוחר לטרף.

# חמש מילים שזות

## ידידה סופר

להסבר שלו והוא קולט פתאום שגם השפופרת מחכה למענה. 'זה אתם או לא אתם?'  
'אנחנו מה?'

'אתם חתומים על תלונה בגין ממצא זר בחבילת שימורים'. אם לא היה מדובר בעכביש מת הוא כבר היה מביא מניין שלם שיצק לו שלוש פעמים 'מחול לך'. שיפסיק כבר לרדוף אותו העכביש הזה וזהו. למה כבר שבוע שלם מתלווה עכביש מת בגודל מטבע (כמעט...) לכל ארוחה שהוא אוכל. 'מסמך ההבהרה של ויז'ואל בדרך אליכם. המשלוחן יהיה אצלכם תוך חצי שעה'. מעדכן היניב. אחרי שתקראו נברר איתכם טלפונית מספר פרטים. ביטאון תוצאות המחקר יגיע בחודש הקרוב.'

'תחתמו פה. ופה וגם פה... ובעמוד הספח. ותאשרו את מספרי תעודות הזהות שלכם'. לאיש בקסדה יש הרבה זמן וזה בולט בעיקר מול הסבלנות של גיטי שכבר פוקעת. מצידה לחתום כעת על כל מה שיאפשר לה להבין מהר יותר מה רוצה ממנה העכביש המת כעת. אבל מוטי זהיר יותר. הוא קורא באיטיות מרשימה שורה אחר שורה, מבין שהחתימה אינה מחייבת את ויז'ואל פרודקט בשום אופן ועיקר. מוסיף בעט אדום שורה המבהירה שגם אותו החתימה לא מחייבת כלל ועיקר. ומאפשר בזאת לגיטי לנער את שאריות הניילון שמלפף את הצרור המאורך.

בדקות הבאות עוסקים שניהם בהפקת תרגום עברי לטקסט הארוך שמישהו טרח לרפד כל שורה בו במילים של בית משפט. הם סופרים לא פחות משמונה ציטוטים בנוסח 'יוצא איפה שמסמך זה אינו מהווה אסמכתא מצד מרשי (כדלהלן ויז'ואל פרודקט)' ובתום קריאה שלישית הם מצליחים להבין שסיפור העכביש רק מתחיל. מישהו עלום החליט להפוך אותם לחלק ממחקר בינלאומי.

אם זה לא היה מתסכל זה היה יכול להיות אפילו מרתק. מחלקת הבקרה ומחקר של ויז'ואל פרודקט פיזרה ארבע מאות וחמישים קופסאות אפונים פגומות שנעטפו ונארזו בשנים עשר מפעלים בשמונה מדינות שונות. לישראל הגיעו ארבעים וחמישה מוצרים ששווקו תחת המותג 'טבעון שלי' בהשגחה רגילה ותחת 'פרי טבעון' בהשגחה מהודרת. התביעות בכל אחת מהמדינות היא כנגד החברה המקומית ומוגבלות לשווי של חמש עשרה אלף דולר לתביעה. המחקר בהשתתפות קרנות לכלכלה התנהגותית חברתית מאוניברסיטאות שונות בעולם.

הטלפון מעורר אותם עוד לפני שהם מצליחים לומר משהו. מוטי לוחץ על הרמקול ומאפשר לתשפוכת למלא את המטבח. 'קראתם' מברר היניב, ואינו מחכה לאישור. 'הקשבנו לשיחות המוקלטות בשירות הלקוחות ואני מבין שהתאכזבתם מתשובת המוקדנית של טבעון. אפשר לשאול מדוע עצרתם את התלונה בשלב זה?'

מוטי לא צריך להסתכל שמאלה כדי לראות שגיטי מרוצה. 'אתה יכול לחזור שוב?' הוא מבקש. ומבטיח לעצמו עשר שניות נוספות לארגון המחשבות. השערה פרועה מעקצצת אותו והוא חושש שמישהו שם בויז'ואל עשה יד אחת עם גיטי. אבל היניב שבקו לא נותן להשערות מהסוג הזה לרחף.

'מתוך ארבע מאות וחמישים קופסאות פגומות שיצאו ממפעלי הייצור בסין, התקבלו במוקדי השירות שבמדינות השונות מאה תשעים ושתיים פניות. אתם היחידים שקבלתם תגובה מסוג זה והסתפקתם בה. אפשר לשאול למה?'

'אם הגיטי של פרוינד הגיש תביעה בבית משפט לתביעות קטנות זכה ב5000 ₪ במזומן. והשכן של שיע בן-מנחם איים בפניה לעיתונות וקבל עשרת אלפים שקל דמי לא יחרץ, סימן שזאת לא כזאת בעיה גדולה!...

גיטי מדברת בפאתוס. אי אפשר לשמוע על הקול שלה שהנאום הנוכחי כבר משומש לגמרי. עכשיו יבואו טיעונים בנוסח 'לא חבל שהכסף הזה לא ישרת צרכים חיובים?' או 'למה בכלל לוותר להם אחרי עוגמת הנפש המבחילה שהם גרמו לי?' וגם '5000 ₪ זה הרבה יותר ממשכורת שלך ושלי ביחד. נוכל לעשות איתה כל כך הרבה דברים!...

מוטי כבר מכיר את הדו-שיח השחוק הזה כבר כמעט בע"פ. הוא רק לא ממש מבין איך מצליחה גיטי לעדכן את רשימת המצליחנים המשכנעת שלה לכל ארוחה מחדש. נדמה לו שבשבוע האחרון כל בעלי האוזניים שנכנסו למטווח הקולי של גיטי נאלצו להעשות שותפים לתיאור הנלבב שלה.

אם הם גם הקשיבו הם יודעים עד פרטי הפרטים איך פתחה גיטי בשיא הלחץ את קופסת האפונים המשומרים אותה קנתה עבור סלט המוקפצים לחנוכת הבית של הגיטי, ואיך הציץ אליה מבפנים עכביש מת בגודל מטבע (כמעט...), ואיך המתינה בכעס כבוש עד שיואילו לענות לה במוקד פניות הציבור של טבעון, ואיך חכתה 20 דקות משמימות לצלילי המענה הטרחני שלהם, וכל פעם ששמעה את 'בלב שמורת טבע שוכנת טבעון' מתחיל להתפזם - היא הרגישה שהדם שלה מגביר את קצב הזרימה שלו. ואיך היא דמינה כמה גדולה תהיה חבילת הפיצוי שהם עוד ישלחו לה ובסוף ענתה לה איזו מזכירה אנטיסטית שביקשה ממנה לבדוק כמה אפונים ירוקים כבר אינם ראויים לשימוש בשל העכביש, והבטיחה לזכות אותה בשקל וחצי בקניה הבאה בה תרכוש מוצרי איכות של טבעון. המהדרים בהקשבה זוכים גם לראות את תמונת התקריב המפוקסת בה הצטיידה גיטי כשפנתה להתקשר לשירות.

שלב הטיעונים מצידה של גיטי מסתיים, עכשיו מגיע התור שלו בריטואל. משום מה הוא מעדיף להתרכז בחיתוכי הסלט ולתת לגיטי להמשיך לנהל את הדיאלוג הטורדני הזה לבד. היא יודעת היטב מה דעתו וממילא אין לו מה להוסיף. בשנה שעברה הוא למד את הנושא היטב. הרבה 'חברות' נכתבו אז בישיבה על עניין תשלומי פיצויים. וככל שלמד את הנושא טוב יותר הוא הבין שהדרישה של גיטי לתבוע פיצוי על דבר שלא הוכח בו נזק כספי היא לא ממש מלכתחילה. גיטי מבינה גם היא, והיא לא באמת מתכוונת לעשות משהו שאינו כדין. אלא שהסיפורים העסיימים שפתאום נשפכים בדיוק אליה, והעובדה שהוא בשה"כ אברכצ'יק צעיר שאולי לא ממש בקיא בכל כללי ההלכה - עושים לה משהו, ומפיקים ממנה משהו שהוא לא מכיר.

הטלפון מתעורר לחיים ופוטר את מוטי מהצורך להגיב. בארוחה כסדרה היה מעדיף להתעלם אבל הפעם בשביל להעביר נושא הוא מוכן לענות בסבלנות אפילו על סקר בענייני מזון לחתולים. 'מדבר יניב. נציג של ויז'ואל פרודקט בישראל. ויז'ואל פרודקט בע"מ. מפעילה בישראל את טוגנים, את טבעון. את סיטי משקאות. ואת מחיית'.

האמת שכשחשב על כך שהוא מוכן לענות אפילו לסקר הוא לא תכנן שזה ידרוש ממנו כזה ריכוז מלא. אבל מילא... גיטי מחכה

מזהה מקום פנוי באוזניה של גיטי הוא מזכיר שאדם צריך להיות שלם ושחם במעשה שלו - בגלל הגורמים שהביאו אותו לעשות זאת, ולא בגלל התוצאות שעליהן אין לאף אחד שליטה.

רגע לפני שספ הסבלנות שלהם עומד לקראת כישלון במבחן. מיידע סוף סוף היניב שהחברת בתרגומה העברי כבר בדרך. הוא מעדכן שהיא הוצאה בשמונה שפות. ושהמשלוח מתכוון להחתיים אותם על כך שאף אחד מן הפרטים לא ישרת אותם בשום אופן ולשום צורך. הפעם גיטי בבוקר חופשי, מוטי לא בבית והיא בקושי כולאת מילותיה ומתאפקת מלחלוק עם השפופרת את סדרת תובנותיה לגבי המטרה הפנימית של כל המחקר הגדול הזה.

הצהריים מוצא אותה מוכת הלב. המעטפה המוארכת חתוכה לקרעים ספוגי אמוציות והלוגו האדום לבן של ויז'ואל פרודקט ניבט מתוכם בחריטה מלגלגת. שורה אחת בין 40 עמודים. היא מסננת מתוך הדמעות. חמש מילים שאי אפשר להבין מהם כלום. היא לוחשת באצבעות נשלפות. וסופרת אותן שוב ושוב בזו אחר זו קוברת בתוכן את חלומותיה הצבעוניים. 'אי הפעלת לחץ מטעמי דת'. 'אי הפעלת לחץ מטעמי דת'. שוב אגודל, אצבע, אמה, אי הפעלת לחץ... השורות שמעליהם דווחו על תביעות בסך אלפי שקלים. זוג מרעננה הגיע לתביעת נזיקין ע"ס עשרים אלף שקל בבית המשפט. צעיר מאשקלון בקש לסגור את התביעה ע"ס שבעת אלפים שקל. בלא עיתונות ובלא בית משפט. וכתב עיתונות מקרית שמואל איים בפרסום תמונת המקק אם לא תתקבל תביעתו לפיצוי בסך חמש עשרה אלף שקלים לא כולל עמלות.

בלילה כשהאגודל שלה כבר חזר למקומו וצנצנת העכביש ז"ל נעלמה מהזירה הם מצאו עצמם רכונים יחד על שורה בנפש החיים. 'אם כבר לספור מילים' מבקשת גיטי בנינוחות מפתיעה, אז עדיף מילים שוות. הסמל האדום לבן כבר לא לגלג כשספרו שניהם יחד את המילים מעניקים להם פרשנות עכשווית יומיומית. "בשעה שישראל עושים רצונו של מקום - מוסיפים כוח בגבורה של מעלה". אגודל נפתח ואצבע אחריה, 'מוסיפים כוח'. קמיצה, אמה זרת מצטרפות גם הן לתזכורת: 'מוסיפים כוח בגבורה של מעלה'. בלי ניחוח של חוזרים בתשובה. בלי כתבה נרחבת אוהדת ובלו גירות פקיסטנית. "בשעה שישראל עושים רצונו של מקום - מוסיפים כוח בגבורה של מעלה".

עושים רצונו ומוסיפים כוח. אם חמש מילים, אז מילים ששוות. שבועיים אחרי ששמעו שניהם על השריפה הגדולה שכלתה דונמים שלמים של תעשייה בחורש הצפוני, הציץ הסמל המוכר של ויזואל מהתיבה. הפעם לא קדם לו יניב, וגיטי גילתה שהיא מקווה שהוא לא איבד את העבודה שלו בשריפה. דף המסמכים הקצר הבהיר שבית המשפט בחיפה קובע שבעקבות הנזקים שגרמה השריפה למפעל ולתחזוקתו, פטורה טבעון משלומי פיצויים וקנסות בגין כל תביעה קודמת. ויזואל פרודקט מחויבת ע"פ חוק להגיע להסדרי פריסת תשלומים רק לגבי חובות לספקים. ובגין קניינים שסופקו לטבעון לפני השריפה.

בבת אחת נהייתה השריפה אנשים וחלומות ומשאלות. פתאום לא היה זה רק המעגל הראשון של אלו שאבדו בית. אלא מעגל שני ושלישי של כאלה שכבר תכננו מה יעשו עם סכום הפיצוי. לא היא לא שמחה לאיד. דווקא הצטערה בשבילם. פתאום קלטה שמתוך ארבעים וחמש משפחות ישראליות שקנו אפונים פגומים היא היחידה שזכתה וקבלה משהו. ועוד משהו נצחי.

תמונת תקריב של עכביש ענק בגודל מטבע (כמעט) קרצה אליה בצבעים חדים. היא הפכה אותה בעדינות, סופרת לעצמה חמש אצבעות, ורושמת כתזכורת חמש מילים שוות.

ניחוח גאה מצטרף לריח החציל הקלוי. משהו חם זורם במטבח הקטן ושניהם מרגישים בו. מתוך מאה תשעים ושתיים פניות, הם היחידים שהסתפקו בתשובה הבלתי מספקת של טבעון. 'אני לא יודע אם תבין' מתנסח מוטי בזירות. 'אנחנו פשוט בדקנו את זה וזה לא ממש מסתדר הלכתית'.

היניב עוד מנסה למלא תפקידו. 'לא הבנתי מה לא מסתדר בהליכה'.

'הופס' הוא פולט. הופס!! ועוד פעם הופס!!! עם שלושה סימני קריאה. איך אפשר להכניס במשפט אחד את כל 'החבורה' של צויבל ועוד לקוות שהיניב שאפילו לא יודע מה זה 'מונח הלכתי' יבין מה רוצים ממנו. 'אנחנו חרדים' הוא מתחיל מחדש ומרגיש איך הנשיפה המופתעת מגיעה עד אליו. 'חרדים מאוד אפילו. והחלטנו שאיום או תביעת פיצוי לא תואמים את הכללים הנהוגים אצלנו'.

'אז לרשום בשורת הסיבה שאתם לא זקוקים לכסף?' במקום להעריך - הוא מלגלג, היניב המחוצץ הזה. וגיטי לא מוכנה לסבול את הטון.

'תגיד לו שכך פוסקת ההלכה'. היא לוחשת. ומוטי מיישם בקול. 'אתה יכול לרשום שלמרות שאנחנו דווקא זקוקים בהחלט לכסף והיינו שמחים בפיצוי, בחרנו לא לתבוע את 'טבעון' משום שכך דורשת ההלכה היהודית'

הטלפון מתנתק. שניהם יודעים שעכביש מת בגודל מטבע (כמעט) עוד ימשיך ללוות אותם בחודש הקרוב אבל לפחות עכשיו הם יהיו באותו הצד.

בימים הבאים מגיע מוטי למסקנה שחבל על הכישרון המבובזז של גיטי. מידי פעם כשהיא מגדילה לעשות הוא מצטער שהיא לא עוסקת בכתיבת סצינות להצגה. בכל רגע פנוי היא מדמינת איך יגיע הביטאון המיוחד של ויזואל לאלפי נקודות הפצה בעולם. ואיזה קדוש ה' יעורר המעשה הבלתי שגרתי שלהם. בעלי האוזניים שבמטווח הקולי שלה שומעים בכל פעם תיאור עדכני נלבב יותר מהפעם הקודמת. גיטי משוכנעת שרק בשביל שיופץ ספור כזה שווה כל עבודת המחקר ושווה המאמץ שבהפצת ביטאון בינלאומי בכזה סדר גודל. היא בטוחה בוודאות שברגע בו תתחיל ההפצה. תתחיל מתקפת עיתונאים שירצו רק להבין טוב יותר מה גרם לזוג וייסקופ מירושלים לוותר על תביעת נזיקין כמעט ודאית מול חברת טבעון. מידי ערב היא מזכירה למוטי לברר אם ראוי ונכון שאברך חרדי יתראיין ויסביר את השקפת עולמו לעיתון גוי שמתעניין. מוטי משום מה מעדיף לדחות את הברור לרגע הרלוונטי אבל גיטי טוענת שזה רק כי הוא לא אומד נכון את ההצפה הצפויה. לטעמה הפניות ההמוניות הן רק ענין של זמן וחבל לא להיערך מוקדם.

ברגעים בהם נחה עליה הרוח, הופכת גיטי את פיסות דמיונותיה לדמויות אגדיות מלאות חיות. היא מתקשה להכריע בין צעיר איטלקי יהודי לגירות פקיסטנית אבל בכל המקרים הגרעין לספור המרגש הוא שפתאום באמצע קריאת הביטאון הכי מדובר בבית הזה, הבינו המדומיינים שאם משפחה צעירה ירושלמית בחרה לא לתבוע חברה שמואשמת בפשיעה רק בגלל שכך דורשת ההלכה, הרי שהם עצמם אמורים לבדוק מהי בכלל הלכה. מכאן ועד חזרה בתשובה או גיור כהלכה קצרה הדרך עד מאוד.

בין חזרה בתשובה לגיור ובין סיור מאיטליה לפקיסטן מוצאת גיטי את הזמן להתעדכן מה התחדש בעניין התביעה של אלה שכן בחרו לתבוע. אין לה הוכחות מוצקות מבפנים והיא לא מכירה מקרוב אף אחד מהתובעים הישראלים אבל השמועות טוענות בתוקף שהנושא עוד בבית המשפט ובעקרון יש מי שהצליח לזכות בעשרים ושש אלף שקלים במזומן.

מוטי משום מה מתקשה לשתף פעולה. מטעמי 'דבר שאי אפשר לו להישמע' הוא לא ממש מביע דעותיו ברבים. ורק מידי פעם כשהוא

# אחריך כמים

גארי נור

היה שם יוסף ביכלר, מעונב ומגוהץ חולצה, שמפעל הנעליים האדיר שלו מתפרש על שטח של חצי שכונה ממוצעת. איציק ברכפלד, מבודר פאות ומהוה קסקט, שמכהן כאיש התחזוקה ב"חדר" של אליהו. פנחס שרעבי, בעליה של מכבסת "פאר ונקי", שיושב לצידו של אברהמי תולה המודעות. שלוימה המכולת'ניק, אלימלך מחברת השליחויות, ומשה בעל הבסטה. כולם יהודים יקרים ופשוטי הליכות ואהבת אמת שוררת ביניהם. העמל היומיומי לא חספס את תוכם, העושר והעוני לא השחיתו את דרכם. הם היו מתקבצים בכל ערב, יושבים צפופים על הספסל, וליבותיהם מרווחים לדבריו של מגיד השיעור. אליהו בן האחת עשרה והשתים עשרה כבר לא ישב מן הצד. הוא היה מוסיף סברות שלמדו בחדר, ומנסה אפילו להפריך רעיונות משלו.

היושבים סביב השולחן היו צובטים בלחיי בהתפעלות וטופחים על כתפו של סבא שלו. אליהו עצמו היה מסמיק, ומבטיח לעצמו שלא יתערב עוד. עד לפעם הבאה... השיעור היה בשבילו מקום טוב ובטוח. האנשים הלא צעירים שסביב השולחן רחשו לו אמון ואהבה, וסבא שלו הקשיב לו היטב ולא ביטל את דבריו מעולם, גם אם היו מופרכים לחלוטין.

אליהו נכנס לשיבה הקטנה ויוסי, אחיו הצעיר, החליף אותו. יוסי לא נהנה במיוחד מהתפקיד. הוא היה ביישן מטבעו, וחברתם של האנשים המבוגרים הרתיעה אותו. אליהו, לעומתו, הודיע כבר ביומו הראשון של 'בין הזמנים' שהוא חוזר ללוות את סבא עד לתחילת הזמן.

השנים רדפו זו את זו. אליהו סיים את השיבה הקטנה, וסבא שלו לא הצעיר. בבין הזמנים שלקראת השיבה הגדולה דחף אליהו את כסא הגלגלים לבית המדרש, וטעם מר ומפוחד עלה בפיו. סבא שלו מעולם עד כה לא היה זקן. השיעור דווקא התקיים כרגיל. קולו של סבא היה יציב וצלול, גם אם חלש מעט. השומעים הקשיבו לו בריכוז, וחייכו בהערכה כאשר היה אליהו מוסיף משלו. לקראת אלול סבא עובר ניתוח נוסף, ומבקש מאליהו למלא את מקומו למספר ימים.

עומד אליהו בן הכמעט שבע עשרה ומוסר שיעור לבעלי בתים בני ארבעים עד שישים. הוא מבין טוב מהם, הוא יודע טוב מהם, ותחושת סיפוק מהולה במבוכה ממלאת אותו. הוא לא מעז לחשוב בפירוש על כך שהוא, על שבע עשרה שנותיו, עומד במקום גבוה יותר מהיהודים האלה שעברו רבות בחייהם. אבל שפתיו מתרחבות בקורת רוח כאשר נזכר איך ביקשו ממנו שיפשוט את ההסבר. הוא אמנם צעיר, אבל מילא כרסו בתורה. משהו ודאי שיש פה... אחרי הכל... באלול סבא מתאושש וחוזר למסור את השיעור, אחרי יום כיפור מלווה אותו אליהו שוב. לאחר השיעור סבא מבקש ממנו לחכות. הוא צריך לשוחח עוד מעט עם משה, בעל הבסטה.

שוב נושאות אותו רגליו אל השוק. הוא מפלס לו דרך בכבדות במעברים הצרים שבין הדוכנים. "עגבניות בשקל", מכריז הירקן מאחורי גבו. "פיתות ישר מהתנור", מתגלגל קולו הגרוני של האופה. הקריאות חולפות ליד אזניו ואינו נקלטות בהן. הוא מנסה לחפש בעיניו את הדוכן הפינתי, אותו תיאר לו משה בפרוטרוט, ובו מכרו פעם דגים "ישר מהאגם". "תימני זקן, אתה זוכר?" הוא מתחנן לבעל הבסטה הסמוכה. "היה לו זקן ארוך, מאפיר. הוא מכר כאן דגים". "זה שוב אתה", הוא מעווה את פניו. "לומר לך שוב מה אמרתי שבוע שעבר? לא זוכר. והזכרון שלי, איש צעיר, לא ממש משתפר משבוע לשבוע". "תימני זקן", הוא פונה לאחד הקונים הישישים. "היה לו דוכן של דגים".

"חנות דגים אתה צריך? יש פה. לך מאחורי הפיתות..." "לא, אני לא צריך דגים", הוא מתחנן. "אני שואל על פעם. הייתה פה בסטה של דגים, נכון?" "ודאי", מתרפק האיש על זכרונותיו. "הבסטה של משה. הדגים שלו היו ככה טריים, הרחת מהם ריח של ים. איש טוב הוא היה, משה".

ר' אליהו נדרך. למעלה משנה שהוא חוקר. את סבא זכרונו לברכה כבר אי אפשר לשאול, מתפללי בית הכנסת התחלפו כולם ואיש אינו יודע על מי מדובר. בשוק הוא מסתובב סביב עצמו ואינו מגיע לכלום. זהו בדל המידע הראשון. "משה, נכון. כך קראו לו. אתה זוכר מה היה שם המשפחה?" מושך בכתפיו. "בשוק אין שמות משפחה. משה קראו לו, מקסימום משה מהדגים". "אתה יודע איפה הוא היום?" "היום? לך תדע. סגר את הבסטה לפני כמה שנים. הוא עבר התקף לב, הלך על מקל. אולי גר אצל הבן שלו, היה לו בן בעפולה. אולי כבר לא חי. לך תדע". "אני הולך לשם ולא מוצא כלום", ממלמל ר' אליהו בסרקזם, אבל בן שיחו כבר צובט בלחיייהן האדומות של העגבניות ומכניס את ברות המזל שביניהן לעגלת הקניות שלו.

\* \* \*

"ללוות את סבא לשיעור" היה מאז ומעולם תפקידו האהוב של אליהו. הוא היה ילד בן עשר. חבריו הלכו ל"מתמידים" וקיבלו פרסים, או רכבו בשבילי גינת השעשועים על האופנים שלהם. הוא עצמו הלך לצידו של סבא. סייע לו לטפס במדרגות בית המדרש, ואחר כך ישב והקשיב לשיעור הגמרא שמסר. זה לא היה שיעור מהסוג השגרתי. חבריו היו מגוונים מאוד במקצועותיהם, בגילים ובאישיותם.

"שמעתי אותך שר", לוחש אליהו אחרי דקה של שקט. "לא התכוונתי להפריע. אתה יכול להמשיך, אצטרף אליך".  
"תצטרף אלי..." משה חוכך בדעתו, ואליהו אוסף בינתיים מפיונים צחורים מן השולחן.

"אני רואה שנשפך כאן משהו, אעזור לך לנקות", הוא מציע, וכבר מתכופף אל שלולית המים שבירכתי הסוכה.

"לא, לא". משה, חיזור, חוסם אותו בגופו. "אל תנגב את המים. תודה, אבל לא".

אליהו נסוג ושב לכסאו, תמה.

משה נוטל את הכינור בתנועה רכה, ופורט עליו בצלילים של סתם. "מילה גמרא הם לא יכלו ללמד אותי כשעליתי לארץ", הוא מתיז בכאב לא אופייני. "אבל זמן וכסף לשיעורי כינור - היו גם היו. בסדר", הוא מחייך שוב את חיוכו הרגוע. "גם ממנו ניקח לעבוד את ה'".

המנגינה מתוקה וסוחפת, ואליהו מצטרף אליו מבלי משים. הלחנים רודפים זה את זה. קטעים מהושענות, פסוקים של שיר השירים, מילים של ערגה ודבקות.

הדיוואן, ספר השירים התימני, פתוח לפני משה. הוא הופך את דפיו הצרים והארוכים ושר בנעימה מסתלסלת את פיוטיו של הרש"ש.

בתחילת הערב היו לו, לאליהו, תכניות מספר. שלושה בתי כנסת בהם נערכת שמחת בית השואבה, אולי ביקור בביתו של חבר.

הכל נמוג כעת באויר החם שממלא את הסוכה. כינורו של משה היה דבר מופלא כל כך, וקולו עמוק וחודר. הוא מרגיש שמעולם, בכל קרוב לשבע עשרה שנותיו, לא חווה חוויה עמוקה כזו.

משה שקע לחלוטין בעולמות אחרים, ככל הנראה, כי הוא עומד עכשיו בסמיכות לשלולית המים ומתנדנד בדבקות. "מכאן שואבים רוח הקודש", הוא שר בנעימה בלתי מוכרת. "מכאן שואבים רוח הקודש".

הוא מוחא כף אל כף ורוקד כשעיניו כלפי מעלה.

אליהו כבר לא שם. ליבו פועם בקצב מהיר מן הרגיל, ואצבעותיו מלבינות מן האחיזה בכסא העץ.

"המנסך מי החג בחוץ חייב", מתערבלות מילים מבוהלות במוחו. "ניסוך המים לא בבית המקדש. זה כמו הקרבת קדשים בחוץ. חייבים להפסיק אותו מיד. הוא יהודי יקר, משה, שלא קרא ולא שנה. כך זה נראה. מה עושים עכשיו?"

פיו נפתח ונסגר חליפות. משה שרוי כעת במקום נשגב כל כך על פי תפיסתו שהוא אינו מעז לנתקו משם. לו ידע שהוא חייב חטאת על כל רגע ורגע.

"אמור לו עכשיו", מנסר קול פסקני במוחו.

"אולי תברר קודם", מתנצח איתו קול מתון יותר. "בסך הכל, אולי אם לא הקדיש את המים הוא פטור. זה רק זכר".

לאחרונה ערך אליהו סיום על מסכת ביצה, והמעשה בתודוס איש רומי עדיין חרוט היטב בזכרונו.

תודוס הנהיג ברומי לאכול גדיים מקולסים הצלויים בשלמותם לביל שיימורים, כזכר לקרבן הפסח. היו בני רומי אוכלים את הגדיים, ונפעמים בהיזכרם איך היו אבותינו מסובים בירושלים – אוכלים כזית מן הפסח, וקול שירתם את ההלל בקע את הגגות.

למרות הכל שלחו לו חכמים שאם לא היה תודוס החכם, הגדול והנכבד במעלתו, היו גוזרים עליו נידוי. הרי הרואה עלול לחשוב שגדיים אלו הוקדשו לקרבן פסח, ויבוא ללמוד מכאן שמותר לאכול קדשים מחוץ לירושלים.

זקנו של משה ארוך ומאפיר, פאותיו מסולסלות, ודבר ביראת השמים היצוקה שלו לא יעיד על כך שנקרע מה'חדר' בגיל שמונה ונזרק למושב בו בית הספר היחיד היה ממלכתי.

אליהו אף פעם לא עמד על טיבה של הידידות שנרקמה בין שני האנשים האלו, השונים כל כך באורח חייהם וברמת הידע שלהם. הוא רק ידע שסבא שלו רוחש הערכה עמוקה לאיש התם והישר שעומד מאחורי דוכן הדגים שלו מבוקר ועד תפילת המנחה.

"השנה אי אפשר, ר' משה", הוא שומע את סבא אומר בצער. "אתה רואה איך אני נראה. מרותק לכסא הגלגלים. יש מדרגות רבות בדרך לסוכה שלך, זה פשוט לא שייך".

"אני אצטער מאוד, ר' חיים", אומר משה בכנות ובעצב. "הביקורים שלך תמיד הוסיפו לי לשמחת יום טוב. ה' יעזור שבשנה הבאה כבר תבוא בריא על שתי הרגלים".

"אמן", עונים אחריו בחום סבא ואליהו, ואליהו מגלגל החוצה את כסא הגלגלים.

"אתה מבקר אצלו כל שנה בסוכות?" תמה אליהו. הוא מעולם לא שמע על הפרק הזה בחייו של סבא.

"מבקר ומשתכר", הוא מהנהן. "יש שם הרבה מה לראות ולשמוע. הוא איש יקר, משה. אולי אשלח אותך אליו בחג. הוא ישמח מאוד, ואתה תצא מרווח".

אליהו מעולם לא החמיץ הזדמנות לצאת מרווח.

## הכל נמוג כעת באויר החם שממלא את הסוכה. כינורו של משה היה דבר מופלא כל כך, וקולו עמוק וחודר. הוא מרגיש שמעולם, בכל קרוב לשבע עשרה שנותיו, לא חווה חוויה עמוקה כזו.

ביום שני של חול המועד הוא עומד, מהוסס, מאחורי דלת סוכתו של משה. בפנים שוררת דממה שמתחלפת אט אט בקולות זמזום. "מכאן שואבים רוח הקודש", שומע את קולו של משה המעוטר בצלילים של חג. אחר כך נשפך משהו, ומשה שר בקול נמוך נעימה מלאת געגועים וסלסולים.

"עולו עולו אושפיזין קדישין", הוא קורא בקול שמח, ומטופף ברגליו במשהו שנשמע כריקוד.

אליהו נבוכ ותוהה אם השעה מתאימה לביקורים. הוא ממתין דקות מספר ליד הדלת הסגורה, אבל שירתו של משה רק מתגברת.

בהחלטה של רגע נוקש קלות. משה משתתק באחת והדלת נפתחת.

"אליהו, איזה אורח", חם ושמח קולו של משה, וצליל של מבוכה מתגבגב אליו. "נציג של סבא, אה?"

"כן", הוא מושיט את מגש העוגה שבידו.

"טוב, זה כבר עניין לנוות הבית שלי ולסבתא שלך", מצטחק משה, ומזמין אותו בתנועת יד להיכנס פנימה.

הסוכה רחבה, יפה ומוארת, ושלולית של מים זכים שפוכה בצידה המזרחי. משה חבוש בזונגאבי, הכיפה התימנית המסורתית, וריחן תימני מקשט את פינותיה של הסוכה.

כינור מונח על כיסוי המיטה הרקום, ומשה מזמין את אליהו לשבת על הכסא שלצידו.

הרגעים בהם הוא שופך את המים ובוכה על ניסוך המים שבטל. ה"בנה ביתך" המתרוקן והדומע ששר הכינור. הרגעים שאחרי, כשהוא מרגיש איך רוח הקודש נשאבת לתוכו והופכת אותו לאדם אחר. הפיוטים המסתלסלים, השרים והבוכים. הדיוואן שדפיו רוטטים בהתרגשות. קרבת האלקים... אח. הנער הזה חש פעם משהו מכל הרגשות הנעלים ששוטפים אותו אז? ילד בן שבע עשרה שלא טעם מתיקות של אמת בחייו. יש רגשות קודש שאי אפשר להגיע אליהם לפני גיל ארבעים או חמישים. נשיאה על כפיים כזו שמתמתקת והולכת עם השנים. בתנועות איטיות הוא לוקח מפיונים מן השולחן ומנגב את שלולית המים. ראשו מורכן מעט, כתמיד. יש כאן תלמיד חכם בן שבע עשרה, משה, ואתה עזבת את תלמוד התורה ואת המורי כבר בגיל שמונה. הוא יודע מה שהוא מדבר. אתה צריך להודות לו על כך שפקח את עיניך. להודות...  
לא רצה ה' במימיך...  
יבואו ימים אחרים בסוכתו. הוא ישיר, הוא ינגן, וקולו יהיה מר כלענה. לא יהיה לו מעיין עוד. לשאוב ממנו רוח הקודש, להימשך בו כמים אליו יתברך.

\* \* \*

"את אבא שלי?" תוהה קול גברי עדין ומופתע מעברו השני של הקו. "מה אתה צריך ממנו?"  
"אני מחפש אותו כבר קרוב לשנתיים. אני צריך לבקש ממנו סליחה. אוכל לדבר איתו?"  
"אבא שלי מעולם לא כעס על איש", אומר הבן בשלווה פשטנית. "אין שום סיבה לחשוב שאתה היחיד היוצא מן הכלל".

**יבואו ימים אחרים בסוכתו. הוא ישיר,  
הוא ינגן, וקולו יהיה מר כלענה. לא יהיה  
לו מעיין עוד. לשאוב ממנו רוח הקודש,  
להימשך בו כמים אליו יתברך.**

"אני גרמתי לו לצער גדול". ר' אליהו נחנק בדברו, וזה קשה לו. "אוכל לדבר איתו? זה לא יקח זמן רב. אני מוכרח לו..."  
"אני מצטער מאוד". בקולו של הבן נשמע צער אמיתי, אבל הוא לא גורם לו לשנות את דעתו. "אין שום אפשרות לדבר איתו. פשוט... עוד כמה ימים יום השנה הראשון, אתה מבין?"  
הוא מבין היטב, וההלם גורם לו לשתיקה ארוכה.  
"הוא נפטר..." הוא אומר לאט.  
"הוא נפטר בשיבה טובה ברוך ה'", מנחם אותו הבן. "הייתה לו זקנה יפה. הוא עזב את עבודתו וישב כל היום מול הספרים. כמו שתמיד חלם".  
"אני מודה לך". שוב נחנק בדברו. "הוא היה יהודי יקר, אבא שלך. זכיתם".  
"מי כמוני יודע".  
ר' אליהו אינו יודע כיצד הסתיימה השיחה. פטישים הולמים כעת ברקתו. 'אתה לא זכית... לא זכית לתקן'.  
עשרים שנה. עשרים שנה של צער למשה, עשרים שנה בהן ביטל את נחת הרוח שעשה לקב"ה.  
הוא רצה כל כך למצוא אותו בחיים, לכפר, להשיב את הגלגל אחורה.  
לא זכה.

'הנה, גם כאן מדובר על גדיים שלא הוקדשו, ובכל זאת גזרו חכמים. וכל זה למרות שאכילת קדשים מחוץ לירושלים פחותה בחומרתה מאיסור הקרבת קדשים בחוץ. אסור, זה ברור כשמש'.  
"אולי בכל זאת תברר", מבקש שוב הקול המתון. "אולי יש היתר כלשהו שאינו ידוע לך. הוא שואב הנאה מרובה כל כך ממעשיו, אל תהרוס לו את החג".  
"מקסימום הזקן יפסיק לרקד לפני שלוליות מים", קובע קול בן שבע עשרה, יהיר ומלא בוז. "שימשיך לנגן עם הכינור שלו, זה יפה דווקא. אבל לא מעשים משונים שנוגדים את ההלכה. אולי משמים זימנו אותי לכאן כדי לפקוח את עיניו".  
"ר' משה", הוא לוחש בעדינות, ומגביר את קולו כאשר מגלה שמשא אינו שומע אותו. "ר' משה, אפשר לומר לך משהו?"  
משה פוקח את עיניו הסגורות ואגלי הדמעות הכלואים בהן יורדים עכשיו על לחייו וצובטים בכל זאת את ליבו של אליהו.  
"המים האלו... למה אתה מתכוון?"  
"אני יהודי פשוט, אליהו", מתנגן דיבורו של משה. "אין לי חלק בתורה לבד משיעור הערב שאיני מבין בו הרבה. אין לי חלק גם בתפילות מתמשכות – אני ליד דוכני כבר השכם בבוקר. צדקה הרבה אינני מחלק – החומש מרווחי הוא מועט מאוד. יש לי שני חגים בשנה, סוכות ופסח, בהם אני זוכה לשבוע שלם הפנוי ממלאכה. זה גן העדן שלי".  
כמה ימים לפני התקדש חג אני שואב מים ממעין השילוח וממלא אותם בבקבוק הקריסטל שלי, סבא של הסבא כבר היה תולה בו מים בסוכה, זכר לניסוך המים.  
ערב ערב אני יוצק בסוכתי מים זכים מן המעיין, ומבקש מהקב"ה שכיפי שאני עושה לו זְכָר לניסוך המים כך יתן לי הוא לב ודעת לשאוב מהם רוח הקודש. אחר כך אני שר ורוקד, מגיע למקומות שאינני נמצא בהם אף פעם. כל השנה אני משה, עם מגפי הגומי, שצועק 'דגים טריים היישר מהים' ומצפה ללקוחות.  
פתאום אני משה שיש לו אושפיזין, והוא שר ומרקד לפני הקב"ה כמו התנאים הקדושים שהיו זורקים אבוקות. האבוקה שלי היא הכינור, איתה אני שר ומשבח לפניו. לעיתים קרובות אני גם מעלה נרות גדולים, וכשהבן שלי נמצא...  
"אבל ר' משה, אני מצטער להגיד לך", ביישנותו הטבעית של אליהו גורמת למילים להיות תקיפות מכפי שהתכוון. "הסיפור הזה עם המים, השאיבה והשפיכה, זה ממש אסור. אתה מבין? טוב שהגעתי לכאן כדי להעמיד אותך על האמת. זה גובל באיסור כרת של המקריב קדשים בחוץ..."  
"אני לא מתכוון לנסך מים", קול הבס של משה נמוך וקטוע עכשיו. "אני לא מקדיש אותם. רק עושה זכר..."  
"יש דיון כזה בגמרא. גם זכר זו בעיה. זו מראית עין. אני אומר לך שהעניין גובל באיסור כרת, ר' משה. אין מה להתווכח". אליהו מדבר במהירות. הקול המתון זע באי נוחות. "תבדוק... תברר..."  
הוא אינו מאזין לו. "אפשר להמשיך עם השירה, עם הריקודים, הכל. זה מאוד יפה. אני בטוח שה... השמחה שלך מאוד יקרה בשמים. אבל בלי המים, אתה מבין? זה לא כל כך משנה. זה רק חלק קטן, נכון? אבל מדובר בבעיה הלכתית רצינית".  
הם עומדים זה מול זה. נער בן שבע עשרה, יודע כל, ואיש חסר גיל שזקנו האפיר עוד ועיניו פקוחות עכשיו בכאב חסר אמון. מוצאי יום הכיפורים במעיין השילוח. עם המים הוא שואב את כל טהרת הימים. הוא שר אז, וקורא תהלים, והקב"ה קרוב אליו כפי שאינו קרוב אף פעם.  
הימים בהם ממתין בקבוק המים החיים לצידם של ארבעת המינים. מלטף אותו בזרועותיו, מקשיב לפכפוכם של המים, ועורג לחג שכבר יבוא.

שמע האיש התם, סבר וקיבל עליו. הוא לא הוסיף עוד לעשות זכר לניסוך המים, וגם שירתו ונגינתו לא היו כקודם, אלא נמסך בהם טעם של לענה. מעין עולם הבא שלו שהיה מחיה אותו בכל השנה נלקח ממנו. וגם נחת רוח שוודאי היה עושה לפני הקדוש ברוך הוא.

אחרי עשרים שנה כשלמד אותו הנער מסכת ביצה, הגיע שוב למעשה בתודוס איש רומי, ואז נזכר בפסיקתו הנמהרת מימי נעוריו וחשכו עיניו.

דווקא כעת, כאשר לימוד בן שנים הרחיב את דעתו ועיבד מידותיו, ידע שאפילו ברמתו הנוכחית עוד אין לו את הידע ואת שיקול הדעת לדמות מילתא למילתא ולהכריע הלכה למעשה בעניין כה סבוך.

'רשע שוטה וגם הרוח', הדהדו באזניו דברי הרמב"ם על תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה. 'רשע שוטה וגם הרוח, איך כיבית את אור פניו, איך החרבת בדברך החפוזים את עולמו'.

עכשיו רצה בכל ליבו לתקן את מעשה השטות. הוא חיפש אחרי אותו יהודי ולא הצליח למוצאו. שאל אודותיו בשוק, שם היה עומד כל היום מאחורי דוכנו, והעלה חרס בידו. הוא חיפש אחריו במקום מגוריו, בבית הכנסת בו היה מתפלל, ורק לאחר קרוב לשנתיים מצא לבסוף את כתובתו של בנו. אז התברר לו שהאיש אשר אותו הוא מבקש נפטר לפני כשנה. הוא לא הצליח לתקן.

האר"י הקדוש לא היה עמו כדי להוכיחו, אבל הוא עצמו יודע שחטא חטא גדול ואין לו עוד דרך לכפר עליו. מדוע לא בירר היטב את העניין לפני שאמר את דבריו הנחרצים? מדוע לא וידא אם הפסק שהוא פוסק מוחלט? איך דימה מילתא למילתא בקלות הדעת שכזו והרס את חייהם של שני אנשים ביהירותו... "ר' אליהו מציץ בפניהם של הבחורים ומגלה בהם תיעוב של אמת, וגם חמלה.

"הנער הזה הוא אני", הוא אמר חרישית, ומסב מהם את מבטו, "והיום הזה הוא היום בו דיברתי עם בנו של אותו יהודי. עד עתה קיוויתי שאוכל לתקן את חטא נעורי. אבוא אליו, אשתטח לרגליו ואבקש ממנו סליחה. אבשר לו שטעיתי ויתכן שהוא יכול לשוב למנהגו הטוב כבראשונה.

היום נודע לי שאין עוד דרך. באתי לכאן וסיפרתי לכם את סיפורי. זה לא היה קל. הוא טרי וכואב עד מאוד.

ובכל זאת עשיתי זאת, כי הרגשתי שאם אעביר לכם את המסר החשוב שהוא נושא בתוכו יהיה בכך משהו מן המשהו של תיקון. אתם בחורים צעירים. בטוחים, כמוני אז, שאתם יודעי כל ומביני כל. גם אתם מתפתים לפעמים לשחרר משפטים גורליים לחלל העולם, בלי בדיקה מספקת של מניעיהם ותוצאותיהם.

בקשה אחת יש לי מכם – לפני שאתם אומרים דבר שעלול להשפיע על חייו של משהו, לפני שאתם מחליטים החלטות שאין מהן דרך חזרה, זכרו את מה שעוללתי לעצמי.

חישבו על כך שאתם עלולים לעמוד כמוני, עשרים שנה אחרי, מול עולם שהחרבתם ואי אפשר עוד לתקנו".

הוא מסיים ומתיישב באפס כח. עיניהם של הבחורים קשובות, והוא מזהה בהן ניצוץ של קבלה.

אולי, אחרי ככלות הכל, יש לסיפור שלו סוף טוב.

שעות מספר הוא מסתובב ללא מטרה.

לבסוף נושאות אותו רגליו אל הישיבה בה הוא משמש כמשגיח. הבחורים עומדים לפני תפילת מעריב והוא מבקש לומר להם מספר מילים.

"מעשה ביהודי אחד, בן העיר צפת", מספר ר' אליהו. "תם וישר היה, וגם בור ועם הארץ. אבל ליבו בוער באהבת הבורא. ביום מן הימים ישב אותו יהודי בדרשה, ושם שמע לראשונה בחייו כמה צער יש לפני הקב"ה מאז שחרב בית המקדש ואין מקריבים עוד לפניו את לחם הפנים.

לבו נשבר בקרבו כאשר חשב על כך, והוא החליט שיש למצוא פתרון. הרי אי אפשר שהבורא יתברך שמו יהיה בצער נורא כזה, והוא לא יוכל לעשות דבר. ימים רבים חשב עד שעלה בדעתו הרעיון הנפלא.

מכאן והלאה, בכל שבוע, הייתה זוגתו מנפה קמח לבן ומשובח בי"ג נפות, ואופה ממנו חלות יפות מראה. עם החלות המוכנות היה האיש התם הולך אל בית הכנסת, ומניח אותן בארון הקודש. 'הנה לך הלחם שהכנתי', היה אומר בחרדת קודש. והולך משם כשהוא פוסע לאחוריו.

כאשר היה שב לבית הכנסת היה מגלה שארון הקודש ריק מחלותיו, ובביתו הייתה שמחה גדולה שהקב"ה כביכול לוקח את מנחתו.

## דווקא כעת, כאשר לימוד בן שנים הרחיב את דעתו ועיבד מידותיו, ידע שאפילו ברמתו הנוכחית עוד אין לו את הידע ואת שיקול הדעת לדמות מילתא למילתא ולהכריע הלכה למעשה בעניין כה סבוך.

זמן חלף מאז, וביום מן הימים תפס אותו רב העיר בשעת מעשה. הרב, מזועזע כולו, גער ביהודי גערות נמרצות.

'איך אתה עושה כדבר הזה? חושב אתה שהבורא יתברך צריך את חלותיך? והוא בכבודו ובעצמו לוקח אותן, כביכול? הרי זו כפירה ממש. חטא גדול חטאת!'

והיהודי, בלב נשבר, עמד והתוודה על עונו הנורא. בפרט כאשר נודע לו ששמש בית הכנסת הוא זה שהיה לוקח את החלות, מביא אותן לביתו, ומשביע בהן את רעבונו ורעבון ילדיו. מאותו יום והלאה לא הונחו עוד חלות בארון הקודש של בית הכנסת הצפתי.

אחר הדברים האלה קרא האר"י הקדוש לרב ההוא ואמר לו: 'צו לביתך כי מת אתה. דע לך כי מעת שחרב בית המקדש לא הייתה כזו נחת רוח להקב"ה כמו מלחם הפנים של יהודי זה, וכיון שביטלת אותו מעבודה זו נגזרה עליך מיתה!'

מאות שנים עברו מאותו מעשה, מתנשם ר' אליהו, 'ושוב היה מעשה ביהודי אחד פשוט בהליכותיו וליבו לשמים. בכל סוכות היה שופך מים חיים בסוכתו ואחר כך שר ומנגן עליהם שירים הרבה, וטעם במנהגו זה טעם של גן עדן.

בא אליו נער אחד, חכם בעיניו, אמר לו שמנהגו אסור הוא והוסיף ראיות של שטות לחזק את דבריו.

# שתי חירויות

## חנ

"למה לא? תמיד אתה כזה עניו ומצטנע, מתאים לך לבצע יצירות מופת בסתר"...

המבט שבעיניו של בנימין השתיק אותו מידית. אבל לא היתה שם בסביבה שום מטלית. כך שהרישומים נותרו על הגדר.

בערב יצא ברוך, אביו של בנימין, לבדוק במו עיניו את סיפורו המוזר. הוא בחן ארוכות את סדרת הציורים שהתנוססה על חלקה המזרחי של הגדר, זה הפונה אל הדרך הראשית.

"באמת מוזר מאד" הוא נד בראשו, מהורהר. מי יכול היה לעשות את זה? איזה אמן אלמוני בחר להוכיח את כישוריו דווקא על הגדר שלו?

"ז'ן פול העז לומר שאולי זה אני!" מתלונן בנימין ברוגז באוזניו. "ז'ן פול..." מהמהם האב. "נו, אז הוא אמר".

בנימין נושך שפתיים. יודע הוא היטב את דעתו של אבא על החברות עם ז'ן פול. חבל. בדרך כלל הוא כל כך נחמד, החבר הכי טוב שהיה לו מעודו. שתמיד מבין אותו, מקשיב לו ומכבד את דעתו. חבל שאבא לא כל כך מחבב אותו. זאת אומרת, אין לו שום דבר נגדו אישית, אבל הוא לא יהודי. ואבא לא אוהב את זה שהוא מתיידד איתו.

אך מה יכול הוא לעשות, אם אין בסביבה הקרובה אף משפחה יהודית שבניה יוכלו לשמש לו כחברים? הרי הוא לא אמור להתבודד כל היום עם אבא והבקר בחווה שלהם! אבא דווקא מקדיש לו זמן רב מדי יום. הוא מלמד אותו כל מה שנער יהודי צריך לדעת – הלכה, חומש, משנה, גמרא. אוצר הידיעות שלו עשיר בהחלט יחסית לעובדה שהם המשפחה היהודית היחידה בסביבה. כלומר, אבא והוא.

על זה אבא לא חשב כשעזבו את צרפת תשע עשרה שנים קודם לכן, הוא ואמא ע"ה. זוג צעיר ומאושר הם היו, שקיווה לבנות את עתידו בקנדה החופשית והנקה מרדיפות שהיו מנת חלקם של היהודים בצרפת, ומעיקר מסכנת הגיוס לצבא הצרפתי שאיימה על ראשו של ברוך. הם היו בטוחים שאחריהם יבואו גלים נוספים של מהגרים יהודים. בכספי הנדוניה שקיבל רכש אבא שטח אדמה באזור קוויבק, והקים עליו חוות בקר גדולה. האזור היה עשיר במים ובשטחי מרעה, האיכרים בסביבה – כולם ממוצא צרפתי אף הם – היו ידידותיים ומסבירי פנים, בקוויבק סיטי העיר הסמוכה שכנה קהילה יהודית קטנה, והעתיד היה נראה וורוד ומבטיח.

החלומות המתוקים נגדעו באיבם באותו יום קפוא ומושלג, בו הגיע בנימין לעולם. מיד לאחר הלידה חלתה האם הצעירה קשות. מספר ימים פרפרה בין חיים ומוות, אבל השלג שנערך לגובה של למעלה ממטר ושיתק את כל החיים באזור, מנע מבעלה החרד והמודאג לצאת ולהזעיק רופא מן העיר. ועוד בטרם זכה התינוק הרך להיכנס בביתו של אברהם אבינו, כבר היה יתום מאמו. ושמו נקרא על ידי אביו השבור והרצוף "בנימין", כמו בנה של רחל אמנו.

"אז כדאי שתהיה שם בזמן, לפחות חצי שעה לפני השעה שקבענו, כדי לוודא שהכל בסדר. וצריך גם לבדוק שכולם קיבלו את ההודעה. אני אדאג לזה מחר. ואתה, בנד'מן..."

"היי, מה זה?!"

בנימין קטע בחדות את דבריו של ז'ן פול בלי להבחין אפילו. מבטו היה נעוץ בגדר בתדהמה מוחלטת.

"מה זה מה?" תהה ז'ן פול בזעף על ההפרעה. אבל משהביט אף הוא בעקבות בנימין אל הגדר, התרחבו גם עיניו שלו בהפתעה.

"היי, מה זה באמת?!"

גדר החווה הנאה, שרק לפני שבוע צבעו אותה שניהם בצוותא בצבע חום כהה ורענן – היתה מכוסה בסדרת רישומים מוזרים, שצוירו עליה באבן גיר לבנה. תפוח, נשר, אשכול ענבים, פרח, תרנגולת, פרה וכוכב, עוד פרח, עוד תרנגולת ועוד אובייקטים. הציורים לא היו מבוצעים ברמה גבוהה במיוחד, אבל עם נוכחות בולטת.

"איזה יופי!" מצחקק ז'ן פול. "תראה, בנד'מן, מישהו טרח לקשט לך את הגדר!"

"תודה רבה לו!" עכשיו היה זה תורו של בנימין לזעוף. "מי ביקש ממנו?"

"מי באמת?"

שניהם הביטו סביבם בתהיה, כאילו היה הצייר האלמוני מסתתר בסביבה וממתין לתודתם על עבודתו האמנותית. אבל רק כמה ראשי עגלים בהם בעיני עגל. אף אחד מהם לא הודה באשמה. חוץ מהם היה הנוף כחול, ירוק ומנומר בכתמי צבע בולטים של פריחת אביב מרהיבה ביופיה, ללא כל נוכחות אנושית.

משונה.

השניים עמדו דוממים, בוחנים את סדרת הציורים המוזרה. מעולם לא ראו דבר שכזה. אחד מבעלי החוות השכנים, בעל כישורי ציור, קישט פעם את קיר האסם שלו בציורי נוף נהדרים. כל השכנים נעצרו להתבונן ולהתפעל, אולם הלה ממש לא טרח להסתתר תחת מעטה אלמוניות, אלא ביצע את עבודתו לאור היום ובריש גלי, ונהנה מאד לקבל את מחמאות כל שכניו על מעשה ידיו להתפאר. היצירות שלו, אגב, היו בהחלט מרשימות, הרבה יותר מסדרת הרישומים הזו.

"איזו חוצפה", בנימין היה נרגז בהחלט. הוא חיפש סביבו סמרטוט כלשהו כדי לנקות בו את הגדר. אף אחד לא יצייר כאן שום דבר ללא רשותו!

"עזוב" טפח ז'ן פול על כתפו בידידות. "זה נחמד דווקא, מה אכפת לך?"

"לך לא היה איכפת אם מישהו היה מלכלך לך את הגדר היפה שעבדת כל כך קשה לצבוע אותה?"

"מעניין מי המישהו הזה. אולי זה בכלל אתה?"

"ז'ן פול!!!"

אבל מה שקורה תחת זאת הוא דווקא ההפך. קשר הידידות בין בנימין לז'ן פול מישל רק הולך ומתהדק, לחרדתו של האב. בנימין צעיר ותמים, ז'ן פול הכריזמטי, התוסס והנמרץ מושך יותר מדי את ליבו. גם בשעות שהאב לומד איתו, בערב לאחר סיום העבודה בחווה, שפעם היו כה יקרות לליבו של בנימין והוא היה מחכה להן כל היום – אפשר לחוש לאחרונה כי הוא קצת קצר רוח. מקשיב בנימוס ומשתף יפה פעולה, אבל לא קשה להבחין כי הוא רק מחכה שיסתיימו. לז'ן פול יש כל מיני נושאים אחרים, מסעירים יותר, להעסיק את ראשו של נער צעיר מלבד סוגיות הגמרא.

אין לו ברירה. בנימין כבר מתקרב לשנתו התשע עשרה. ואם הוא רוצה להרחיק אותו מהשפעתו של הנער הגוי, ועוד יותר גרוע – מן החשש הנורא מפני התבוללות בחברה הגויית שמסביבו המדיר שינה מעיניו, הוא חייב לשלוח אותו מכאן. הנער חייב לעזוב את קנדה, בה אין לו חברה יהודית מתאימה, ולהפליג לאירופה. אירופה הסוערת, הרוויה במהפכות, באנטישמיות ובדם יהודי, אבל משובצת לכל אורכה ורוחבה בקהילות יהודיות גדולות ומפוארות. הוא יצטרך ללכת הרחק, עד לוואלוז'ין אשר בליטא. שם הקים ר' חיים מוואלוז'ין את ישיבתו המעטירה, אשר עתה לאחר פטירתו נוהלה בידי בנו ר' איצ"ל. ה. ישיבה אשר תספק לו את הסביבה הראויה והמתאימה לנער יהודי בגילו, בה יוכל להתעלות בלימוד התורה בחברת בחורים יראי שמים, ובבוא היום אף להקים לו בית בישראל כנאה וכיאה.

שנים ניסה לדחוק את הקץ, להרחיק את היום הזה בו יאלץ להיפרד מבנו יקירו ולשלחו לבדו אל מעבר לים. אבל עכשיו הוא יודע שהגיעה העת. בנימין אינו ילד יותר. הוא נער בוגר ועצמאי. הוא יוכל לעבור בעזרת ה' בשלום את המסע אל מעבר לאוקיינוס, ולהתחיל בחיים חדשים, חיים יהודיים מלאים. אמנם אירופה הינה מקום הרבה פחות ידידותי עבור נער יהודי, וזאת בלשון המעטה. אך נפשו היהודית תהיה לו לשלל. בא אפוא ברוך בקשרי מכתבים עם ידיד נעורים המתגורר בוואלוז'ין, ועימו הסדיר את כל הפרטים. בנימין יתגורר בביתו של הידיד, משפחה יהודית חמה ויראת שמים, ועל שולחנו יסעד, בעודו מתעלה בתורה בישיבה.

הכל היה טוב ויפה, מלבד בעיה אחת חמורה. כמה שנים קודם לכן, כאשר החל להגות ברעיון הלזה, כל אשר נדרש לשם ביצועו – היה כוחות הנפש להיפרד מעל ילדו ולשלחו הרחק ממנו. אז לא היה לו אותם... תחת זאת, היו כל מיני תירוצים. הילד צעיר מדי, הוא עוד לא בשל, הוא יתגעגע מדי, אפשר עוד ללמדו בבית, המצב באירופה לא יציב.

עכשיו כבר אין הילד צעיר מדי והוא בהחלט בשל דיו. השאלה היא, האם לא איחר, חלילה וחס, את המועד? כעת בנימין נער בוגר, ויש לו כבר דעה משלו. האם בכלל ירצה לקום ולעזוב הכל? את החיים הנוחים בחווה הגדולה והיפה של אבא, בה יש לו כל טוב. את חדרו הנאה, את הסוס שלו, את המרחבים, את כרי הדשא הגדולים והמוריקים, המזמינים אותו לדהור עליהם בחופשיות כאשר אהבה נפשו. והעיקר – האם יהיה מוכן להותיר מאחוריו את ידידו הקרוב, עימו הוא מבלה שעות ארוכות ומענגות במגוון עיסוקים משותפים ומרתקים, ולנסוע לבדו הרחק הרחק? לצאת אל סכנות הימים, אל יבשת אחרת, לעיר בלתי מוכרת, ישנה וצפופה, לאורח חיים שונה לחלוטין, ללימוד של שעות ארוכות ורצופות ביום? איך משכנעים אותו לעשות את זה? להניח חיי שעה, יפים ומהנים ככל שיהיו, עבור חיי עולם?

ברוך, האלמן הטרי, התמסר כל כולו לגידולו של בנו, היתום הרך. בעצמו טיפל בו, האכילו והלבישו ורחצו וקם אליו בלילה. ישב על יד עריסתו כשקדח מחום והחליף למצחו סמטוטים רטובים, כשפיו גורס בדאגה פרקי תהילים בזה אחר זה, או הרדימו בנענועים רכים לקול ניגון הגמרא. בנימין היה הנפש היחידה שנותרה לו בעולם, והוא היה לו לאב ולאם גם יחד, נחוש בדעתו לספק לו את כל מחסורו.

באוור הכפרי הצח ומשיב הנפש, גדל בנימין והיה לפעוט ואחר כך לילד ולנער חסון. אבל ככל שהלך והתפתח, הפכה משימת גידולו העצמאי להיות מורכבת יותר ויותר. תקוותו של האב לנהירה יהודית גדולה לאזור נכזבה למדי. והעדר סביבה יהודית הולמת, חשף את הנער בהכרח אל האוכלוסיה הגויית אשר מסביבו. אי אפשר היה להחזיקו כל היום כלאו בבית, כך שילדי האיכרים אשר בחוות הסמוכות היו לחבריו.

ידידו הקרוב ביותר היה ז'ן פול, בנו הבכור של פרנסואה מישל השכן. יחד היו משחקים על כרי הדשא הגדולים, עורכים תחרויות ריצה, ורועים את עדרי הבקר הגדולים של אבותיהם תוך כדי רכיבה על סוסים אבירים.

לעיתים קרובות היה ז'ן פול מזמין אותו לביתו. בנימין ידע היטב שאבא לא מחבב את ביקוריו התכופים בבית משפחת מישל, אך לא יכול היה לעמוד מול המשיכה העזה לביתם התוסס והחמים. כמו רוב משפחות האיכרים באזור היתה גם משפחת מישל מרובת ילדים. היו לו לז'ן פול לא פחות מ-14 אחים ואחיות! ולא היתה זו המשפחה הגדולה ביותר באזור. אנריקו חברם היה בן למשפחה בת 22 ילדים. וסדר גודל כזה לא היה נדיר.

עבור בנימין, הבן היחיד שגדל בבית החווה הגדול, הנאה והריק בחברת אביו בלבד, היתה החברה העליזה שהציעה לו משפחתו של ז'ן פול פיתוי גדול מכדי לעמוד בו. שם היה תמיד תוסס ומעניין ונחמד. הוא ידע היטב שאסור לו לטעום שם דבר מלבד פירות וירקות טריים, ומאדאם מישל האימהית היתה דואגת תמיד לכבדו בצלחת עם תוצרת טריה, ומשתדלת להימנע מלהגיש קותלי "דבר אחר" בעת שהותו בביתם. היא תמיד היתה אליו כה טובה וחמה, על אף שלא כל כך חיבב את העובדה שהיא נוהגת כך משום שהיא מן הסתם מרחמת על היתום המסכן, "בנזמן" כפי שקראו לו הכל בסביבה בנוסח צרפתי.

אבא מישל היה אוהב להתרווח על הכורסא הגדולה מול האח ולנתח את הפוליטיקה האזורית במומחיות רבה באוזניהם הכרויות של הצעירים. האזור סיפק תמיד חדשות חמות שהתסיסו את דמם הצעיר המשועשוע למשהו מעניין שיגוון את שגרת רעיית הבקר, החליבה, ערימות המספוא וטיפול בגינת הירקות שטיפחה האם בחצר האחורית. השלטון הבריטי הקולוניאלי מזה, והתושבים מזה. האוכלוסיה הצרפתית למול זו האנגלו-סכסית. מאבקי השלטון והשטחים, השאיפות לעצמאות והבדלי התרבויות. בקיצור, בחברת המישלים אף פעם לא היה משעמם.

השניים צעדו בחזרה הביתה כשהאב, ברוך, הוגה שוב ברעיון הממלא את ראשו בשבועות האחרונים. זאת אומרת, הוא עלה הרבה קודם, כבר לפני כמה שנים, אולם אז הוא מיהר להסיט ממחשבתו. לא מסוגל היה אפילו להעלות על דעתו את האפשרות של פרידה מבנו אהובו, הנפש היחידה שיש לו בעולמו. קווה קיווה כי בנימין שלו יגדל, יתבגר, שעשועי הילדות בחברת הנערים הגויים כבר לא יעניינו אותו, הוא יבין בעצמו כי הללו אינם ידידים מתאימים עבורו, והשפעתם השלילית עליו - תתפוגג.

של ארצות הברית העצמאית. המתיישבים הקנדיים בצפון עקבו בעניין רב ובאהדה אחר ההתרחשויות, אם כי ללא התערבות ממשית. אבל ניצני הרצון לעצמאות כבר התעוררו גם אצלם במלוא עוזם.

בשנה זו שבה מתחולל סיפורנו, 1837, הורם גם בקנדה נס המרד נגד השלטונות הבריטיים. ובכל מחוז קוויבק התארגנו הצעירים לפעולה, כשהם נהנים, כמובן, מגיבויים ומתמיכתם של הוריהם ומשפחותיהם תושבי החוות הכפריות שבאזור. אחד מראשי המארגנים של ההתקוממות, היה ז'ן פול הנמרץ והכריזמטי שגייס את חבריו צעירי המקום. ביניהם, כמובן, ידידו הטוב בנימין.

ועיניו של האב רואות וכלות. לא די בעצם הבילוי הממושך בחברתו של הנער הנכרי, עתה הוא עוד סוחף את בנו לפעילות מסוכנת שאחריתה מי ישרנה. עבור הצעירים שדמם תוסס בעורקיהם, היתה ההתקוממות בעלת הניחוח הלאומי - חוויה מלהיבה ומושכת, שהוסיפה צבע ועניין לשגרת חייהם השלוה מדי. מה יודעים הם אודות דם, סבל והרס שנושאת מלחמה בכנפיה? כמה מהם ישלמו בחייהם על ההרפתקה, וכמה משפחות יאבדו את יקיריהן על מזבח העצמאות המיוחלת, אם אכן תושג בכלל?

בתחילת התארגנותם שמרו הצעירים על מידור קפדני, ובנימין אפילו לא שיתף את אביו בתוכניות המתגבשות. אבל האב הכיר את בנו יחידו טוב מדי, ומהר מאד הבחין, לגמרי לא לשמחתו, שהנער מסתיר משהו. לא ארך הזמן עד שממילא נזקקו הצעירים לסיועם של הוריהם בכל מיני ענייני לוגיסטיקה. ברוך הנבון לא ניסה להתנוכח עם רוחות המרד שסערו מסביבם במלוא עוזן, ממילא אין לו סיכוי לנצחן. שיתף אפוא פעולה בלב כבד, ובקרבו רחש תפילה רותחת לשלומם של בנו הצעיר, בגוף ולא פחות מכך - בנפש.

וכך, בערב פסח אחרי הצהריים, בעוד בבית ערוך השולחן החגיגי לקראת ליל הסדר, יצא לו בנימין לאסיפה חשאית ומכריעה אליה נקראו כל המתגייסים לדגל, באסם הגדול של משפחת דה ונטיייר, כשהוא מבטיח חגיגת לאביו לחזור הביתה עוד בטרם כניסת החג.

אבל השעות נוקפות, והאסיפה אינה מראה סימנים לסיומה. אחד מראשי ההתקוממות מנחה את הקהל לקראת המתקפה המתוכננת לימים הקרובים על בסיס הצבא הבריטי שבאזור. הצעירים מקשיבים בלהיטות ומדי פעם מריעים בהתלהבות, בעוד הנואם משלהב את רוחם בפאתוס המעורר את רגשותיהם הלאומיים.

ובנימין זע על כסאו בחוסר מנוחה ואינו יודע מה לעשות. התדרוך בעיצומו, ואם יצא עכשיו, הוא יפסיד פרטים חשובים ביותר. מי יודע אם יוכל בכלל להשתתף במתקפה המתוכננת. ז'ן פול הזהיר שאיש בל יעז להיעדר! הפרטים שיועברו כאן עכשיו חיוניים ביותר להצלחת המערכה.

אבל בנימין כבר לא מצליח להקשיב. המערכה כבר מתחוללת, כאן ועכשיו, בתוך ליבו. לצאת? להישאר? הוא לא יכול לעזוב באמצע... אבל הוא הבטיח לאבא. מה יגיד ז'ן פול?

הוא לא ידע. הוא יחמוק בשקט, ואף אחד לא יבחין שהוא יוצא. כולם מרותקים אל הנואם.

רק עיניו של בנימין מרותקות אל החלון. השמים התכולים ללא רבב, הולכים ונצבעים בגוונים מרהיבים של טרום שקיעה. ורוד. כתום. סגלגל. אדום. בנימין עוקב אחריהם כמהופנט.

בנימין זע על מקומו בחוסר נוחות, בפעם השלישית לחמש הדקות האחרונות. מבעד לחלון האסם הגדול של משפחת דה-ונטייר, הוא יכול לראות את השמיים מאדימים לאיטם. השקיעה מתקרבת. עוד זמן קצר מאד, יפרוס חג הפסח את כנפיו המלכותיות, החגיגיות, על המישורים הגדולים של קוויבק. והיום בלילה, יחול ליל הסדר הראשון.

עד הצהריים הוא עבד במרץ רב. מלפנות בוקר הוא על הרגליים, עוזר לאבא לפנות את שאריות החמץ האחרונות מן הבית, להדליק מדורה קטנה בחצר ולהשליכן לתוכה בחדווה רבה. בימים האחרונים, הקדישו הוא ואבא שעות ארוכות לקרצוף הבית ולניקוי ביסודיות. הם שפכו מים ושפשו וניקו כל פינה, כמו "באלעבוסטע'ס" לכל דבר. בצוותא הכשירו את המטבח, כשבנימין ממלא בדקדקנות אחר הוראותיו הקפדניות של אבא. אחר נשלח לקטוף מגינת הירק שלהם את החזרת שהם מגדלים שם במיוחד עבור ליל הסדר, ואבא גירד אותם כשעיניו מגירות דמעות צורבות, ושפתיו משוררות בעליצות "עבדים היינו"...

פייר לואי מאחת החוות הסמוכות בא להביא להם חסה מן הגינה שלו כדרכו בכל שנה, ודגים יפים היו בשפע מן האגם הסמוך. סיר ובו כרעי תרנגולת עסיסיים העלה ניחוחות מעם הכיריים, וריח המצות הטירות שאפו במו ידיהם, בתנור האבנים שבנו בחצר, ממלא את הבית ומרחיב את נחיריהם בהתגרות. אבא עובד במרץ נעורים, ובנימין מסייע על ידו בכל אשר יידרש. בצהריים כבר היה השולחן ערוך ומסודר בכלי הפסח המרהיבים שלהם. בקבוק הקריסטל, המפזר מסביבו אלפי נגהות נוצצים, ניצב בגאון במרכזו, מלא ביין אדום משכר שהכינו, כמובן, בעצמם. לצידו מפארת את השולחן קערת הסדר משולשת הקומות ועליה כל סממני החג. הקיטל הלבן שאבא גיהץ במו ידיו כבקי וכרגיל נשען מקופל על הכסא אשר בראש השולחן. לידו על עוד כסא מונחת כרית להסיבה בציפית לבנה בוהקת, ועוד אחת בכסא נוסף.

רק אז, העז בנימין לגשת אל אביו, ולבקש רשות לצאת אל האסיפה שנקבעה להיום אחרי הצהריים.

## רק עיניו של בנימין מרותקות אל החלון. השמים התכולים ללא רבב, הולכים ונצבעים בגוונים מרהיבים של טרום שקיעה. ורוד. כתום. סגלגל. אדום. בנימין עוקב אחריהם כמהופנט.

השנה היתה 1837, ורוחות הימים סערו מסביבם. כרי המרעה הירוקים והאין סופיים, השלווים והפסטורליים של מחוז קוויבק העשיר בחוות בקר ומשק חלב, בערו מתחת לרגלי המתיישבים הצרפתיים ברובם, והשלטונות הבריטיים שלמולם.

במשך שנים ארוכות, לא חדלו צרפת ואנגליה מלהתכתש ביניהן על השליטה במושבות החדשות בצפון אמריקה, וכמה וכמה מלחמות נערכו על רקע זה. ברובן, היתה ידה של אנגליה על העליונה. ב-1763, העבירו הצרפתים את שאריות שלטונם במושבות הקנדיות לידי אנגליה. השליטים החדשים התירו לתושבים הצרפתים של קנדה להמשיך בחיים הפוליטיים, הדתיים והתרבותיים שלהם ללא שינוי רב, אבל אי שקט תמידי שרר באזור. לא הרחק בדרום, מעבר לגבול, התחוללה מלחמת העצמאות האמריקאית, עד אשר הצליחו תושבי המושבות לפרוק מעליהם את עולם של השליטים הבריטיים, ולהכריז על הקמתה

בוא, תחליף מהר בגדים. הנה החולצה הלבנה שלך. עוד רגע מתקדש החג".

בלית ברירה, נכנס בנימין להתארגן במהירות לכבוד החג. וליל הסדר מתקדש על הבית. ראו מה בין בני לבן חמי. באסם מכונסים עכשיו כל צעירי האזור, מתכננים מרד ומלחמה ושפיכות דמים. ובבית, מבצר יהודי אחד בודד, יושבים עכשיו אב ובן לבדם, באין להם מניין, במיטב מחלצותיהם, ומקבלים את פני חג החרות.

\* \* \*

אבל לא רק להם היה זה ליל שימורים. כך התברר בבוקר. רק קמו לתפילת שחרית, ופייר לואי הופיע בפתאומיות בפתח דלתם, נוקש עליה בפראות לא אופיינית. שערו היה סתור, פניו אפורים, ובמבטו סיט. למראהו של בנימין, נפער עינו לרווחה בהלם:

"בנדמן! אתה כאן?! אתה בסדר?!!!"  
"מה זה?! מה קרה?!!!"

מבוהל ממראהו המחריד של האיכר השכן, מיהר ברוך להובילו פנימה ולהושיבו על כסא. רק לאחר שהגיש לו כוס מים והרגיעו מעט, הצליחו ברוך ובנו להציל משברי המשפטים שדלו מפיו בקושי את החדשה הנוראה:

זמן קצר מאד לאחר שעזב בנימין את האסיפה החשאית, משאך ירדה החשיכה – כיתרו את האסם הגדול במפתיע כוחות הצבא הבריטי!

וכך התהפכו היצרות, בעוד המורדים מתכננים את ההתקפה הגדולה על הכוחות הבריטיים – הפכו הם בעצמם למותקפים. מובן שעמדו להם לבריטים גורם ההפתעה, חימושם העודף ומיומנותם הקרבית, וכך התגברו על המורדים הצעירים, ההמומים וטירוני הלחימה בקלי קלות.

עם אור הבוקר התבררו ממדי הזוועה במלוא היקפם: תריסר צעירים נהרגו במקום. עוד כמספר כפול מזה נפצעו בדרגות חומרה שונות, עשרות נלכדו ונאסרו, והשאר הצליחו לברוח מן המקום. שלוליות דם ענקיות מילאו את האסם שהפך לשדה קטל, כעדות לטבח הלילי הנורא.

ברוך ובנימין נותרו מאובנים על כסאותיהם, פניהם לבנות יותר מן הקיר שמאחוריהם. הדיבר ניתק מפייהם, רק עיניהם נפגשו בלי קול.

דקות ההתחבטות הארוכות מאתמול עוד היו חיות בזכרונם של בנימין. חצי שעה קודם, אולי פחות, הוא עוד היה שם. חייו וחירותו ניתנו לו לשלל...

עשרות צעירים היו שם. יותר ממאה. את כולם הוא הכיר. הרבה מהם היו לו חברים טובים. עימם גדל, איתם בילה את שנות ילדותו, יחד שיחקו ב"תופסת" על כרי המרעה הגדולים ודהרו על סוסים במרחבים הירוקים. היכן הם עכשיו? מי מהם נהרג? מי ניצל? ומה... מה עם ז'ן פול, ידידו הקרוב?

ראשו כאב, רקותיו הלמו. ארבע הכוסות ששתה אתמול עוד עירפלו מעט את צלילותו, וטוב שכך. עוד לא מסוגל היה לקלוט את גודל הטרגדיה הנוראה שירדה על המחוז. כל הצעירים שנהרגו, נפגעו או נאסרו היו מבני המקום. הוריהם ומשפחותיהם התגוררו בחוות אשר בסביבה. רבים מבני המשפחות אף הגישו סיוע ותמיכה להתארגנות המרידה. האסון היכה את המחוז כולו. אבל הסיט האמיתי שלהם, התחיל אחרי הצהריים.

איכשהו התיישבו לאכול את סעודת החג, אבל המטעמים נותרו, כמובן, כמעט בשלמותם על השולחן. בקושי הצליחו לבלוע

באסם הולך אור היום ומתעמעם. דמויות חבריו הופכות אט אט לצללים כהים. הוא יכול לחמוק החוצה מבין הצלליות. אף אחד לא יידע.

עוד דקות ארוכות הוא מתחבט. המלחמה הפנימית קשה, מתישה. הוא כל כך רוצה להישאר. למה הוא צריך להיות תמיד יוצא דופן? מספיק היה כזה כל חייו.

אבל אבא. הוא לא יכול לעשות לו את זה. עוד מעט ליל הסדר. ולאבא יש רק אותו. וכי יש לבדו לשולחן הסדר? מי ישאל אותו "מה נשתנה?"

הוא חש את עינו הרכות של אבא מביטות בו. קוראות את המלחמה המתחוללת בקרבו. אבא הטוב, שכל חייו התמסר רק אליו, מבין אותו תמיד כל כך. גם הפעם אבא יבין לליבו אם יישאר. רק הפעם... רק הפעם?

תמיד יש פעם ראשונה. אבל אחריה - באות עוד. הנואם מדגים משהו על הבמה המאולתרת. כל העיניים נשואות אליו. אף אחד אינו מבחין. עכשיו, או שכבר לא תעשה את זה היום!

השמים מאדימים סופית. "ואומר לך בדמייך חיי" מתנגן לפתע בראשו הניגון שאבא זמזם הבוקר. אבא היה כל כך שמח, עובד בכזה מרץ והתלהבות. מכין את כל הנדרש במו ידיו. צולה זרוע. בודק חסה. מבשל ביצים. כותש אגוזים ושקדים ומרסק תפוחים ואגסים לחרוסת. האם יוותר עכשיו לבדו ליד קערת הסדר הבהקת?

לא. לא ולא. הוא הבטיח. בנימין קם. בשקט ובזריזות ובקומה שפופה, הוא חומק החוצה. ופותח בריצה. אם הוא רוצה לקיים את הבטחתו לאבא ולהגיע בזמן הביתה, הוא חייב ממש להזדרז.

מאחורי האסם עוקבות אחריו בעניין זוג עיניים מצומצמות. ז'ן פול יצא כמה דקות אחריו, להביא משהו, והבחין בו חומק החוצה. הוא מביט בו לרגע ארוך. ואז מתפשט על פניו חיוך קטן ולא נעים. עלה בדעתו רעיון מצוין.

בנימין, מצידו, לא הבחין בו כלל. בכמה דקות של ריצה מהירה הוא מגיע אל החווה שלהם, ואז נעצר תחתיו, מתנשם בתדהמה. על גדר החווה, מתנוססת לה שורה חדשה של איורים!

קודם לכן, עסוק עד למעלה מראשו בהכנות לחג בתוך הבית, לא שם ליבו אל הגדר. אבל עכשיו הוא לא יכול שלא להבחין. הצייר האלמוני ביקר אצלם שוב! איזו חוצפה! מי נתן לו רשות?! הוא פורץ הביתה בזעף. אבא כבר מכין את נרות החג להדלקה. הוא מסתובב אליו באנחת רווחה, המבט החרד מתחלף בחיוך רחב המתפשט על שפתיו. "ידעתי שאפשר לסמוך עליך" הוא מתחיל, ורגע אחר כך ממשיך בדאגה: "היי, מה קרה?!"

"הגדר!" שועט בנימין פנימה ברוגז.

"מה עם הגדר?"

"שוב ציירו עליה! אני לא מבין! מי עושה את זה? באיזו רשות?!"

"אה, זה..."

"ראית?"

"לא, הייתי עסוק כאן, לא היה לי זמן ללכת לבדוק, אבל פייר לואי סיפר לי. הוא הבחין בציורים כשבא להביא את החסה. באמת התפלאנו על זה. כל כך מוזר. אבל לא היה לנו שמץ מושג מה זה צריך להיות. אולי זה סתם איזה משועמם שהחליט להפוך את הגדר שלנו לאוייבקט להוכחת כישוריו. לא צריך לעשות עסק.

מה הם רוצים מבנימין שלו? ועל אלו ציורים הם מדברים?  
 הא, בוודאי! הציורים שעל הגדר! שורת רישומי הגיר המוזרים  
 וחסרי הפשר, שצצו אתמול ושלשום על גדר החווה שלו, והרגיזו  
 כל כך את בנימין. אבל במה הם קשורים לעניין?  
 בסופו של דבר, אחרי עוד כמה דקות ארוכות של צעקות  
 מחרישות אוזניים ועוד מטח אגרופים על שער החצר, שלמרבה  
 המזל היה חזק מאד וכל המהלומות לא יכלו לו, התייצבו כמה  
 איכרים גברתנים בראש הדוברים, ביניהם פרנסואה מישל – אביו  
 של ז'ן פול. ברוך קרב אליהם, כשהוא נותר כמובן מאחורי השער  
 הנעול, ודרש בקול ברור הסברים.  
 בעיניים שעד אתמול היו כה ידידותיות ועתה לפתע הן רושפות  
 זעם ושנאה, הבהירו לו הללו את כל אשר נעשה:  
 התברר, כי המתקפה הבריטית הפתאומית על אסיפת  
 המורדים, שהגיעה בעיתוי ובמיקום כה מדויק, לא היתה מקרית.  
 היה להם, ללא כל ספק, מידע מקדים אותו סיפק להם בוגד  
 כלשהו מבין שורתיו. אחרת, לא היתה להם שום דרך לדעת על  
 האסיפה הזו.  
 פרנסואה מישל נעמד עתה לפני השער כשפניו אדומות מזעם,  
 וצעק כשקצף ממלא את שפתיו:  
 "מה חשבתם! שלא נגלה את זה בסוף?! ז'ן פול שלי שמע  
 זאת במו אוזניו מפי החיילים הבריטיים!"  
 "שמה?"  
 "שמישהו משלנו העביר להם את המידע על האסיפה! בוגד  
 ארוך!"  
 "ומה פתאום החלטתם שזה דווקא בנימין?"  
 "הוא צייר על הגדר שלך! כל הציורים האלו שהיו שם בימים  
 האחרונים – מה חשבתם? שזה סתם? שהם נהיו שם מעצמם?!"  
 "ובמה קשורים הציורים האלו שעל הגדר לעניין?"  
 "אל תעשה את עצמך שאתה לא יודע!!! עכשיו מישל כבר צרח  
 ממש."  
 "אני לא יודע על מה אתה מדבר."  
 "אז מה אתה חושב שהיו הציורים הללו?"  
 "מנין שאדע?"  
 "מנין שתדע... מיתמם שכמותך! כאילו שאתה לא יודע  
 שהציורים הללו היו בעצם קוד, שדרכם העביר הבוגד את המסר  
 אל האנגלים!"  
 "מה?!?! מה פירוש?!?!!"  
 כנראה שתדהמתו של ברוך היתה כנה דיה כדי להטיל ספק  
 בלב האיכרים הזועמים שאולי, באמת, הוא לא יודע על מה הם  
 מדברים. פייר לואי צעד קדימה.  
 "הו, פייר לואי, הנה אתה. אולי אתה בא ומסביר לי מה קורה  
 כאן?"  
 ופייר לואי, שבסתר ליבו לא האמין באשמתו של בנימין,  
 הסביר. ובכן, הציורים המוזרים הללו אכן היו שפת קוד נסתרת,  
 כאשר כל ציור מסמל אות. כאשר "מתרגמים" את הציורים  
 לאותיות המתאימות – מתקבל מהם משפט, ובו האינפורמציה  
 אודות ההתכנסות אותה העביר הבוגד האלמוני לבריטים.  
 ברוך קפא תחתיו נדהם כולו. עד עתה לא עלה לרגע בדעתו  
 שהציורים הללו, שלא ראה בהם יותר מאשר מעשה קונדס של  
 איזה תמהוני, טומנים בחובם סוד נורא שכזה. אם כך, עכשיו  
 מקבל הסיפור המוזר הזה משמעות חמורה באמת. הצד הזה של  
 הגדר אכן פונה אל הדרך הראשית, וכל אחד שעובר שם יכול  
 להבחין בקלות בציורים המופיעים עליה בגיר לבן על רקע חום  
 כהה. הבריטים יכלו ללא כל בעיה לשלוח מישהו שיעבור שם  
 בתחפושת תמימה כלשהי, "ויקרא" בנחת את המסר.

כזית מצה. בנימין עצר בכוח את דמעותיו שאיימו לפרוץ בכל רגע.  
 ניגוני החג המרוממים, שרק אתמול שוררו אותם בצוואת ובחדווה  
 עד הרבה אחרי חצות ואחר סיום פיוטי ההגדה, נדמו הפעם. עד  
 מהרה ברכו ברכת המזון ונשכבו לנוח מעט ולנסות להתאושש,  
 אך השינה רחקה מהם, כמובן, כרחוק השלווה מקוויבך האבלה  
 ומוכת ההלם.  
 ולפתע זינקו ממיטותיהם בבהלה, לשמע מטח מהלומות עזות  
 שנחת על שער החווה, מלווה בצעקות וצרחות מחרישות אוזניים.  
 מה עכשיו?!?!  
 מבעד לחלון יכלו להבחין בעשרות איכרים מבני האזור,  
 שהתקהלו מאחורי השער שלהם, צורחים ומנופפים באגרופיהם  
 בזעם. מבעד לבליל הקולות הצליחו איכשהו להבחין במילה אחת  
 שחזרה על עצמה בין הצעקות:  
 בוגד! בוגד! בוגד!!!!!!  
 מי בוגד? מה בוגד? מה הם רוצים? מה שוב קרה, למען  
 ה'?!?!  
 "הישאר כאן!" הורה האב בבהילות לבנימין. "אני אצא אליהם,  
 לראות מה הם רוצים."  
 "לא, אבא!" הזדעק בנימין בחרדה. "אל תצא! הם מסוגלים...  
 תראה אותם! תשמע איך הם צועקים! הם עלולים לפגוע בך,  
 חלילה!"  
 "אם לא אצא, הם ישברו את השער ויתפרצו לפה" השיב האב  
 חדות. "ואז יהיה יותר גרוע. אתה תישאר כאן, ותנעל את הדלת  
 על מנעול ובריח. אני אצא ואראה מה קורה שם."  
 מרעיד כולו מאימה הצטנף בנימין בעמקי הבית. מה עובר  
 עליהם? מה קורה כאן היום?  
 ברוך מלמל בכוונה פרק תהילים, ויצא אל ההמון הזועם.  
 למראהו, התגברו הצעקות והצרחות ונפנפו האגרופים עד לב  
 השמים.  
 ברוך נשם עמוקות. ואז, באינסטינקט של רגע, נשען על דלת  
 הבית אותה הגיף בנימין אחריו, כשהוא מביט ישר אל הקהל אשר  
 מאחורי השער הסגור, ושותק.  
 בהתחלה התגברו הצרחות עוד יותר.  
 "פתח את השער!!!!"  
 "הוצא את הבוגד!!!!"  
 "נעשה בו שפטים!!!!"  
 "מוות לבוגד!!!!!!!"  
 ברוך נותר במקומו, לא נע ולא זע. לא היה לו שמץ מושג על  
 מה ועל מי הם מדברים. מי בגד? במי בגד? מה זה קשור אליהם?  
 מה שברור, הוא לא הולך לפתוח שום שער ולא להוציא לידיהם  
 אף אחד. קודם כל שיסבירו לו מה הם רוצים. מה קורה כאן בכלל.  
 שתיקתו הרגיזה את הצובאים, ומטר מהלומות החל לנחות  
 שוב על השער. בקור רוח שלא ידע מאין נטל אותו, נשא ברוך  
 את ידו בתנועת השתקה. למרבה הפלא, אחרי כמה דקות  
 נחלשה מעט עוצמת הקולות והמהלומות.  
 ואז, באותו קור רוח בלתי מוסבר, קרא ברוך בקול רם אל  
 הקהל שמאחורי השער:  
 "מישהו מוכן להסביר לי מתרחש כאן?"  
 בליל צעקות מחודש היה התשובה. מתוכן הצליח לסנן כמה  
 מילים:  
 "בוגד!"  
 "בנז'מן שלך!"  
 "ציורים!"  
 "גדר!"  
 בנימין? בוגד? ציורים? גדר?!

מנגד הסתובב לו ברוך אף הוא מוטרד ביותר, ומייגע את מוחו בשאלה איך ישכנע את האיכרים בחפותו של בנו. מישהו הסית אותם נגדו, ולך תוכיח עכשיו שזה לא נכון. שלא בנימין שלו צייר על הגדר. שהוא יצא מן האסיפה אך ורק מחמת התקדש החג, והיה זה נס מן השמים שהצילו ממתקפת הבריטים. הוא חייב למצוא הוכחות לחפותו של בנו. מאין? אלא אם כן ימצא הבוגד האמיתי. אבל כיצד יוכל לגלות את זהותו?

וכך התקדש עליהם ליל הסדר השני. שונה כל כך מן הראשון, החגיגי והשמח. שותקים וכאובים התפללו מעריב, ברוך מתחנן לפני בוראו שישיעם מן הצרה הפתאומית שהתרגשה על ראשם, ובנימין המום עדיין מכדי לחשוב על משהו מלבד בוגדנותו של ז'ן פול, והתקווה שיתעשת ויבין את טעותו. מבלי להעלות על דעתו כי הגרוע מכל, מבחינה זו, עדיין לפניו.

משסיימו את הסדר, הורה ברוך לבנימין ללכת לישון. זה האחרון ציית בשקט למרות שהיה בטוח למדי שלא יצליח לתת תמונה לעפעפיו, לאחר היום הקשה ביותר שחוה מימיו השלוים שזרמו עד כה על מי מנוחות.

ברוך עצמו יצא החוצה, לשאוף מעט אוויר צח. דממת ליל עמוקה שררה במישוריה הנרחבים של קוויבק, לאחר שחוותה אף היא את היום הקשה ביותר בתולדותיה, עמוס בלוויות קורעות לב בזו אחר זו, וקברה את טובי צעיריה. בכל זאת, לא העז לצאת מעבר לשער החצר. האוויר היה צלול, אביבי ומשיב נפש. הוא הסתובב הלך ושוב, בניסיון להרגיע מעט את הסערה המשתוללת בתוכו. מה יהיה? מה הוא אמור לעשות עכשיו?

"אנא ה' הושיעה נא" התפרצה מליבו הכאוב זעקה נואשת. אנא ה' אבי היתומים, שלח את ישועתך ממרומים, בלילה זה המסוגל לישועות. והצל את בנימין בן שרה, הנפש היחידה אשר נותרה לי בעולם ברחמיך הרבים, את גופו ואת נפשו. מן הסכנה המרחפת על ראשו אם יוכתר בפיות תושבי האזור כ"בוגד" אשר המיט עליהם את האסון הנורא שהתרחש אתמול, ומן הסכנה הרוחנית הגדולה עוד יותר, של התבוללות בין גויי המקום, המאיימת על נשמתו אם ישתכנעו הללו איכשהו לבסוף בחפותו... הוא חש כה חסר אונים, חסר כה יכולת לעשות דבר מה כדי להגן על בנו, על גופו ועל נשמתו. אולם – הייצר מה' דבר? ישועת ה' כהרף עין...

"ברוך?"

הוא הסתובב בהפתעה. הקול שקרא לו היה חרישי, אבל ידידותי למדי. מעבר לגדר נפנף לו מישהו בידו.

"פייר לואי?"

"אז גם אתה לא יכולת לישון..."

"מי יכול?" נשמע קול נוסף, מריר וכאוב. קולו של ז'אק דה-ונטייר, בעל האסם. בנו אנריקו היה בין הפצועים, וכעת שכב בביתו נאנק בכאביו.

ברוך נד בראשו בהשתתפות אילמת. שלושתם עמדו שם דוממים, נעתקו המילים.

"תצטרף אלינו?" פייר לואי. ברוך נד בשקט. לא שחברתם של הגויים הללו היא מה שהוא מחפש בליל הקדוש הזה, אבל הוא לא יכול להתעלם ממאורעות היום ומרוחם הנסערת של שכניו. הוא פתח את השער, נעל אותו ויצא אליהם. חג היום, הוא יכול לקחת איתו את המפתח.

השלושה החלו לצעוד בשתיקה, ללא יעד מסוים. הדשא הלח והרענן מצינת הליל התפצפץ בשקט מתחת רגליהם. רק לאחר כמה רגעים ארוכים, פתח דה-ונטייר בדברים.

"אם אנחנו מאמינים לך שלא בנז'מן שלך היה הבוגד השפל

שהסגיר את בחורינו לידי הבריטים, אז מי זה כן יכול להיות?"

"אבל מנין לכם כל זאת?" שאל ברוך ההמום לאחר שהתאושש מעט.

שוב נופף מסייה מישל באגרופו הקמוץ: "הבחורים שלנו שהצליחו לברוח שמעו את החיילים האנגלים מדברים על זה! ז'ן פול שלי שמע את זה מהם במו אוזניו! ובנז'מן שלך עוד לא התבייש לגייס אותנו לעזור לו לצבוע את הגדר! שיוכלו לראות עליה את הכל בבירור! ועשה את עצמו שהוא לא יודע מי צייר עליה!"

ז'ן פול. החבר הנאמן.

"ולמה החליט ז'ן פול שלך שדווקא בנימין שלי קשור לעניין?!" "כי מי יצא מוקדם מהאסיפה לפני כולם? הא? בדיוק חצי שעה לפני שהאנגלים הגיעו? מה הוא חשב הבן הבוגד שלך, שאף אחד לא שם לב איך הוא מתחמק בשקט החוצה? שכולם שם טיפשים ולא ראו כלום? ז'ן פול ראה אותו הולך! הוא יצא אחריו וראה אותו! ועוד איך ראה, במו עיניו! ממש באמצע הוא הלך! ממש לפני שהאנגלים הגיעו!"

"מה אתה מדבר שטויות!!!" עכשיו קצף ברוך באמת. "ז'ן פול שלך לא ידע שחג הפסח שלנו חל באותו היום? שבנימין יצטרך לצאת לפני התקדש החג? בנימין בטוח אמר לו את זה מראש!" "פ... רקק מישל בשאט נפש. "מצא לו תירוץ נאה הבן שלך, זה הכל!"

"מצא לו את מי להאשים, הבן שלך!" רקק ברוך בחזרה.

הוא סובב את גבו בהפגנתיות אל הקהל הזועם. "כאלו שטויות לא שמעתי מעודי. בנימין שלי לא בגד באף אחד, מצאתם לכם את הכתובת! הוא היה נאמן לחוקי דתו ועזב את המקום עקב כניסת החג. זה הכל. לכו תחפשו לכם את הבוגד האמיתי במקום לטפול האשמות שווא על חפים מפשע!"

בצעדים גדולים והחלטיים הוא פנה חזרה אל ביתו. בנימין הרועד בכל גופו פתח את הבריוח וברוך מיהר להכנס פנימה, מותיר את הקהל הזועם מאחוריו. עוד זמן מה הם עוד הוסיפו לעמוד שם, לצעוק ולצרוח קריאות גנאי ולהמטיר קללות על ראש ה"בוגד" ולהלום בשער, עד אשר נואשו והסתלקו. אבל הרבה אחרי שהשתרר שוב שקט, עוד לא היה בנימין ההמום מדברי האיכרים אותם העביר לו אביו, מסוגל להוציא הגה מפיו.

ז'ן פול! הוא היה מבין אלו שהצליחו לברוח, יופי. ועתה, ללא כל בושה, הוא הולך ומאשים את החבר הכי טוב, הכי נאמן שלו - בלא פחות ולא יותר מאשר בגידה, וחושף אותו בכך לתאוות הנקמה של כל תושבי הסביבה המבכים את יקיריהם ההרוגים או הפצועים. איך הוא מסוגל לעשות לו את זה? איך הוא יכול בכלל לחשוד בו! וכי לא ידע שמגיע החג, שהוא הולך וטופל עליו עכשיו האשמות שווא, על כך שנאלץ לעזוב באמצע?

איך? איך הוא יכול לנהוג כלפיו בכזו שפלות? איפה כל שנות החברות שלהם? איפה כל הטובות שעשה עבורו בנימין כל השנים? איפה כל האמון שרכש כלפיו? זה חבר, זה?

כאב עז צרב את ליבו. כאב האכזבה, התסכול, ההשפלה, ואובדן האמון. חבר אמיתי לעולם היה נוהג כך. האם זה אומר שז'ן פול אף פעם לא היה חבר אמיתי שלו? אולי סתם ניצל אותו לצרכיו?

שעות שכב על מיטתו בדממה שאפפה את הבית, הוגה במחשבה המכאיבה נוראות הזו. ואולי ז'ן פול רק התבלבל, איבד עשתונות למול הטרגדיה הפתאומית, אולי הוא שמע משהו וקיסר אליו בטעות, אולי זה רק מחמת האימה, ההלם והבהלה, משאך יירגע מעט הוא יבין איזה רוח שטות נחה עליו, ויבוא לבקש סליחה...

לטרפם לחמוק מתחת ידיהם ברגע האחרון, בטרם יגלו אל נכון את פתרון התעלומה המחפירה המסעירה את רוחם של כל תושבי האזור. וכך התעשתו מיידית, ופתחו אף הם בריצה. דה ונטייר היה הזריז מכולם, זכר בנו הפצוע מעניק לו כוחות עלומים. תוך דקות ספורות הצליח להדביק את הצעיר הנמלט, אף על פי שיכול היה להיות אביו. הלה ניסה בכל כוחו להשתחרר, כשהוא הולם ובוטט בו, אבל דה ונטייר תפס בו באגרופ ברזל. רגעים ארוכים הם נאבקו נואשות, כשדה-ונטייר קורא לעזרת חבריו. הללו מיהרו להצטרף אליו, אך איחרו את המועד. ברגע האחרון הצליח הצעיר להשתחרר מאחיזתו האיתנה של דה ונטייר ולהימלט על נפשו.

אבל רגע קודם, כאשר ברוך ופייר לואי ממש במרחק מטרים ספורים מהם, האיר הירח בבירור את פניו של הצעיר הנמלט. הם זיהו אותו מיידית. ז'ן פול.

\* \* \*

שבועות ספורים אחר כך הם ניצבו, שניהם, על כבש האוניה. בשתי המזוודות אשר בידיהם, צרורים המטלטלין המעטים שהחליטו לקחת עמהם. את כל השאר – החווה, הבית, הרכוש – מכר ברוך במהירות. לא, הוא אינו מסוגל להיפרד מעל בנו יחידו. ועל כן, הוא פשוט מצטרף אליו. באיחור של כמעט תשע-עשרה שנה, השכיל להבין סוף סוף כי קוויבק היפה ורחבת הידיים אינו המקום המתאים כדי לגדל בו בן נאמן ליהדותו, אף לא כדי לחיות בה בבדידות, הרחק מכל קהילה יהודית מסודרת. בליל הסדר הראשון, קנה לו בנימין שלו, בנס גלוי, חירות אחת – את חירות גופו, ואולי אף את חייו, מידיהם של השליטים הבריטיים.

ובליל הסדר השני, הוא קנה לו, בנס לא פחות גלוי, חירות שניה – את חירות נפשו ונשמתו, ואת חיי הרוח שלו, מן הידידות המסוכנת, המושכת והקוסמת בחבלי שוא, של ז'ן פול הבוגדני. "החבר הנאמן" שהיה מוכן לבגוד בו, כמו בכל שאר ידידיו, שכניו ואחיו לנשק – בלי להניד עפעף, ולהסגיר אותם לידי השלטונות, בעד בצע כסף או ה' יודע מדוע. להשתמש ללא בושה בגדר שלהם – שלהם!! כדי להעביר את הודעותיו המחפירות אל האויב, ואחר כך עוד להפיל על כתפיהם את האשמה. שחסף לו, לברוך האב המסור והחרד לעתידו הרוחני של בנו, את הקושי להסביר לו מדוע הוא צריך לקום ולעזוב הכל, ולהפליג אל מעבר לים.

בנימין ניצב לצידו, שותק, מהורהר, ורק עיניו המצועעות מסגירות את תחושותיו המאיימות להציפו, כמו הגלים הלבנים והשוצפים המתנפצים אל המזח. כל שבוע החג חלף עד אשר התאווש מעט מן הטראומה הקשה שתקפה אותו לשמע בגידתו הנוראה של חברו. קוויבק כולה רעשה וגעשה, כמובן, פרנסואה מישל לא העז להראות את קצה אפו מחוץ לביתו, ז'ן פול עצמו נעלם מן האופק ליעד בלתי ידוע.

באיסרו חג התיישב עימו האב לשיחה רצינית. אבל מאמצי השכנוע שכה חשש מהם – נחסכו ממנו, כאמור. עתה היה בנימין שמח לשמוע על הרעיון, שייתן לו את ההזדמנות לפתוח דף חדש בחייו.

האוניה הרימה עוגן בצפירה ארוכה ומרשימה. שתי ידיים נופפו לה, לקנדה, לשלום ולא להתראות. צאתכם לשלום אל וואלוז'ין, בן ואביו לצידו.

"אם?"

"אם".

"באותה מידה זה יכול להיות כל אחד אחר".

"מישהו מבני עמנו? שיבגוד באחיו?"

הרמז היה מובן. אתה, ברוך היקר, ובנך בנימין, אינכם מבני עמנו. עם כל הכבוד.

## הם מצאו את עצמם במרחק כמאה מטרים מגדר החווה של ברוך, זו שעליה התנוססו הציורים המפורסמים, המרשיעים. ירח מלא של אמצע החודש האיר בשמים הנקיים מענן, ולאורו יכלו להבחין בבירור בצללית הכורעת לצד הגדר.

"ברוך הוא משלנו!" מחה פייר לואי. ברוך נשך את שפתיו.

"כבר שמענו על בוגדים שבגדו באחיהם. בעד בצע כסף, הכל יכול לקרות". ואם אין יראת אלוקים במקום הזה, ודאי וודאי שהכל יכול לקרות. אין אמונה בגויים. אבל את זה, כמובן, הוא לא יכול לומר בקול.

ושוב שתיקה עמוקה. איש מהם לא יסף לדבר.

ובדממה הזו שהשתררה ביניהם, על רקע דומית הליל העמוקה שמסביבם, נשמע לפתע בבירור קול רחש חרישי מצד ימין.

הם הפנו את ראשם, ופיותיהם נפערו מתדהמה.

הם מצאו את עצמם במרחק כמאה מטרים מגדר החווה של ברוך, זו שעליה התנוססו הציורים המפורסמים, המרשיעים. ירח מלא של אמצע החודש האיר בשמים הנקיים מענן, ולאורו יכלו להבחין בבירור בצללית הכורעת לצד הגדר.

ומציירת עליה!!!

הם הביטו זה בזה, והדיבר נעתק מפיהם. ביקשו לדעת מיהו הבוגד? הנה הוא לפניהם. אם כי זהותו, כרגע, עדיין עלומה, שכן את פניו הם לא יכלו לראות. גבו היה מופנה אליהם, ובכל מקרה, בחשיכה הם לא יוכלו לזהותו.

"בנזמן שלך!" לחש דה ונטייר, שנאה בקולו.

"לא יתכן" השיב לו ברוך בלחישה תקיפה, חד משמעית.

"אצלנו חג היום! אסור בשום אופן לצייר בחג!"

דה-ונטייר נד בראשו בפקפוק.

"בנימין שלי לא יחלל את קדושת החג, ברור לך?!"

מבטו של פייר לואי הביע אמון. אבל דה ונטייר עוד לא היה נראה משוכנע. כל כך הרבה פעמים ראה את בנימין מתרועע עם צעירי המקום. מי אמר שנשאר, בכל זאת, באמת כה נאמן לחוקי דתו?

"קדימה!" לחש פייר לואי. "הבה נערוך לו הפתעה קטנה, וניווכח לראות בעצמנו מי זה שם בדיוק".

שלושתם התקדמו חרש, בפסיעות חתוליות זריזות ושקטות. למרות שכולם כבר עברו את שנתם הארבעים, היה עדיין מלוא כוחם במותניהם האיכריות והחסונות. אבל משהגיעו למרחק של מטרים ספורים מן הצייר האלמוני, קלט זה האחרון בכל זאת איזשהו קול רחש. הוא סובב את ראשו בפתאומיות וגילה אותם מתקרבים במהירות לעברו.

הוא זינק בבת אחת על רגליו ופתח בריצה מהירה לכיוון הנגדי. אם כי הופתעו כמובן ברגע הראשון, לא התכוונו השלושה לאפשר

# נחמה

## איכא הורשטיין

מבקש שתישאר עוד קצת. ומלכי היא זו המשלמת את המחיר.

היא מבינה אותה, אבל יש דרכים נוספות מלבד לגייס אותה בכל פעם מחדש. מילא היתה מסכמת מראש ומתייעצת איתה לפני שבחרה את העבודה הנוכחית שלה. לו היתה זו נחמי - השכנה העליזה ממול, שמתקשרת היום ומבקשת ממנה לקחת את בתה מהגן, היתה מלכי נערת ברצון ובחפץ לב. נחמי אף פעם אינה מנצלת. תמיד תציע עזרה מעצמה, תשלח עוגה לרגל שמחה זו או אחרת, תשאיל בשמחה חפץ או מה שלא יהיה, ולעולם לא תבקש תמורה.

אבל נחמי מסתדרת, החיים שלה מאורגנים, ונראה שרותי נטלה את התפקיד לבקש טובות במכסה כפולה שיהיה גם עבורה.

"אי אפשר לדעת מה עובר על אנשים: אומרת לה אמא. "לפעמים נראה שהוא עובד בעבודה מצליחה ומכניסה, בריא ורענן, בעוד הנטל גדול עליו והוא לפני קריסה. הרי לו היית שומעת שרותי קרסה כלכלית, או טכנית, היית רצה לעזור לה, נכון? אם היא מבקשת, מסתבר שיש לה צורך". אבל רותי באמת נראתה רעננה, ומלכי למדה לומר לה לא, וראתה בשמחה שמשום מה, כשאין לה אופציה זמינה, רותי יודעת להסתדר בכוחות עצמה, ומוצאת פתרונות. ככל הנראה.

כשחזרה הביתה יום אחד אוזתת בידה של דבורי, ראתה את נחמי השכנה מחייכת לעברה. "אני ממילא לוקחת את פסיה מדי פעם. תרצי שאציע לך על הדרך לקחת גם את דבורי?"

היא הביטה בנחמי ובנהרת החסד השפוכה על פניה. הפנים שלה היו חיוורות יחסית ליום כזה, אבל אפשר להבין את זה אחרי שעולים סדרת מדרגות המובילות לגן.

מלכי הודתה בנימוס. אמנם הדרך לגן של דבורי גורמת לה להקיף את השכונה, ואם מישהי היתה לוקחת לה את דבורי אולי היתה מספיקה לגמור מודעה נוספת ולהכין לדפוס, אבל ברוך השם כוחה במותניה והיא לא מתכוננת לנצל את שכנותיה.

והימים עוברים ורותי מחליפה בינתיים עבודה, ונחמי השכנה העליזה ממשיכה לעזור ולתמוך בכל השכנות. מלכי יודעת שבכל הנוהרש, יש לה שכנה טובה שתסכים להציץ אם לא שכחה לכבות את הגז, ויש אצלה מפתח לכל מקרה. וכשיום אחד היא מאבדת את המפתח, היא דופקת על דלת ביתה של נחמי, אבל הילדה פותחת את הדלת ואומרת בצער שאמא לא נמצאת.

השעה כמעט אחת בצהריים, ומלכי מנסה להספיק לתקתק עניינים. היא נותנת טאץ' אחרון לויז'ואל במודעה, מדגישה חזק יותר את הרקע, מתרחקת מעט, ומביטה על הפלאיר ממבט של לקוחה מתעניינת. צלצול הטלפון מנסר את האוויר והיא קמה ממקומה בחוסר חשק כדי לענות למצלצל הטרדן. אשר יגורה בא לה. היא שומעת שוב את קולה של רותי, השכנה הנחמדת, אמא של פסיה מהגן של דבורי שלה.

היא משתדלת שלא להפגין קוצר רוח. אבל איך אפשר שלא?

רותי בטוחה שאם היא עובדת מהבית, סימן שיש לה זמן, והיא כנראה דואגת לעזור לה למלא אותו. "מה נשמע?" היא שואלת. ומלכי עונה: "ברוך השם" מייחלת שתגיע כבר ללזז העניין, תפרט איזו טובה היא רוצה ממנה הפעם, ותנחית אותה בקול חסר נעימות. כמו תמיד.

ורות אכן ממשיכה: "לא נעים לי ממך. אבל את יכולה אולי לקחת את פסיה יחד עם דבורי? ככה על הדרך? אני רואה שלא אספיק להגיע הביתה בזמן".

מלכי יודעת מה תהיה הבקשה הבאה. הרי אם רות איננה מספיקה להגיע בזמן, זה אומר שדלת ביתה נעולה, ופסיה החמודה לא יכולה להישאר לבדה מאחורי דלת נעולה. היא עונה בחמיצות: "זה בסדר. אכניס אותה אליי עד שתגיע".

בצהריים היא לוקחת את פסיה ודבורי מהגן, עוברת לאחר מכן דרך הגן של לאה'לה, ומשתדלת לחשוך שיניים כשפסיה הולכת לאט מדי, בקצב שלה, כשהיא ממחרת כל כך למטפלת של זאבי.

אחר כך היא עולה עם כולם, מוודאת שהמודעה שמורה לבטח, ומכבה את המחשב. היא מגישה לכולם ארוחת צהריים, ושמה מנה נוספת לפסיה שמבקשת עוד.

**היא הביטה בנחמי ובנהרת החסד השפוכה על פניה. הפנים שלה היו חיוורות יחסית ליום כזה, אבל אפשר להבין את זה אחרי שעולים סדרת מדרגות המובילות לגן.**

"אולי יש לה בעיה רפואית שהיא לא יכולה לשתף אותך?" מציעה אמא שלה.

אבל לא. רותי עובדת כמזכירה במשרד. היא אמורה לסיים בשעה אחת, אבל לפעמים משהו משתבש והבוס

"זה לא שהם היו ממש לבד" אומרת דינה, השכנה מלמעלה בהתנצלות. "הסבתא הגיעה לכאן הרבה לאחרונה, וגם אתי, אחותה הנשואה הצעירה. לא שמתן לב שהן הסתובבו פה הרבה?"  
הן שמו לב. לאחר מעשה. חבל שלא לפני.  
כשנחמי שכבה על ערש דווי הן תפקדו כרגיל, לא אמרו עליה תהילים, לא הציעו עזרה, לא ידעו, לא השתתפו.

### ההלם עוטף אותה. לידה ניצבת שכנה נוספת ופוכרת ידיים. גם רותי מגיעה במרוצה ונעצרת מול המילים השחורות הגדולות. הן קולטות ואינן מבינות.

שלושה ימים עברו. חיבוטי נפש. תחושת אשמה. והן קובעות להיכנס יחד. קבוצת שכנות מהבנין. פשוטות, קצת רחפניות, שלא שמו לב שצריך להושיט יד, בושות בעצמן.  
וכשהן נכנסות, הבית הומה, אבל אתי, האחות הצעירה מזמינה אותן לחדר צדדי. להעלות את זכרה של נחמי. הן מספרות על מעשי החסד שלה, על המפתחות שהיו תלויים אצלה תדיר, כי רק היא היתה זמינה לכל קריאה או צורך, שחות על מעשי החסד והחיובים שפיזרה לכל עבר.  
ואז רותי משפילה מבט, ומתנצלת בשם השכנות, הן לא ידעו שצריך להושיט יד. הן מרגישות אשמות מאד.  
אבל אתי מבקשת מהן להקריא קטע ממכתב שהשאירה אחותה המנוחה. הן שותקות והיא דומעת וקוראת:  
"ואני מבקשת מכן שכנות יקרות שלי סליחה גדולה. זו היתה הבחירה שלי. רציתי להמשיך בחיים כרגיל, לא יכולתי לשאת את חוסר האונים של המחלה. העדפתי לשתוק ולשלם את המחיר. רציתי שלא ישימו לב על מנת שאוכל להמשיך בחיים הרגילים עד כמה שניתן. רציתי שתקבלנה את העזרה שלי שתוסיף לי זכויות לרפואה שלמה. זו היתה הבחירה שלי. ובני המשפחה שילמו את המחיר, ואני לא רוצה שגם אתן. זה היה הרצון שלי שלא תדענה, וכיבדתן אותו בלי ידיעתכן. לא שאלתן, לא שלחתן ארוחת צהרים או חיוך של חמלה. זה היה רצוני, וקיימתן אותן. ואני מבקשת את סליחתכן על התחושה שודאי נגרמת לכן, על כך שסירבתי לקבל עזרה. זו לא אשמתכן. זו אשמתני. אודה לכל אחת שתסלח לי בפה מלא".  
אתי מסיימת להקריא, היא מנגבת דמעה, וכולן יחד איתה מנגבות דמעות של נחמה.

היא מציעה להתקשר אליה לשאול איפה המפתח מונח, והילדה עונה: "אי אפשר. אמא נמצאת במקום בלי קליטה". היא מביטה בילדה, ופתאום עולה בה השאלה מאליה: "אכלת כבר צהרים?" והילדה רוצה לענות, אבל האחות הגדולה מגיעה במרוצה, "אני בדיוק עכשיו מחממת אותה. איפה המפתח? הנה. כאן אמא מניחה את המפתחות של כל השכנים".

היא שולפת את המפתח המיוחל ומלכי הולכת בשמחה לביתה, לחמם את ארוחת הצהרים.  
וכשהיא מוצאת את המפתח האבוד, היא דופקת בדלת השכנים, מבקשת להחזיר את המפתח. אבל אף אחד לא עונה לה. ובאמת כבר יומיים שהאור מכובה שם. מעניין לאן נסעו.

ובשבוע שלאחר מכן היא עולה במדרגות בקלילות. דבורי הלכה ישר מהגן לחברה שהזמינה אותה, והסיבוב היה קצר יחסית, אבל אז היא נתקלת במודעת אבל ענקית שמכסה את לוח המודעות, והשוליים שלה יוצאים ממנו: "אוי לנו כי הושברנו. האישה החשובה מרת נחמה אשל. בת ר' יוסף אברהם. ספגה באמונה את יסוריה. היא מדלגת לסוף. תנצב"ה. הלוויתה תערך היום בשעה 14 בצהרים". נחמה אשל. נחמה. מי זו? אולי מישהי מהמשפחה של נחמי אשל? נחמי!

ההלם עוטף אותה. לידה ניצבת שכנה נוספת ופוכרת ידיים. גם רותי מגיעה במרוצה ונעצרת מול המילים השחורות הגדולות. הן קולטות ואינן מבינות.  
"אבל איך לא ידענו כלום?" הן שואלות שוב ושוב. "זה לא יתכן. כנראה זו מישהי מהמשפחה".

אבל המשפחה יושבת שבעה בביתה בכתובת שהן ניצבות עליה. בבנין שלהן. בבית של נחמי. העליזה, השמחה, המנוחה.

שלושה ימים עוברים עליהן. הן לא הולכות לנחם מיד בהתחלה. רק הקרובים מאד מגיעים בשלושת הימים הראשונים, והם לא חשות קרבה גדולה. הרי נחמי לא שיתפה אותן. שלושה ימים של הבנה. של יגון על שכנתן שספגה וטיפלה ונעדרה לצורך טיפולים, ובכל זאת המשיכה בשמחת החיים שלה ובשגרה. והן לא ידעו כלום, ולא הציעו עזרה.

והשכנה קרסה למול עיניהן העיוורות. מלכי כעסה על עצמה. איך לא ראתה? כיצד יכלה להיות אטומה כל כך למול שכנה המתגוררת ממולה, ולחשוב רק על עצמה. לחמם את ארוחת הצהרים רגיל, כשבבית ממול יושבות שתי ילדות וילד בן שלוש ואין להם אוכל לחמם, כי אבא שלהם נמצא עם אמא בבית החולים, ובינתיים שיאכלו סנדויצים, ובערב הוא כבר יביא חמגשיות עם אוכל מבושל שחילקו בבית החולים.

# כמה עולה לשכוח

## נחמי כפיר

"כן. אם הייתי יכול למחוק את עשרים השנים הראשונות מחיי, הכל היה טוב יותר," הוא לוחש.  
"אוקיי מר הרטמן. כעת אעבור איתך על שלבי הטיפול ותוכל לשאול שאלות. כשתרגיש מוכן, נוכל לעבור למיטת הטיפולים שלנו."

חשך. תריסי עיניו מוגפים. ריח חריף מעט ממלא את נחיריו, מרעיד לרגע. "תנשום מר הרטמן. החומר משפיע אחרי שתי דקות ואז נוכל להתחיל. בינתיים אהב לך את האלקטרודות." אצבעותיו של הדוקטור ממששות בשערותיו, לוחצות. אחרי רגע ממלאות את מוחו תחושתן של שתי פעימות הפועמות בקצב קבוע, במרווחי זמן בינוניים. תחושת הזמן אובדת לו.

מנגינה רגועה מרחפת בחלל. ציפורים מציצות. מזכיר לו את ההרפיות שאשתו שומעת בזמן האחרון. רק שזה לא בן... לא חסר לו בלגנים עם הברית. פעם שעברה זה היה גהנום... אין לו כח לכאבים האלו. די. זה נגמר. אוושה של רוח או גלים רחוקים. זה נגמר. זה עומד להגמר.

"נשום נשימה עמוקה עמוקה... הקול מזמזם מעליו, מונוטוני. "הרגש את האוויר חודר אליך כמו קרן אור המתפשטת לאט בכל גופך... עוברת את העיניים, מתפשטת ללחיים, לאט לאט... ממשיכה ללסת, לגרון... " הזמזום נמשך ביחד עם האוויר והמנגינה וזה נעים לו. עקצוצים קלים בכפות הרגליים. "וכעת, העלה למודע את הזכרון הראשון שהיית רוצה למחוק, מר הרטמן."

הזכרון הראשון... אלף זכרונות מידידפדים במוחו, רבים על זכות הבכורה. הנמלים בראשו מאטות את ריצתן, פותחות מגירות בראשו, נעצרות שם.

שלוש בלילה. מחר בבוקר בדיקת חמץ. רק הוא ואמא. שרועים מתחת לשולחן המטבח. יש לו חריצים דקורטיבים ברגליים והם משפשים אותם עם מברשת שיניים טבולה בחומר. שקט נעים. כולם ישנים, רק הוא ואמא.

"מה הייתי עושה בלעדיך, בן בכור שלי." הקערה מתרוקנת והוא הולך למלאות אותה, מפזם את המנגינה החדשה של 'והיא שעמדה' שלימד אותם הרבה ווינקר. "מנגינה יפה!" מתלהבת אמא. "תשיר עוד הפעם." מילות השיר מתגלגלות מתוכו, ממלאות את האוויר מסביבם ברכות, בריח בשום. לאמא יש כשרון מוזיקלי נאה – אחרי כמה שניות היא מזמזמת אחריו חלק מהמילים, וברגל האחרונה של השולחן הם כבר שרים ביחד. לאמא קול דק, שלו בשלב המעבר ובעקרון הוא לא כל כך אוהב לשמע את עצמו בתקופה הזו, אבל עם אמא לא אכפת לו.

כשהם גומרים מתנשפת אמא בסיפוק. "אני חייבת קפה. להכין לך גם?" בטח. הם מתפנקים עם הקפה. אמא מזמזמת שוב את

חדרו של דוקטור הארייבסקי חשוך. שמעון מתיישב על קצה הכסא ממש, מרגיש איך הערפילים האפורים עוטפים אותו מכל הכיוונים. מדוע דוקטור הארייבסקי לא יכול לפתח חלון אחד אל האור?

"כבר כבר אני כאן," מזמזם הדוקטור מחוץ לדלת כמו מקדחה חשמלית עדינה ואז נכנס. מניח את כוס המים מול שמעון. "נתחיל."  
שמעון עוצר את נשמתו.

"ובכן שמעון, ספר לי על אלו זכרונות מדובר." שמעון לוגם מעט אויר אפור, מנסה לשחרר את חזהו המעורר. "זכרונות שלי עם אמא שלי." החזה נחם שוב. "ומדוע אתה מעוניין למחוק את הזכרונות שלך עם אמא שלך?" מזמזם הדוקטור.

מדוע... נמלים מתרוצצות בטרופ במוחו של שמעון, לוחצות על עצבים רגישים, רומסות ומדגדגות. איך אפשר לקפל לתשובה אחת עשר שנים של סבל.  
"אמא שלי ואשתי," הוא מנסה להתחיל. נושם ושואף ללא סדר.

"כן," מהנהן ראשו של הדוקטור לאט.  
"מתח. המון מתח בינהן כל הזמן," כפות ידיו נעות לפני חזהו, נתקעות, נסגרות עליו. "אמא שלי ואני... היינו בקשר מאד מיוחד. מאד. זאת אומרת, לפני החתונה. היא לא מצליחה..." נושם. "לשאת את זה. לשאת את זה שהתחתנתי ו..." הוא משתקק.  
"כן."

"בתחילה היה נראה שהבית לא ישרוד, ש... שזה יתפרק. אבל..." לוגם במהירות מכוס המים. משתעל. לוגם שוב.  
"אני יודע מה לעשות. שאלנו רב. היינו ביעוץ, עברנו דירה. אני יודעה מה אני צריך לעשות," הוא חוזר בקול רם יותר אבל קולו גווע שוב. נחרך בקצוות. "רק ש... הזכרונות, מפריעים." שוב מנסה לסחוב אוויר. התחושה קשה לו. "זה חשוב? זאת אומרת, חשוב שאני אגיד לך את כל זה?"  
הדוקטור חושב. מניע ראשו לימין, מניע ראשו לשמאל. ראשו נע לאט, כמו מקדחה כבדה מאד.

אבל אז נורות המילים בשטף מבלבל מפיו: "אני מכבד, אני אוהב, אני נותן לה כל מה שבן צריך לתת. אני יודע גם להיות אסרטיבי ולהגיד לא. אני עושה כל מה שנוכח – אבל זה גומר אותי, נפשית, אני מתכוון. גומר. היא עושה פרצוף ואני הרוס. היא אומרת כמה מילים ואני מדוכא יומיים. אני אומר לה לא ואוכל את עצמי. אני רוצה לעשות את הדברים הנכונים מתוך בטחון ורוגע, ממקום פנימי חזק, ולא להתרגש בכל פעם שהיא... שהיא..."  
לוגם בבת אחת את כל הכוס ומשתתק.

"זהו," מתנשף, מחייך חיוך קטן ומר כמתנצל. הדוקטור מביט בו בריכוז.

"אז הזכרונות, זו הבעיה."

משהו מטפסף על פניו, מרטיב אותן, מתגלגל לפיו.  
 "השאר את עיניך עצמות, מר הרטמן. כמו שהסברתי לך  
 מקודם, אנחנו עוצרים אחרי שלש זכרונות ובולעים את הגלולה.  
 לאחר מכן נחכה רבע שעה ואז נוכל להמשיך כל עוד אתה מסוגל.  
 פקח בעדינות את עיניך והתיישב."

## באחת עשרה בלילה לוקח קצת זמן לאסוף את השכנים. לוקח עוד קצת זמן עד שהם שומעים את הקול של אבא מבחוץ, מנסה להרגיע. רגליהם עייפות והם קורסים על הרצפה. אמא לידו, אבא בחוץ וזה כבר פחות מפחיד.

זרמים בכפות הרגליים. הוא מתיישב באיטיות. רטט במוחו,  
 כמו מברגה אילמת, בפעולה.  
 ידיים מושטות לעברו: באחת כוס מים, בשנייה גליל קטנטן  
 בצבע כתום.  
 גופו רועד. הגליל הכתום מבזיק מול כמו אש.  
 ידיו רוטטות. מוגשות קדימה. הכתום שורף את אצבעותיו  
 ובאינסטינקט הוא שופך עליהן את הכוס והמים.

"מה – אתה – עושה, מר הרטמן?" קולו של הדוקטור עולה  
 כמו מברגה שחזרה לעבוד.  
 הוא בוהה בידי הכוויות, הרטובות. מה אני עושה? מזנק  
 מהכסא ופוער את הדלת, בורח החוצה.  
 "מר הרטמן!" המקדחה שואגת וקולה מתעמעם עם המרחק  
 לאט לאט, עד ששגוועת. הוא רץ ברחובות, מנסה לברוח  
 מהתמונות שהולמות בו, פוצעות אותו. מהתמונות של עשרים  
 השנים הראשונות של חייו. מהתמונות של עשר השנים הבאות.  
 מאמו, מאשתו, מעצמו. מחייו.

בסוף הוא מוצא את עצמו מהדס בעצב הביתה.

"מר הרטמן? כאן דוקטור הארייבסקי. איך אתה מרגיש? אתה  
 בסדר?"  
 "תודה דוקטור. סליחה על ההתנהגות שלי."  
 "זה בסדר. האם תרצה תור לטיפול נוסף?"  
 "לא דוקטור."  
 "האם תרשה לי לומר לך משהו, מר הרטמן?"  
 "כן דוקטור."  
 "אהבה שווה כאב. לוותר על הכאב זה לוותר על האהבה."  
 "כן דוקטור."  
 "אולי עוד מילה חוץ מלא דוקטור כן דוקטור?"

שמעון מחייך בעל כורחו. "תודה דוקטור."  
 המקדחה מזמזמת בהשלמה פייסנית.

המנגינה היפה. הוא שותה בשלוק ומצטרף והם שרים שוב ביחד,  
 בקולות נמוכים. "באמת מנגינה מיוחדת." קול צעדים משתיק  
 אותם מהמסדרון.

אבא כבר קם לתפילה. מציץ בהם בעיניים צרות, עטופות  
 שינה. "אני ממש מקנא!" הוא אומר בקול יבבני ומרתיח מים,  
 להצטרף אליהם. הם צוחקים. הקומקום קופץ מהר, עדיין חם.

אחת עשרה בלילה. הם עולים במעלית. שקיות מבריקות  
 מרשרשות סביבם בקול מבטיח: חולצה של החברה הכי  
 יוקרתית, עניבת ארגמן 'כמו של חתנים', חפתים מעוינים עם  
 קריסטל. "בר מצווה ראשונה שלנו!" אמא לא וויתרה על כלום.  
 בום!

המעלית מזדעזעת ונטרקת על עומדה. חושך. "אמאלה! מה  
 זה היה?" אמא ממששת אותו בידיה. "אל תפחד. אני אתקשר  
 לאבא, כנראה תקלה במעלית. אוי, זה היה מפחיד." היא  
 מתקשרת אבל אין קליטה. הוא מפחד, מחזיק חזק בידה, כמו  
 יונתן הקטן. אמא מלטפת אותו בזרועה. באצבעות ידה השנייה  
 מגששת אחר כפתור האזעקה. הצליל מפחיד אותו עוד יותר והיא  
 מחבקת אותו. "אל תפחד. צ'יק צ'ק יבואו לחלץ אותנו."

באחת עשרה בלילה לוקח קצת זמן לאסוף את השכנים. לוקח  
 עוד קצת זמן עד שהם שומעים את הקול של אבא מבחוץ, מנסה  
 להרגיע. רגליהם עייפות והם קורסים על הרצפה. אמא לידו, אבא  
 בחוץ וזה כבר פחות מפחיד.

"אתה יודע מה שימקי", אומרת אמא בקול שקט, "יש כמה  
 דברים שרציתי להגיד לך לפני הבר מצווה, ובכל הבלגן של  
 ההכנות לא הצלחתי... אולי השם סידר לנו את הזמן הזה ביחד  
 בדיוק בשביל זה?"  
 "אולי?" הוא אומר ומצליח לחייך לחושך.  
 אמא מדברת. קולה רך, אולי מעייפות. הוא מקשיב. פתאום  
 מקווה שהטכנאי שהזמינו לא יבוא לעולם.

בקר. מאוחר. השמש כבר שוטפת את החדר ואת ליבו  
 בריגשות אשמה מאכלים. למה לא העירו אותו? זו הייתה נפילה  
 קטנה, אבל הוא לא בהידרדרות או משהו! הוא מפחד. מבלבל.  
 מטושטש עוד ממאורעות האתמול. מעולם לא סולק מהישיבה.  
 עם אבא הוא עוד לא דיבר – זה מפחיד אותו.

קם ונוטל ידיים. תשע ורבע – הוא יספיק את המניין ב'אהבס'.  
 מתלבש בתנועות קפואות. לבו פועם כל הזמן בקצב לא טבעי.  
 הוא הלך לישון לפני שאבא הגיע – וקם אחריו. אבל אולי אבא  
 יחזור פתאום.

ממהר לצאת. הצמא לוחך אותו פתאום בחדות והוא פונה  
 חזרה למטבח. ריח קל נעים של חביתה – מישהו שכח כאן  
 סנדוויץ'?! לא- על השולחן ארוחת בקר: סלט כרוב וגזר, חביתה  
 עם בצל, חומס וזיתים. אוי, הוא רעב – וזה בדיוק מה שהוא  
 אוהב. זה סימן שאבא צריך לחזור [לשוחח איתו?], אמא כנראה  
 ידעה והכינה לו ארוחה. כדאי לעוף ואולי גם להשאר ללמוד בבית  
 הכנסת עד הצהריים לפחות – אז אמא והילדים נמצאים. קצת  
 פחות מפחיד... עוד מבט על השולחן ופתאום- פתק: 'לשמעון  
 בכורי האהוב'. ליבו מנתר. מפספס פעימה. עיניו נדבקות  
 לשורות. 'קורה שנופלים, לא צריך להתרגש... בטוחה שתקום,  
 מאמינה וסומכת עליך. אמא'

# הערכה משותפת

פסי אקא

ציפי עוברת על מחברות הקשר ששבו אחרי שבת. קוראת בעיון כל תגובה אימהית ומצמידה מדבקה זורחת.

עם כל מחברת שהיא מניחה, גוברת תחושת התסכול בתוכה. בינתיים אף אמא לא החמיאה על היצירה המושקעת והנדירה של השבוע. עם כל ההדגשות שלה בדף הקשר על כך שהילדות עבדו לבדן, ללא סיוע, והיצירות הן פרטיות שלהן, זה כנראה לא מספיק תפס.

זה אכפת לה. היא כל כך משקיעה. עמלה. חושבת על הילדות בבקרים ובערבים, היא רוצה שאמהות תערכנה. וגם תבענה זאת במילים.

את ערימת מחברות הקשר היא עוזבת באכזבה. מלבד אמא אחת שציינה שהיצירה יפה והם כבר תלו אותה, לא היתה התייחסות נוספת, אולי רק אמירות כלליות של שבח על הציורים והעבודות.

בלאות היא קוראת לעבר הילדות להתאסף לריכוז. אולי זו שחיקה, אולי זו סתם עייפות זמנית שתחלוף. אבל קצת נמאס לה. היא מרגישה זקוקה למילה טובה הרבה יותר מאשר פעם. מחכה לפידבק. רוצה לראות את האור בעיניים של האמהות, את הכרת הטוב שלהן.

היא מפקקת ומתחילה בסיפור.

רחלי שולחת אליה מבט שהיא לא עומדת על פשרו.

\*\*\*

ילדות החמד ניצבות בטור מתפתל, ממתונות כל אחת לתורה לנטילת ידיים. על השולחנות כבר פרושות מפיות ועליהן מונחים כריכים ופירות, גם כמה לבנים מפוזרים פה ושם. ציפי חשה את נקיפת העצבים המוכרת מתחילה לטפס בה. עוד מעט יתחילו לצוץ הסנדוויצ'ים מהשקיות, ואת הרצפה יתחילו לנקד גרגרי קוטג', פרוסות עגבניות שרי וטבעות זיתים שחורים.

היא בעד מהפכת בריאות והרגלי אוכל מזינים, אבל עד הרגע שעדות להם מתחילה לנשור על הרצפות, על החצאיות ועל השולחנות, וריח של ביצים מבושלות מתערב בריח מיץ עגבניות השרי שמתז בקשת לקצה הגן. למה אמהות לא מתאימות את האוכל שהן שולחות לרמת הבנות? ילדה בת חמש, למשנתה, לא אמורה להשתלט על כריך עמוס בקרעי חסה ובחביתה. לפחות שיעטפו לה בנילון נצמד. שישלחו את החביתה בקופסא נפרדת עם כפית. שישמרו אותה לארוחת ערב, הכי טוב.

נמאס לה. היא לא רוצה להיות גננת שמפריעה למהפכת הבריאות להתהוות, ולכן היא לא תכתוב בדף הקשר שמהיום יש לשלוח לארוחת הבוקר בגן לחם מרוח בגבינה או בקטשופ בלבד. אבל מתופעת נשירת פרוסות המלפפון, נתחי הטונה בשמן ורצועות הפלפל – נמאס לה.

ופתרון, היא רוצה שיהיה. לפחות חלקי. לפחות חד פעמי.

יש לה.

זה יעזור לבוקר אחד, אבל גם בוקר אחד של אוורור ממתח נשירת האוכל הוא הרבה מאוד.

היא תכריז על ארוחה משותפת. לא של לחם בשוקולד וסוכריות, כי היא לא באמת נגד מהפכת הבריאות, אלא משהו מינורי כזה,

"היום נדביק גפרורים צבעוניים על קרטון הביצוע", ציפי מחזיקה בידיה דוגמא מוכנה של היצירה אותה הרכיבה בבית אתמול עד רגע לפני שענייה נדבקו, "בכל שולחן נניח צלחת עם דבק, כל ילדה מורחת על המשטח מצד לצד, ואחר כך נחלק גפרורים צבעוניים ונדביק מתכונת. אנחנו רוצות ליצור שלט צבעוני לחדר".

עיניים מצפות נתלות בה בהתלהבות בזמן שהיא עוברת ומנחיתה על כל שולחן ערימת קרטוני ביצוע. רחלי הסייעת חולפת גם היא ליד השולחנות, מפזרת צלחות חד פעמיות ומוזגת לתוכן דבק פלסטי לקול תרועות הילדות.

הילדות ניגשות למלאכה במרץ. אצבעות קטנות טובלות בקעריות הדבק ונעטפות בשכבה לבנה צמיגית, משטחי הביצוע עוטים שכבה דביקה, השולחנות מוכתמים בחדות יצירה וציפי מתחילה להניח על השולחנות מארזים של גפרורי עץ צבעוניים. הילדות נוטלות את המקלות הקטנים ברגשה, מדביקות על פי הנחיותיה, במתכונת. צהוב-כתום-סגול, ושוב, צהוב-כתום-סגול, ושוב.

קשה להדביק כפיסי עץ קטנים בצמידות, להשגיח לא לסטות מן השורה, לא לטעות בסדר הגוונים, ולהתמיד בכך לאורך סמ"רים מצטברים של הדבקה... הילדות רכונות, מרוכזות, מדביקות בדבקות, ואט אט מתרוממים ראשים שמתחילים לאבד סבלנות. ציפי יודעת לתפוס בפינצטה את הרגע שבין הנאה שמשאירה טעם של עוד לרגע העייף ופג הטעם שאחריו. "זהו ילדות, להיות סיימנו". היא מכריזה ומכוונת אותן לכיוון הכיורים. "מחר נמשיך".

רחלי עוברת לרשום שם מאחורי כל יצירה. ציפי יוצאת עם הילדות לחצר. אוה, היא עייפה. היה לילה ארוך.

היא מקווה שהפעם יעריכו ההורים את השעות הקטנות שמאחורי הגפרורים הקטנים. כל כך הרבה מחשבה היא משקיעה בבחירת חומרי היצירה, דואגת לגוון בסגנונות המוטוריקה, מעבירה בראשה ילדה-ילדה, מוודאת שסגנון היצירה תואם את רמתן של כולן.

ומה שהכי משמעותי, לדעתה, זה שהיצירה תהיה של הילדה ורק שלה. אצלה בגן, לאורך כל השנה, בכל סוג של עבודת כפיים, הילדות והן בלבד, עובדות על היצירה שלהן. אמא שפוגשת את היצירה של הילדה שלה בשבת, אמורה לפגוש יצירה טהורה של ילדתה. לא השלמות של גננות שרוצות שיראה מושלם.

האם ההורים שמים לב לכך? האם אמהות יודעות להעריך זאת? היא מאוד מקווה שכן. בעיניה זה ערך מוסף, ובערב האמהות שהיא עורכת בחלקה הראשון של השנה היא מציינת זאת באוזניהן. הצהרה שגוררת בדרך כלל הנהונים מרוצים, מאשרים, מעודדים את האג'נדה שלה ונותנים לה כוח להתמיד בכך.

מחר בעזרת ה' תסיימנה הילדות את הדבקת הגפרורים, ותעבורנה להצמדת החבל הדק שישמש לתליה. היא תקפיד על הדרכה מדויקת ומפורטת, כדי שכולן תוכלנה להצליח.

רחלי מצטרפת לצידה, בחצר. שתיהן עוקבות אחר הילדות המתרוצצות באושר. ציפי מפקקת.

"עבדת קשה, אה?" שואלת רחלי בהזדהות.

ציפי מהנהנת. רחלי יודעת לזהות זאת. כמה היתה רוצה שגם ההורים יזהו, יעריכו, ויביעו את ההערכה להשקעה שלה.

\*\*\*

וציפי מניחה על שולחן במרכז את שקיות הלחמניות וארגז הטרופיות.

"כל ילדה שנוטלת ידיים ניגשת אלי, מקבלת את האוכל והולכת לשבת. כשכולן תשבנה נברך יחד ונאכל". מודיעה ציפי. העיניים הקטנות בורקות בהתלהבות, הילדות הממושמעות ניגשות ליטול ידיים בלא הרבה מהומות, והלחמניות הנחשקות מחולקות ביעילות נעימה ומנחמת.

ללי מתעכבת משום מה ליד המתלים. היא מתעסקת באיזו שקית שחורה גדולה, ולא נראה שהלחמניה או הטרופית קורצות לה יותר מדי.

ציפי מסמנת לרחלי להתקרב לכיוונה, לרחרח, לבדוק שהכל תקין. רחלי עושה צעד לכיוון, אבל אז מתנתקת ללי עם השקית הגדולה ומתקרבת אל השולחנות המסודרים. תופסת עמדה בקצה, ומתחילה לרוקן את השקית מול עיניה המשתאות של ציפי.

רוב הילדות כבר יושבות, ממתינות עם הלחמניה ביד. ציפי מחליטה לא לעכב את הילדות שמן הסתם כבר רוצות לטעום מהלחמניות הריחניות, היא מברכת איתן 'המוציא' בקול ומתקרבת לללי ואל השקית המסתורית שלה.

ללי מוציאה שקית עם לחמניות ריחניות, נראות מאפה בית. מה זה היה לאמא של ללי? בדיוק ביום בו סייעה לאמהות לעשות לעצמן 'חיים קלים', מצאה אמא של ללי לנכון לעבוד קשה? לפחות היתה שולחת איתה כרגיל, את הכריך בחמאת בוטנים, ולא טורחת על אפיית לחמניות ביתיות לכבוד ראש חודש.

אבל זה לא הכל. ללי שולפת קופסה שקופה מרובעת, סלט ירקות צבעוני ומרנין בתוכה. עוד קופסה קטנה שנראה שהיא מכילה גבינה מתובלת. ציפי פוערת את פיה, תוהה מה עליה לומר. נקרעת בין חמלה על האם שכה טרחה בדיוק בתאריך הלא נכון, לבין כעס עליה. בדיוק היום, כשהיא יכלה לשבת רגל על רגל ורק לצפות בילדות המסתדרות עם לחמניות נקיות ובלתי נשירות? למה. די. נמאס לה. מה היא ביקשה, רק קצת הפוגה. יום אחד של חופש...

תכולת השקית עוד לא תמה. ללי מוציאה גם בקבוקון מעוצב, נדמה שהוא מכיל אייס קפה או משהו מהמשפחה. ציפי נאנחת. על הבקבוקון מלוכף סרט בד מעוצב, קושר אליו ניילונים שבתוכה דף. ללי מושיטה לה את הבקבוק בחגיגות ומכריזה: "בשבילך". ציפי שולפת את הדף מתוך הניילונים. בזוית העין שולחת מבט חטוף אל הילדות, לוודא שהסדר נשמר. ומרכינה מבט לקרוא. "לציפי הגננת המקסימה והמשקיענית!

כל הכבוד על היוזמה, על ההשקעה, ועל כל מה שאת עושה למען הילדות באהבה, בחן, בהשקעה תמידית ניכרת ומשמחת.

משהו סמלי עבורך, להביע את הערכתנו הכנה על תשומת הלב ועל העמל היומיומי בברכה, אמא של ללי."

נוזל שקוף וסמיך ממלא לה את העיניים, רחלי מתייצבת לצידה. "הילדות כמעט מסיימות לאכול", היא לוחשת לה בפרגון, "אני אטפל בנקיון ובברכת המזון. לך למטבחון, תאכלי בשקט. זה באמת מגיע לך".

וציפי, בלי להתבייש, כמו ילדת גן שמקבלת בטבעיות לחמניה וטרופיות מהגננת, אוספת את האוצרות ששלחה אמא של ללי חזרה אל תוך השקית, מניידת אותה אל המטבחון. נוטלת ידיים, ומתיישבת להתענג על לחמניות תוצרת בית, סלט רענן עם גבינה, ויחד עם האיסי קפה היא שוב לוגמת את המילים הפשוטות, מלאות החיבה וההערכה, אל ליבה הכמה.

יש מי שיודע להעריך. וזה ממלא אותה יותר מכל איסי קפה שבעולם.

נחמד לכולן, ברמה של זה נהנה וזה לא חסר. משהו שכולן תאכלנה בלי לעשות פרצופים, ולא ישאיר אחריו לכלוך ואפילו בקושי פירורים. שבוע הבא יחול ראש חודש. יום קודם לכן תקבלנה הילדות דף גדול ובלוט המבשר על ארוחה משותפת למחרת. איזה יופי. חגיגה לילדות, הקלה לאמהות, ו- אוהו, איזו הקלה לגננות. ושלושים ושלוש לחמניות פלוס שלושים ושלוש טרופיות, לא אמורות לעלות הרבה בכלל. פשוט מושלם.

"ילדות!" ציפי מניחה יד על פיה, פוערת עיניים. הילדות מביטות בה בריכוז ובציפיה.

"מי יודעת מה יהיה מחר?"

ניחושים והשערות מתעופפים סביב אוזניה. יום הולדת, הפתעה, שבת, ויש גם ניחוש אחד שמצליח. ראש חודש.

"נכון, ראש חודש!" היא מהנהנת בהתלהבות. "ראש חודש זה היום הראשון של החודש. היום שבו מתחלף לנו החודש. אתן יודעות מה נעשה מחר לכבודו?"

שוב נענות תשובות סביבה. טיול, יצירה, הפתעה, עוגה, ממתק, מתנה, ואף אחת לא קולעת. ציפי מניחה את שתי ידיה לצידי פיה, מגייסת טון דרמטי ומכריזה: "ארוחה משותפת!!!"

קריאות אושר ממלאות הפעם את אוזניה. איזה יופי. אולי שווה לה כל יום להכריז על ארוחה משותפת. הילדות מבסוטיות, היא רגועה, בטח גם האמהות העסוקות יודו לה.

עוד יהיה זמן לחשוב על זה בישוב הדעת. בינתיים לפחות למחר יש פתרון. סופסוף יספיק לרצפה טאטוא קל וידידותי, בלי להיתקל בפירורי טונה שמנוניים ובפיסות לחם מרוח שנדבק לרצפה ומדביק את נעליה בעקבותיה.

היום בדרך הביתה היא תקנה ארגז טרופיות. מחר בדרך לעבודה תקנה רחלי הסייעת לחמניות טריות וריחניות, תחביא אותן בשקיות שחורות למען יישמר אפקט ההפתעה, ובשעה עשר הן תוצאנה את השפנים ממחבואם ותחלקנה לילדות הנרגשות.

רוגע ממלא אותה החל מהרגע הזה. מחר לא יהיה צורך לרדוף אחרי הבנות שלא תרצינה לגמור את האוכל, לא יהיה צורך להתעסק עם לכלוך מיותר, לא יהיה צורך לעזור לאף אחת – מקסימום לתקוע קשיות בטרופיות. חיוך עולה על פניה היגעות כבר עכשיו.

\*\*\*

"ילדות, אתן זוכרות מה יש לנו היום לכבוד ראש חודש?" ציפי סוקרת את הילדות בכחול-לבן במבט צופן סוד, נהנית לקלוט את הזיק בעיניים, את הציפיה הדרוכה שמתעוררת לשמע קולה הדרמטי.

"ארוחה משותפת!" נזכרת ילדונת אחת לציפי.

"נכון!" מוחאת ציפי כף. "היום בעזרת ה', נאכל כולנו את אותו אוכל. הגננות קנו לכן לחמניה וטרופיות, עוד מעט התורניות יחלקו, כולנו ניטול ידיים ונתיישב לאכול יחד!"

בעיניים של ללי היא מזהה הבהוב קצר, מזהיר. מה ללי כבר זוממת? ציפי נאנחת. די. אין לה כוח לבלגנים. לא בחינם היא תכננה ארוחה משותפת.

"מתי נקבל את האוכל?" מדקלם קולה הדק של ללי.

"עוד מעט", ציפי מכווצת עיניים מולה, "קודם נסיים לצבוע את העבודה שהתחלנו אתמול".

חצי שעה אחר כך עוזרות להן הילדות לסדר את השולחנות לצורת חית. רחלי פורשת מפות ניילון בסיוען האדיב של חלק מהילדות,

# וישראל אמצעי נמלט

כגהה נאג ת.נ.נ

להנחילה גם לדור הבא – נמצא ברובד הפנימי שלה. בו, בעצם, קרו ההתרחשויות האמיתיות, של כל מהלך הגלות והגאולה. לא רק מה שקרה לעם בישראל במובן המעשי – עבודת פרך משברת עצמות, בניית ערי המסכנות, ילדי ישראל שהוטבעו ביאור והושמו בתוך הקירות תחת לבנים, חוסר היכולת והפנאי לעבוד את ה' מחמת העבודה הקשה, ולאחר מכן המכות שניתכו על ראשם של המצרים ואילצו אותם לאפשר לבני ישראל לצאת – פיזית - ממצרים ולהשתחרר מעולה. עיקרן של הגלות והגאולה היה במה שהתרחש בתוך ליבותיהם. בחוסר היכולת לעבוד את ה' באמת מחמת ההשפעה השלילית של המצרים מבחינה רוחנית, הרמוזה לנו בדברי ההגדה "מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו", כידוע שהיו שקועים במ"ט שערי טומאה.

**הרובד הפנימי. מה שהתרחש תוך כדי מהלך העלילה והתרחשויותיה, ובעקבותיהן – בנפשם ובתוככי ליבם של הגיבורים.**

לאמיתו של דבר, כך הוא בנוגע לכל התורה כולה. התורה מתארת לנו הרבה אירועים שהתרחשו במהלך הדורות, וחז"ל מוסיפים ומפרטים בהרחבה את מה שהתורה מספרת בקיצור. וכמובן, התורה מלמדת אותנו את תרי"ג המצוות הכתובות בה, בהדרגת חז"ל המבארים את כל הפרטים הנדרשים לנו לצורך קיומן המעשי לכל פרטיהן ודקדוקיהן.

אבל גם בתוך כל "ההסטוריה" של עם ישראל המתוארת בתנ"ך, ישנו עוד רובד פנימי, עמוק ונסתר. הרובד הזה מתאר לנו בעצם את מהלכה של הנשמה – כל נשמה – אותו היא עוברת בעולם הזה, החל מהשלב הראשוני של "עיר פרא אדם יולד", ועד שהיא שבה למקורה ולצור מחצבתה אשר מתחת לכסא הכבוד, לאחר שהשלימה את תיקונה, שלשמו נשלחה מלכתחילה לעולם הזה. זה תהליך ארוך ארוך הנמשך בדרך כלל אלפי שנים בהן הוא מתרחש בהמשכים, כאשר הנשמה יורדת לעולם הזה שוב ושוב, ובכל פעם מתקדמת עוד שלב בתהליך ועוד אחד. כל המאורעות המתוארים בתנ"ך נכתבו לדורות, משום שהם לא רק משהו שהיה בעבר. הם בעצם שלבים שונים של התהליך הפנימי האישי הזה שאנו, כולנו, כאן ועכשיו –

## "מצווה עלינו לספר ביציאת מצרים"

כל מי שקראה פעם ספר טוב, יודעת שסיפור טוב – יש בו שני רבדים. הרובד החיצוני – הוא העלילה עצמה. מה שקרה לגיבורי הסיפור. גיבור X הלך לפה ולשם, התרחש עימו כך וכך, פגש את גיבור Y, דיברו על כך וכך והתמודדו עם בעיה כזו וכזו. כל ההתרחשויות המעשיות שקרו במהלך העלילה, ובעצם יוצרות אותה.

אבל עיקרו האמיתי של הסיפור הוא הרובד השני, הרובד הפנימי. מה שהתרחש תוך כדי מהלך העלילה והתרחשויותיה, ובעקבותיהן – בנפשם ובתוככי ליבם של הגיבורים. שינויים פנימיים שהתחוללו בהם, גישות שהשתנו, צורת חשיבה שהתעצבה מחדש, תובנות שרכשו, לקחים שלמדו – ואנו הקוראים המרותקים, ביחד איתם. ושם, ברובד הפנימי הזה, נמצא הסיפור האמיתי. זה שבבילוי היה שווה לכותב להשקיע את הזמן, את המחשבה ואת והכוחות ולשבת ולכתוב אותו, ולקוראים – לרוכשו ולהקדיש מזמנם היקר לקריאתו. אמנם בקריאת הספר אנו מצפים ליהנות מעלילה יפה ומעניינת, אך אלמלא התובנות שרכשנו באמצעותו תוך כדי מהלך העלילה הפנימית, היינו מן הסתם חשים שחבל היה על הזמן ועל הכסף. מה שווה עלילה יפה, אם לא למדנו ממנה שום דבר בעל ערך, שום מסר חשוב לחיים, שום תובנה מעשירה ומחכימה?

אם כך בסיפור עלילה בעלמא, מעשי ידי בשר ודם, קל וחומר בסיפור חייו של עם ישראל, אותו כתב לנו בורא עולם, שבוודאי לא נועד רק כדי ליידע אותנו בדברי ימי עמנו.

בסיפור יציאת מצרים, יש לנו "עלילה" שלמה של גלות וגאולה, המתוארת בחומש שמות בהרחבה, ובעוד יותר פירוט – במדרשי חז"ל. החל מירידתם של יעקב אבינו ובניו מצרימה, גדולתם בימי יוסף הצדיק, ולאחר מכן השקיעה בעמקי הגלות ומוראותיה. כל פרשת שיעבוד מצרים ועבודת הפרך, ואז הסוף הטוב – עשרת המכות והגאולה. את כל זה אנו מכירים בפרוטרוט, ושבים ומספרים כל שנה מחדש בליל הסדר, ומקיימים בהידור "והגדת לבנך". איכשר דרא, יש לנו היום מגוון ספרותי מכובד הממחיש את הדברים בצורה מרתקת, שובת לב וקלה להבנה.

כל זה בנוגע לרובד החיצוני – סיפור המאורעות כפי שהתרחשו, ואם לא היה הקב"ה מוציאנו ממצרים, היו ממש ישיבים להתרחש עד עצם היום הזה...

אבל גם כאן, עיקרה האמיתי של "עלילה", זה שבגללו נצטוונו לספר ביציאת מצרים ולעסוק בה בהרחבה, ולדאוג

בחינת אומות העולם היא הכוחות השליליים הקיימים בלב כל אחד ואחד מאיתנו, שהרי עייר פרא אדם יולד, כולו תאוות ויצרים, ומציאות ה' נסתרת שכן אנו מצויים תחת השגחה של הסתר פנים. יכול אדם לחיות בעולם הזה כל שבעים שנותיו, בלי לדעת שיש ה' בעולם אם לא זכה לחינוך שילמד אותו זאת. כוחות הכפירה, המידות הרעות, הקנאה והתאוה והכבוד – שייכים לבחינת אומות העולם, כשכל אחת משבעים האומות מייצגת את אחד מן הכוחות והמידות השליליים הללו.

ובתוך כל אחד ואחד מאיתנו מתגוששים כל אלה, כל הכוחות והיצרים והמידות הרעות הקיימים בתוכנו ושולטים עלינו באופן טבעי, והם נקראים בשפת פנימיות התורה "שעבוד מלכויות". וכדי לאפשר לנו לגבור עליהם, טבע בנו הקב"ה, ברוב רחמיו וחסדיו עימנו, את הנקודה היהודית, שפירושה - הכוח והיכולת הפוטנציאלית לגבור עליהם. ועל כך נאמר שמתחילה ביקש הקב"ה לברוא את העולם במידת הדין, וראה שאין העולם מתקיים, ועל כן שיתף את מידת הרחמים במידת הדין. והכוונה, שהאדם מטבעו נברא כשכוחות שליליים אלו של אומות העולם שולטים בו, אבל אם לא היתה ניתנת בו גם נקודת הטוב באופן פוטנציאלי, לא היה לו שום סיכוי בעולם לגבור עליהם. על כן שילב הקב"ה בבריאת העולם גם את מידת הרחמים – את הנקודה היהודית שהוטבעה בתוכנו, המשמשת כ"תשתית" של אמונה ושאיפה לטוב.

אבל מלכתחילה, אנו מגיעים לעולם הזה כאשר הנקודה הזו במצב בו היא מוגדרת בזוהר הקדוש "נקודה שחורה דלית בה לבנוניתא כלל". היא כה קטנה שלגמרי לא מורגשת, חסרת כוח ולא פעילה למול כוחות השלילה רבי העוצמה, כמו כבשה חלשלה בין שבעים זאבים עזי כוח. התפקיד שלנו הוא להגדיל אותה, לפתח אותה ולהשליט אותה על שאר הבחינות השליליות מוטבעות בנו. וזו עבודת החיים שלנו. עבודה קשה הכרוכה באין סוף מאבקים בין הכוחות השליליים שבתוכנו שבקצרה אפשר להגדיר אותם "היצר הרע", לבין היצר הטוב שלאט לאט, בהרבה השקעה ועבודה, ניתן להשליט אותו בעז"ה על העולם הקטן אשר בתוכנו.

\* \* \*

במצרים חווה עם ישראל שעבוד פיזי נוראי ובלתי נתפס, עליו כאמור מספרים לנו חז"ל בהרחבה במדרשים. אבל קושי השעבוד מבחינה רוחנית וחוסר היכולת לעבוד את ה' לא היו רק מחוסר פנאי ופניות, כיוון שכבדה העבודה על האנשים מבוקר עד ליל, מצאת החמה ועד צאת הנשמה. ברובד הפנימי, המדרשים הללו מתארים לנו את הגלות האמיתית והמשמעותית יותר – זו שעבדה את הלבבות. המאבק הרוחני הפנימי שהתחולל בתוככי לבבות היהודים אשר ביקשו לעבוד את ה' בלבב שלם, אך מצאו את עצמם מתמודדים עם קשיים רוחניים אדירים שהציבה בפניהם בחינת "מצרים" אשר בתוך ליבם. כוחות הכפירה אשר

עוברים אותו בתוך תוכנו. בדרך כלל, בלי להיות מודעים לכך אפילו.

המצוות שאותן עלינו לקיים, הן האמצעים המאפשרים לנו את ביצועו של התהליך הזה. כל אחת מהן "עובדת" על עוד חלק בתוכנו הדורש תיקון, ועל ידי קיומן, אנו זוכים להגיע לתיקוננו המלא. הרובד הפנימי והנסתר הזה, המלמד מהי משמעותו הרוחנית הפנימית של כל "אירוע" כזה עבורנו עתה, בעבודת ה' האישית של כל אחד מאיתנו, והדרך שבה קיום המצוות משפיע עלינו, מזכך אותנו ומעבד את פנימיותנו ומשנה אותה, ומקדם אותנו אל היעד המבוקש של שיבתנו המלאה לצור מחצבתנו – הוא מה שנקרא "פנימיות התורה".

**במשמעות המעשית הרגילה שאנו מכירים, יהודי, או בן לעם ישראל – הוא מי שנולד לאם יהודיה או שנתגייר כהלכה. גוי – הוא כל אחד אחר. יש בעולם את העם היהודי, ולעומתו שבעים אומות, ככבשה בין שבעים זאבים.**

אז מהו הרובד הפנימי של סיפור יציאת מצרים? כמובן שזהו נושא עמוק מני ים ורחב מני ארץ, ותכלה היריעה והוא לא יכלה, כך שנסתפק כאן בטעימה קטנטנה על קצה המזלג.

לשם כך, שומה עלינו קודם כל, להגדיר מחדש שני מושגים בסיסיים להבנת העניין, על פי משמעותם הפנימית: "יהודי" לעומת "מצרי", ובאופן כללי – עם ישראל, ואומות העולם.

במשמעות המעשית הרגילה שאנו מכירים, יהודי, או בן לעם ישראל – הוא מי שנולד לאם יהודיה או שנתגייר כהלכה. גוי – הוא כל אחד אחר. יש בעולם את העם היהודי, ולעומתו שבעים אומות, ככבשה בין שבעים זאבים.

במשמעות הפנימית, כל יהודי הינו "עולם קטן". ופירוש הדבר, שכל המערכת הזו של עם ישראל ואומות העולם – קיימת גם בתוך תוכו. יש בו בחינה הנקראת "ישראל", לעומת בחינות הנקראות "אומות העולם".

בחינת ה"ישראל" מייצגת את הנקודה היהודית, את ה"פינטאלע איד" שקיימת בתוך ליבו של כל יהודי. היא מתחלקת לשני חלקים: ה"מוחא" וה"ליבא" - מוח ולב. המוח – היא נקודת האמונה במציאות ה' ובהשגחתו, ובהיותו הטוב והמיטיב שכל אשר הוא עושה, לטובה הוא עושה. הלב – הוא התכונה היהודית של "רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים", המאפשרת להם לדבוק בקב"ה, כמו שמלמדים אותנו חז"ל "ובו תדבק" – הידבק במידותיו, מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה.

עד אשר בא הקב"ה ביד חזקה ובזרוע נטויה, באותות ובמופתים, וגואל אותנו מתחת סבלות מצרים. איך? יש לו את השיטות שלו איך "להסתדר"...

"פסח הוא לה" (שמות י"ב י"א) – רש"י: הקרבן הוא קרוי פסח על שם הדילוג והפסיחה, שהקדוש ברוך הוא מדלג בתי ישראל מבין בתי מצרים, וקופץ ממצרי למצרי וישראל אמצעי נמלט".

ברצותו לגאול את בני ישראל מתחת ידי מצרים, משתמש הקב"ה ב"אמצעי" מעניין: הפסיחה. הדילוג ממצרי למצרי, "וישראל אמצעי נמלט".

כאמור, בחינת ה"מצרי" היא כוחות הרע, ובחינת "ישראל" היא כוח הטוב. בתי ישראל שבין בתי מצרים - מסמלים את המלחמה התמידית הזו שבין הטוב לרע, כאשר גם אם יש זמנים של עליות, של נצחון הטוב, באים בעקבותיהם זמנים של נפילות, של שקיעה מחודשת תחת שליטת הרע שבתוכנו.

נפילות אלו עלולות להיות מאד מייאשות ומרפות ידיים. כאשר האדם חש שגם אם לפעמים הוא מצליח להתגבר ולהשליט יצר טוב על יצר רע, הנצחונות הללו הם מאד זמניים, ולבסוף תבוא הנפילה. שוב יבואו זמנים בהם ימצא את עצמו נתון תחת שעבוד תאוותיו ויצריו, מבלי שיצליח לגבור עליהם. אז אם בסוף באה נפילה, מה שווה העליה – אם היא רק זמנית? בשביל מה צריך כל כך להתאמץ ולהתעלות ולהתמודד ולהתגבר, אם אחר כך נופלים שוב? אל יאוש.

משום שהקב"ה שברא את כל המערכת הזו דווקא כפי שהיא, מסיבות טובות מאד שאין כאן המקום לפרטן, יודע היטב את יצרי מעללי איש ואת חולשותינו וקשיינו האנושיים. את העליות ואת הנפילות שביניהן. וכדי לגאול אותנו, הוא קופץ ממצרי למצרי והורגו – דהיינו, מוחק את בחינות ה"מצרי", הן זמני הנפילה והירידה, אשר בין בחינות ה"ישראל", הן זמני העליה וההתגברות, ו"ישראל אמצעי נמלט" – נותרות רק בחינות ה"ישראל". דהיינו, בהגיע עת החשבון הסופי, הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו **מוחק את זמני הנפילה שהיו בין עליה לעליה**, את ה"מצרי" אשר בין "ישראל" אחד למשנהו, ומחשב לנו רק את זמני העליה, כאילו היו ברצף אחד. ועל כן, אל לנו להתיימש מזמני הנפילות, משום שבסופו של דבר, הם לא יבאו בחשבון. כך נגאלו ישראל ממצרים, וכך עתידין גם אנו להגאל, במהרה בימינו אמן!

הציקו להם כל הזמן עם שאלתו של פרעה – "מי ה' אשר אשמע בקולו?"

הקושי הרוחני העצום היה בכך שהשאלות והספקות והפקפוקים באמונה לא הגיעו מבחוץ, מעם המצרים עובדי האלילים אשר מסביבם, שאת מי מעניינות דעותיהם הכפרניות. הקושי היה בכך שהשאלות הללו הגיעו מבפנים, מתוך ליבם. כאילו זה קולו של היהודי בעצמו המתקשה להתחזק באמונה, וכל הזמן מציקים לו ספקות והתחבטויות. מבלי שיהיה מודע לכך שבעצם אלו בחינות הגויים שבתוך ליבו, אשר מעוררות את המחשבות הללו.

בני ישראל מצאו את עצמם מתמודדים עם קשיים רוחניים עצומים, כשבחינות ה"מצרים" אשר בתוכי ליבם מקשות עליהם בלי הרף לעבוד את ה' באמת כאשר חפצו. מלחמות עזות בין בחינת ה"ישראל" אשר בתוכם, המשועבדת תחת בחינות ה"מצרים" ואינה מצליחה להשתחרר מאחיזתן הלופתת. עד אשר בא הקב"ה וגאלם ביד חזקה ובזרוע נטויה, והביאם אל הר סיני ונתן להם את התורה. אל תקרא "חרות על הלוחות" אלא חירות על הלוחות: חירות מן השעבוד הרוחני של בחינת ה"מצרים".

**שוב יבואו זמנים בהם ימצא את עצמו נתון תחת שעבוד תאוותיו ויצריו, מבלי שיצליח לגבור עליהם. אז אם בסוף באה נפילה, מה שווה העליה – אם היא רק זמנית?**

ובכל דור ודור צריך אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שכן כולנו, בעצם, נתונים במידה זו או אחרת בתוך שעבוד המלכויות הזה. כולנו מתמודדים עם ספקות ותהיות וקשיים רוחניים, כאשר הנקודה היהודית אשר בתוכנו נתונה תחת מתקפות עזות של תאוות, יצרים, בלבול ושאלות של אמונה. בכל עת ובכל שעה אנו נתונים במלחמה עם היצר הרע, שכל רגע יש לו תכסיסים חדשים, ובכל דור הוא מפתח טקטיקות עכשוויות. שבעים הזאבים אשר מתחבאים בתוכנו ניצבים הכן כל העת וחושפים שיניהם במטרה לבלוע את הכבשה התמימה אשר בינותם. לפעמים מצליחים להתגבר עליהם, ולפעמים נופלים שדודים תחתיהם.

# מטבחי הוא מבצרי

הדבא והזוקא על דבונה ניערל

צפרירה לא הצטרפה אל התרועות ופלטה בקול מבשר רע: "סכנה חדשה אורבת לפתחנו, עלי לגדוע את היוזמה הזו בטרם המצב ידרדר מדחי אל דחי".

"וזאת למה?"  
"את לא יודעת איך זה נראה כשגברים נכנסים למטבח?"  
נדהמה מבורותי המזעזעת, "מרגלית אחותי ספרה לי שבעלה הכין קומפוט תפוחים עם מקדחה, כך הוציא באופן מקצועי את ליבות התפוחים. בנס עצום עצרה אותו מלהחדיר למטבח מסור חשמלי כדי לקטום את ראשי המלפפונים לתחמיץ, ואת לא רוצה לדעת איך הוא דופק על שניצלים... אבל הבעיה בה ורק בה. היא לא שמעה לאמא שלי שפתחה את שיחת ההכנה טרום נישואים באזהרה חמורה: אין לתת לגברים דריסת רגל למטבח, ואם מישהו מהם מעז לנסות לחדור למבצר הנשי, יש להקים מתרס בפני האויב".

אויב! נסחפה לגמרי, גיסי. צפרירה נפגעה שאני לא רצינית, והבטיחה לי ראיון עם מרגלית אחותה להוכחה נמרצת.

**זה היה חמוד: שקשוקה עם עגבניות, היא יצאה טעימה מאוד אפילו. אבל כשהתחיל להוסיף לביצים גם חומרים ניסיוניים כמו ברוקולי, שבבי אגוזים וכמה סוכריות ג'לי, נכנסתי לחרדות.**

לא היה צריך להמתין הרבה. נפגשנו יחד בערב הבלתי נשכח ההוא של הופעת הקונדיטורית המפורסמת דלילה קרמצי'ק, שהראתה להטוטים ארכיטקטוניים בבצק מסוכר בנוי על חצילים בלאדיים וקישואי זוקיני. "חבל על הזמן", יללה מרגלית בעוד עיניה נעוצות בערגה במיניאטורות הענק שכיסו את עמדת התצוגה, "בכל מקרה שמעיה יגמור לי את החצילים. לא משנה כמה שאני קונה, תמיד הוא מחסל את כולם בניסיונות הקולינאריים שלו. סיפרתי לך שהוא תקע לי כמה בחמין?" ברה אצל צפרירה שנדה בראשה מולי לאמור: "אמרתי לך".

רק חיממה צפרירה את מרגלית, וזו שפכה כמו חלב שגלש מהסיר: "האמת שכשהוא התחיל את צעדיו במטבח הייתי שאננה ואפילו מבסוטה. זה היה חמוד: שקשוקה עם עגבניות, היא יצאה טעימה מאוד אפילו. אבל כשהתחיל להוסיף לביצים גם חומרים ניסיוניים כמו ברוקולי, שבבי

"אוי, לא תאמיני מה מצאתי במטבח!" קטעה בתרועה צפרירה גיסי את המונולוג היומי שלה שעסק הפעם בגידוף שיטת ספירת הנקודות לדיאטה.  
"אמין, אמין" הכרזתי בטון למוד סבל. תמיד היא מתחילה בהצהרות מרתקות שעושות רושם כמו פיל אסייתי אימתני, ונמוגות לנמלה זעירה וסתמית שאפשר למצוא כמעט בכל מטבח. ונס שהוספתי בחיפזון את ה"כמעט", למען לא אעלה עלי את חמת עקרות הבית המפחידות. אלה שאתה מאבד את יכולת העיטוש בביתן מאימת המטאטא שהן רוכבות עליו כל היום כמכשפות קלאסיות, ומנופפות במטלית רווית אקונומיקה כבדגל מלחמה.

צפרירה עדיין לא נדבקה למטאטא ברמה כזו, ואין חשש שנמלה לא דרכה במטבח.

אבל היא בכל זאת מתעקשת: "לא תאמיני!"  
אם הייתי בת שנתיים אולי הייתי צווחת: "כן נכון!" אבל התבגרתי מאז גן עדנה, ולכן עניתי בנחת: "ומה מצאת?"  
מתברר שצפרירה צדקה אך למחצה.  
יכולתי בהחלט להאמין למה שמצאה, אך היה לי קשה עד בלתי אפשרי לנחש מראש.  
לא, לא היה זה עכבר, נחש או פיל. בכלל לא יצור ממחלקת החי.

"אני לא מבינה!" רתחה צפרירה: "מה הם תכננו לעשות פה, לצלול לתוך כיור ההתקנה השטוחה החדש? איזה רעיונות פרועים!"

בסוף נאלצתי להתחנן: "נו, מה מצאת?"  
"משקפי צלילה חונים לי פה במתלה המגבות, במטבח! לא פחות. כאלו זה המקום לתקוע אביזרי בריכה."  
"זושא?" היא צווחה שם לחלל וכמעט פגעה בשרידי השמיעה שלי.

היו שם חילופי דברים שלא הצלחתי לפענח בגלל קולות השיעול של מכונת הכביסה, אבל את הצחוק הבריא שמעתי.

"לא תאמיני!" היא שבה על צמד המילים אך במנגינה חדשה לחלוטין, "למה זושא היה צריך את משקפי הצלילה?" לא הניחה לי להגיב ומיד פרטה: "בחורנו החליט לקצוץ בצל, זה הכל!"

"תרשמי את זה כפטנט!" הצעתי אחרי שדמעות אושר עלו בעיני רק מהמחשבה על אחייני המוכשר שמצא דרך יצירתית להתמודד עם דמעות הבצל, "כל הכבוד לו! ככה תפס יוזמה וקצץ בצל, מה הכיין?"

הבטתי בידיה המלהטטות של הקונדיטורית שהרימה מבני בלהות מדלועים ותלתלי שוקולד, והרמתי ידיים: "אז למה, למה להתלונן? טבח בבית זה דווקא שימושי ביותר: את יוצאת לבית חולים ויודעת שאוכל יהיה לטף, ואין חשש שהילדים יורעלו מנקניקיות סויה".

"לא מסויה", הסכימה מרגלית, "אבל מצד שני עלי להסתכן במנות גורמה שלא אצליח לשחזר, כמו אותה ארוחת צהרים בלתי נשכחת בה הנחית לכל אחד שניצל בצלחת, מעליו זילף סירופ שוקולד, ולסיום, קישט בסוכריות קישוט לעוגה. מעולם לא הצלחתי לשחזר את הטעם העילאי שהייתה לאותה מנה. כך בכל אופן טוענים הילדים, שאלמלא היו מחונכים היו נושפים בבזז מול מנת העוף החיור בתפוחי האדמה שהכנתי בזיעת אפי".

"יפה שזה רק מה שמטריד אותך", התערבה באופן בוטה הג'ינג'ית מימין, שענייה הירוקות הבהבו מתחילת השיחה: "לא דיברת על שדה הקרב שהטבחים המתנדבים מותירים אחריהם ועוד מצפים לתשואות. מה, השף המשפחתי שלכם לא הופך חביתות בשיטת 'זרוק והפוך'? אתן יודעות כמה פעמים גירדתי מהתקרה חביתות שעברו פיגוע?" מרגלית הנהנה בהיכרות: "וגבעות הפפריקה מהשיש, וגבישי הסוכר, ונחילי השמן, ו... השתיים החלו להעביר חוויות קרצופיות מרטיטות, וצפרירה שבה על משנתה: "אמרתי לך! אם לא שומרים על המטבח כמבצר מפני הפולש, תמצאי את עצמך משפשפת אותו כל היום אחרי ביקור השף".

באותו רגע נדלקה במוחי הארה: תמיד תהיתי מדוע למרות היות הנשים מלכות המטבח, השפים הגדולים הם דווקא גברים. אין זה פלא, מהרגע הראשון שלהם במטבח המשפחתי, יש להם 10 שף מן המוכן. חכמה גדולה...

אגוזים וכמה סוכריות ג'לי, נכנסתי לחרדות. המצב החמיר כאשר הוא הצליח להחדיר עוד כמה חומרים מסתוריים ולא הסכים לגלות מהם בשום אופן, כאילו זה המתכון הסודי של קוקהקולה.

הלכתי לבדוק בסתר מהו סכום ביטוח החיים שלי. אולי הבנאדם מנסה להרעיל אותי ולהרוויח מיליונים? כי הוא נעשה מסתורי באופן מחשיד עד להתפקע. אחרי שחרפתי נפשי וטעמתי, הוא עוד שואל אותי עם פרצוף של שף במסעדה בעלת עשרים כוכבי מישלן: "נו, איך זה?" התנשפה מעומס הזיכרונות המרים.

"אבל עזבי, זה עוד הדבר הקל. בואי אלינו למטבח כשמבצע 'טשולנט' השבועי יוצא לדרך ותחטפי טראומה אמיתית: כל ארונות המטבח פתוחים, השיש עמוס כלים מכלים שונים. הוא מרוקן לי מהמזווה את המצרכים אחד אחד ושואל: אפשר להוסיף דבש? כורכום? קוואקר? וכן הלאה על זה הדרך. אני מחשבת איך לענות לו באופן שיחסוך נזקים, ומגלה שהוא שאל את הסירים וענה במקומם: "ננסה, למה לא?"

קול התלונה של מרגלית הפך חרישי ובאומץ לב חשפה וידוי: "האמת היא שהחמין שלו יוצא יותר טעים משלי, ואין לי מושג אם זה בגלל שהוא מצליח בסוף להחדיר לתוכו ערמונים או קוקוס קלוי. אגב, כשהייתי בבית חולים אחרי הלידה של מוצי, הוא התלונן לי בטלפון על הצבע של החמין. מתברר שהוא הכניס לסיר שני חצילים. מאז למדתי שאין סיכוי שאמצא משהו במקרר, אחרי שהוא עורך פשיטה על המטבח. אבוד לי. אה, יודעת איך יצא החמין החצילי? הילדים התלקקו וטענו שחמין כזה מעולם לא טעמו".

# עיתון מהסיפורים

מקהל סיפורים אנונימי

מאת חקלאי בית הסופר

לכה פסח ג"פ

הזכויות שמורות,  
נא לא להוציא מגבולות ביתא.

ישראל ולריכה: חוי אהיבי 276-176-0527.

# בית

## לאה פריד

סיפור מחזק ואקטואלי לבנות הנעורים וגם לאימהות שבינינו...

הסיפור התפרסם לראשונה בעת מלחמת המפרץ לגילאי הנעורים, ומדהים לגלות בו את ההקבלה והאקטואליות להתמודדות הנפשית ולסיטואציה גם של ימינו אלה.

"מה העניין, אמא?" שאלה חוי בקול הנעים ביותר שיכלה לסגל לעצמה באותו רגע. "אמא, יש לך איזושהי בעיה הערב? את צריכה אולי שמרטפית לילדים? אני אוכל להשיג לך! או, אולי, את רוצה שאני אגמור לקפל את כל הכביסה? אין בעיות. יש לי עוד חצי שעה. אני מסוגלת לסיים. ואם את רוצה גיהוץ - אז אני מבטיחה לך, שברגע שאני חוזרת אני מגהצת בשבילך הכל, עד הפריט האחרון..."

"לא זה!" הניפה האם את ידה ונאנחה אנחה מוזרה... "זה לא זה, תביני... אני לא צריכה ממך שום עזרה... אני פשוט חושבת, שאתן מגזימות..."

"למה מגזימות, אמא???"

חוי, שהיתה כבר לבושה ומובנה היטב ליציאה, הביטה בשעון והחליטה שיש לה זמן. הפעם רצתה ללבן עד הסוף אח הסוגיה העומדת על הפרק, ולכן פסעה לכוון המטבח, התישבה ואמרה: "אמא, אני מבקשת שתסבירי לי, - מה כאן ההגזמה? מה רע בזה שאנחנו נהנות ביחד? סוף סוף כל פעילות שלנו היא מלאת תוכן רוחני. אפילו המשחקים שאנו משחקות סובבים סביב נושא מסוים, שיש בו מסר חינוכי!"

"מי אמר שזה רע?" קטעה אותה האם. "חס ושלום. אני לא אמרתי שזה רע. ההפך--- אני עצמי הייתי מרכזת פעולות חברתיות בבית הספר שלי - הרי את יודעת... וחוץ מזה, כל החברות שלי... את הרי יודעת, שאני אוהבת חברה..."

"נו, זה בדיוק!" חוי כמעט קפצה מן הכסא. "זה בדיוק מה שאני לא מבינה! מה פתאום זה לא מוצא חן בעיניך...?"

"לא מוצא חן בעיני - כשזה מוגזם," אמרה האם. "פעילות חברתית בשבת - היא דבר יפה וחשוב; פעילות מאורגנת לכבוד אירוע וחג - זה דבר בונה; מפגשים כיתתיים בעת חופשה - כאלה שמאחדים, מחדשים ומרעננים - זה בסדר. אבל שימי לב למה שקרה בחג החנוכה: אתן יזמתן מעצמכן מפגשים כיתתיים. נפגשתן יחד בבתי חברות - פעם אצל זו ופעם אצל אחרת. אני יודעת... אבל, מה בדבר הבית? בקושי הצלחת להתאפק ולשבת חצי שעה אל מול הנירות..."

את חילוקי הדעות בינה לבין אמה יחסה חוי לפער הדורות העצום שביניהן. נכון, אמנם, שאמה נראית מאד צעירה, ויש הטועים וסוברים שהן אחיות; ונכון שלפי כל החשובים שנעשים בחשאי הרי שאמה סיימה את לימודיה בסמינר למורות אך שבע עשרה שנה קודם לכן - ואף על פי כן, חילוקי הדעות מוכיחים הוכחה ניצחת, שקים פער דורות. עובדה! בראש חדש טבת, כשהתכוונה ללכת לאסיפה הכיתתית בביתה של אסתי, היא ראתה, ממש ראתה בעיניים, שאמא עיוותה קלות את פניה. משמע - לא היתה מרוצה.

"אני הולכת". אמרה חוי, "יש היום מפגש כיתתי אצל אסתי, לכבוד ראש חודש".

"מה? עוד פעם?" שאלה האם, כאמור, תוך העוניה מהירה וכמעט בלתי מורגשת.

אבל חוי הבחינה בה.

"מה פרוש - עוד פעם?" התקוממה חוי. - "מתי היתה עוד פעם?"

"רק עכשו סיימתן את כל ערבי החנוכה," סכמה אמא את המצב "כל ערב חגגתן בבית אחר, להוציא את התוכנית שאורגנה עבורכן מטעם בית הספר, ועוד מה שהכינה המדריכה... כמעט בשום ערב לא זכיתי שבת הגדולה תשב עמנו - אתי, עם אבא ועם הילדים. מותר גם לשבת קצת בבית."

חוי נשמה נשימה ארוכה. אמא נחשבת לאשה חכמה - - - גם היא חושבת ככה. אז איך זה, שאמא כמו שלה אינה מבינה עיקרון כל כך חשוב וכל כך פשוט כמו חשיבותה של החברה בעבור חיי הפרט? איך אמא אינה תופסת את תרומת חיי החברה לבניית אישיותה ההולכת ומתעצבת עכשיו? לו היתה אמא שומעת רק שיחה אחת של המדריכה, או מקשיבה רק פעם אחת לשירה המרגשת, המזדמרת פה אחד משלושים וחמישה פיות...

לו... אבל אמא לא שמעה או שאינה רוצה לשמוע... ואיך היא, חוי, תסביר לה עכשו --- כמובן, בלי לצאת מן הכלים - איזו שיחה נפלאה תכין בוודאי חברתה שושנה על אודות ראש חודש טבת... ומה היא, חוי, עומדת להפסיד אם, חס ושלום, לא תשתתף במפגש!

את האם הרמוסה נושאת צקון לחשה אל מול הנרות הזוהרים... אמא נשאה את עיניה, הביטה כה וכה עד שנתקלה במבטה העוקב של חוי. היא נתחייכה ופלטה בצחוק: "ואיוותר אני לבדי... מזל שאת עוד כאן..."

"דווקא קבענו להיפגש היום אחרי הדלקת נרות, אבל אין לי כח..." אמרה חוי במבוכה. ואחר הוסיפה בשאלה: "אבל מה אכפת לך שהן הולכות? סוף סוף זה ל'שמירת הלשון!"

אמא התיישבה על הספה. "בואי, שבי קצת, חוי... אני, כנראה, אמא משונה," אמרה כשחוי התרווחה לצידה.

"ואולי - זאת הבעיה... בעצם, כל הפעילויות הללו, המתארגנות, הן חיוביות מאוד, ולכן מטשטשות קצת את הראייה. אבל לי נדמה, שה'גולם' במקרה שלנו מתחיל לקום על יוצרו. באמצע השבוע בכלל לא אכפת לי, אם יתארגן חוג שיחזק את הילדים יותר ויותר... אבל כשאני חושבת - מה יכול לתת לבנות שלי יותר ברגעים של הדלקת נרות - השהות הרועעת עם אמא מול הנרות; קבלת פני שבת בצוותא, או דיצה וריצה לעבר ביתה של איזו נערה מתנדבת (וכל הכבוד לה!) טוב, אז אני חושבת שכולנו יצאנו עכשיו נפסדות מהריצה הזו במורד המדרגות..."

"את זוכרת עוד איך היה כשכולן הייתן קטנות? אז עוד לא היו חוגים כאלה בלילות שבת. זוכרת שעמדתן סביב הנירות? ואני הספקתי לנשק אתכן ושרנו יחד שיר שלמדת בגן? את זוכרת ששרנו יחד גם 'לכה דודי'?" כן, חוי נזכרה עכשיו. וזה נשמע כל כך מזמן... הפעם לא יכלה שלא להודות בצדקת דבריה של אמא, היא רק אמרה: "ככה זה היום!"

"זה מה שאמרתי לך בתחילת השבוע", אמרה אמא, "אסור לתת לחיי החברה לנגוס יותר מדי מקירות הבית... וה'ככה זה היום' סוחף... ואנחנו לא נעצרים, ונסחפים... וחבל!"

\*

מילותיה של אמא, למרות העובדה שמצאו להן בסופו של דבר הד כלשהו בליבה של חוי, זו הנערה החברותית והתוססת, איבדו בכל זאת מחיוניותן לנוכח הנושא החשוב שהלך וכבש את הארץ: מלחמה עומדת בשער. סאדאם חוסיין מאיים בטילים... המוח, הלב והרגש - הכל נתון היה לסער העומד להתחולל... ואכן, כידוע לכולנו - המלחמה פרצה. פרצה במפתיע למרות התכונה הרבה שלפניה. וחוי, כמו שאר חברותיה, מצאה לפתע את עצמה נתונה במעצר בית.

מעצר בית - זו לאו דווקא המילה, כי חוי נשארה בבית מאוד ברצון. הימים שלפני תום מועד האולטימטום היו מתוחים מאוד, וטוב היה, לדעתה של חוי, שהחלטה על הפסקת הלימודים באה מגבוה וחסכה לה את

הסופגניות הריחניות שלי היו מבוישות; אכלת במהירות אחת ועוד אחת, וכבר ברכת... ואז חשבת לעצמי: 'רגע! איזו בת ישראל אני מגדלת כאן? - כזאת שחושבת כי בית הוא רק מקום לינה? מסעדה? מקום הדורש התחייבויות? החוץ - הוא מקום שנהנים בו; נבנים. והבית --- הוא רק משהו בדיעבד, מקום של התחייבויות..."

"טוב, אמא. תגידי לי את, מה היינו יכולים לעשות אז, בערבי חנוכה, יותר ממה שעשינו? - אבא הדליק נרות. נכון? אכלנו סופגניות. נכון? שרנו 'מעוז צור' נכון? אז - זהו... מה רצית שאעשה עוד בבית?"

"שתה" בו, אמרה אמא בלשון רפה. "שתחושי אותו. היינו יכולות לשוחח... קשה לי להסביר לך את התחושה שלי... כשאת שואלת אותי מה יכולת לעשות - באמת אין לי שום הצעה או רעיון מעשי... ברגע שההרגשה שלנו היא, שכל מה שטוב מצוי בחוץ; כל הנחמד נמצא דווקא שם; וכל מעיינו נתונים לחברה בצורה קיצונית - כי אז באמת אין אפשרות להפיק מהבית שום דבר, משום שפשוט איננו משקיעים בכך שום מחשבה. אבל, כשתגדלי ותינשאי, בעזרת ה', ותהיי אם בישראל - לא תגורי בבתי חברותיך; תגורי בביתך שלך... ואז, אם לא תדעי לאהוב אותו, לחוש את הדופק שלו וליהנות ממנו - את פשוט תהיי מסכנה..."

טוב, שבדברים שאמרה אמא היה היגיון מסוים - זאת לא ניתן היה להכחיש...

אבל. מכל מקום, במחשבה שניה שוב לא הבינה חוי, מה היא יכולה לעשות הערב בבית טוב יותר ואיכותי יותר מאשר האסיפה לכבוד ראש חודש. איך אפשר בכלל להשוות שהיה בבית על הכורסה או במטבח, לשיחה מלוקטת ונפלאה, הנאמרת על ידי חברה??

"אז מה את רוצה, אמא?" שאלה את אמא, "שאני אשאר עכשיו ולא אלך?"

"לא אמרתי" אמרה האם. "לכי. אני רק מקווה שקלטת משהו מן העיקרון שבדברים. זה מה שחשוב לי... אל תגזמנה, השארנה מקום בלב ובזמן גם כדי ללמוד ליהנות מן הבית".

\*

בליל שבת, יומיים אחרי אותה שיחה, כשאמא הדליקה את נרות השבת - עמדו רבקי ומרימי, בנות השש והשמונה, ליד הדלת.

"שבת שלום, אמא," הן אמרו לה מן הפתח.

אמא לא יכלה לדבר; היא היתה באמצע הברכה. ולכן רק סימנה להן בידיה איתות קל האומר: 'עצור!' "אמא, אבל אנחנו נאחר!" קראה מרימי ברגש.

"אנחנו נאחר ל'שמירת הלשון'..." הבהירה רבקי את המצב, וכבר אצו רצו השתיים במורד המדרגות, מותרות

שרוליק". משרוליק נדדו מחשבותיה של חוי לעבר מרימי בת השמונה. בעת האזעקה גילתה זו הקטנה אחריות ובגרות. היא ליטפה כל הזמן את ידה של רבקי המבועתת וסייעה בכל מה שנדרש...

היום ישבו שתיהן יחד על הספה והאזינו לשיר מתוך קלטת חדשה. הן ניסו ללמוד אותו – מסתבר שלמרימי יש חוש מוסיקלי מפותח וגם הבנה בלתי רגילה. ניסו סתם כך לנתח את השיר, ומתברר שיש עם מי לדבר... מאז בוקר יום האתמול ניצת בה, בחוי עצמה, אתגר – ליצור בבית סדר יום תקין ומאורגן למרות ה'בלגן' המתבקש.

עד שאמא הכינה את ארוחת הבוקר לילדים, עזרה להם חוי להתלבש וכוונה אותם לתפילת שחרית. אחר כך אלתרה לאחיה פינת משחקים קסומה ונתנה להם רעיונות למשחק. כשכבר היו שקועים בענייניהם, פנתה אל תפילתה. ואז, בסיומה, השמיעה מוסיקה נעימה והחלה לסדר את החדרים.

תוך כדי סדור החדרים החליטה לנקות מספר דלתות ביסודיות. למה לא לנצל את החופש הבלתי צפוי?

אתגר רדף אתגר. מן הדלתות עברה לסדור ארונות. חשה טוב עם העבודות שלה. אף אחד לא כפה אותן עליה, אבל ההישגים היו שלה. והם ניכרו בשטח, בבית שררה אוירה מלבבת, מנוגדת כליל לאווירת החרדה ששלטה בחוץ. עכשיו, במיטה, בעודה מהרהרת, התוודעה לעובדה שחשה סיפוק גם מאופן השתלטותה על העניינים. 'זה לא פחות קשה מהתמודדות עם בעיה מתימטית', חשבה לעצמה. יש פה צורך בתכנון, חישוב מהלכים מראש והרבה ישוב הדעת.

לגבי יום המחרת תכננה להמשיך בסריגת האפודה של דבורי. יהי רצון שהלילה יעבור בשלום, ללא שום הפרעות מצד הרודן העיראקי...

לפתע מזכרה בסירובה של דבורי בת הארבע לחבוש את הברדס בעת התקפת הטילים של הלילה הקודם. מענין יהיה לראות - הרהרה לעצמה - אם הושפעה דבורי מן ההסברים הרבים והשכנועים שניסתה היא, חוי, להשפיע עליה במשך היום. חוי התחייכה לעצמה כשזכרה כמה שעות הקדישה לנושא הזה - הברדס של דבורי. הסבירה לה מה זו אזעקה; בקשה ממנה למשש אותו; הניחה לה לשחק בחגורות. רצתה לשחק אתה משחק של 'כאילו' - אפילו הבטיחה לה ממתק אם תיאות. 'נפש של ילד', הרהרה לעצמה, 'אינה דבר פשוט. בשביל לדעת איך לפתור בעיה כלשהי - צריך לדעת לגשש, לתהות. למשש את הדופק...'.

ברוך, האח הקטן. עמד לפניו אתמול עמידה בוטחת והכריז שאין הוא פוחד. ופתאום נדלק בה זיק, והיתה לה הרגשה שהוא פוחד מאד, אלא שהוא מנסה לשכנע את עצמו שאין זה כך... היא לא יודעת איך היא קלטה את השדר הזה, אולי משום שהיה לה מספיק זמן לשבת מולו

הלבטים של כן או לא ללכת... 'בבית, בכל מקרה, בטוח יותר', חשבה...

וכך קרה, שמיד לאחר מטח הטילים הראשון על ישראל, כשנתבקשו כל תושבי הארץ להיות רתוקים לבתיהם - מצאה את עצמה חוי בפעם הראשונה משקיעה את מוחה במחשבה - מה עושים בבית ואיך עושים בו.

פתאום הפך הבית למקום החשוב ביותר, היקר והנעים ביותר שיש לו, לאדם.

היא והבית שלה - נפגשו פנים אל פנים... בתחילה לא היתה מודעת לכך. רק כעבור יומיים, בשכבה במיטתה חושבת ומהרהרת באירועי היוםיים החולפים, גילתה בתדהמה נעימה עובדה מעניינת: כבר יומיים היא בבית, ועדיין - עם כל המתח הרווי, הממלא את האוויר - הרי שטוב ונעים לה בבית, ואין היא משתעממת. ומלבד שיחת טלפון עם חברה אחת כמעט ולא חשה בחסרון של חברותיה... היא שחזרה את רגעי האזעקה הראשונה, זוכרת את דקות הבהלה הראשונה, זוכרת את דקות הבהלה - - -

אמא היתה שלה. באיפוק ובקור רוח ניסתה למצוא לכל אחד את מסכתו וחילקה הוראות ענייניות. אבא אטם את החדר והחל לשיר – "הנה קל ישועתי אבטח ולא אפחד"... היום שוחח ליד השולחן הרבה בענייני בטחון ואמונה. אבא ישב בראש השולחן וקרא באוזניהם פרק מתוך ספר של אחד הצדיקים בענייני בטחון – "הביטחון בה' הוא הידיעה הברורה, שה' אוהב אותי, יעזור לי ויציל אותי, גם אם איני ראוי לכך", הסביר אבא את הדברים. "התלות שלנו בה', העיניים המייחלות שלנו והביטחון שלנו באהבתו – ימשכו עלינו ישועה", אמר. וחוי נרגעה. כן ידעה – אבל לא תמיד היה לה זמן להקשיב... הדודה מבאר שבע צלצלה וביקשה מאמא: "בואו אלינו. יש לנו דירה גדולה".

אמא הסבירה בחן ובנועם, שבכל מקום מסוכן ולא מסוכן באותה מידה – לכל טיל יש כתובת, והקדוש ברוך הוא ממילא נוהג בחסד וברחמים עם כולנו. הרי צדיקי הדור הבטיחו, שלא יאונה כל רע... אמונת החכמים של אמא נספגה בה היטב – בכך חוי בטוחה, ואפילו שאמא לא מסרה על כך שיחה מלוקטת בת שעתיים...

חוי נזכרה בלי משים בשרוליק, אחיה הקטן - ה"חכמות" שלו שפעו כמו מעיין נובע. "אמא", היא שאלה מתמוגגת, "איך אפשר 'להפיגז' בכזה מטח של חכמות והברקות ביום אחד?"

האם התחייכה ואמרה: "את פשוט לא שמת לב לכך עד עכשיו, הוא הולך ומתפתח, הקטנצ'יק הזה". חוי פתחה פנקס חלק והחלה לרשום את ה"חכמות" של שרוליק. "חייבים לרשום את זה", הסבירה לבני המשפחה. "זוהי מזכרת מתוקה מאוד. במיוחד בשביל

לחברות שלי. בסך הכל... מאוד אשמח כבר לחזור לשגרת חיי החברה. אבל לבית יש הרבה מה לתת - - - ופשוט, צריך קצת פרופורציות בהתייחסות..."

"ועוד משהו", אמרה אמא ברצינות. "המשהו הזה - זו היכולת להיות ניזונים מעצמנו. לא להיות תלויים כל הזמן בבילוי חיצוני; לחוש שאם אינני יוצאת לפעילות כלשהי - אני אומללה; לדעת להיות ניזונים מפנימיותנו; לא להיבהל מהמפגש עם עצמנו; לדעת ליהנות וליצור גם כשאין עוד קבוצה שמפעילה ומתפעלת אותי ואולי גם מתפעלת ממני... וזה כל כך חשוב בגיל שלך... ואולי זה גם חלק מ'כל כבודה בת מלך פנימה' - לדעת להנות מן ה'פנימה', כי זה כל כך חשוב..."

"אז את מבינה - זו לא העזרה ולא השמרטפות שאני צריכה ממך... זה רק פסק זמן קל, בין פעילות חברתית אחת לשניה, כדי לשהות עם ה'פנימה' שלנו..."

"טוב, אמא..." לחשה חווי עייפה ושבעת רצון, "הדברים הללו הם פילוסופיה לאנשים גדולים יותר... אני לא כזאת ענקית. לי מספיק שהצלחתי להיפגש אתך ועם אבא... להכיר את כולם טוב יותר. לדעת שבעצם יש לי בית נפלא... אולי, בעצם, כמו שאת אמרת - לדעת מה זה בית."

ואז שוב ניסר צופר האזעקה בחלל... עוויתות הבטן המוכרות, הבחילה הקלה - הכל התעורר באחת. אבא לכאן, וחוי לשם. כל איש בבית ידע את תפקידו ברגע זה. החדר האטום נסגר במהירות. אמא לטפה את שרוליק הקטן ואמרה פרקי תהילים. חוי חיבקה את רבקי ומרימי, רכונות אל ספר תהלים נוסף. דבורי שיחקה במשחק החדש שהכינו עבורה בעוד מועד. ואילו ברוך ואבא פשוט שילבו ידיהן זו בזו ופרצו בזמר הנפלא: "הנה קל ישועתי אבטח ולא אפחד." הבית כולו התלכד יחד לרגעים של אמונה, וחוי הרגישה בכל מאודה ובכל ישותה, שלבית החזק הזה, בית ישראל של דורי דורות, לא יוכל שום סדאם חוסיין ושום טיל... ממנו היא, חוי, יונקת בעצם את חוסנה הטבעי והבסיסי. ואת הנכס הזה ששמו בית - באמת צריך לשמר ולהעריך יותר. כמו שאמא אמרה... היא תזכור זאת. אם ירצה ה' גם הרבה אחרי המלחמה.

ולהביט היטב בפניו. וגם לחשוב. אחרי זה דיברה איתו הרבה - היא אמרה לו שפחד הוא דבר מותר, אך השאלה - מה עושים איתו. ואנחנו, כיהודים, אומרים תהילים ופסוקי התחזקות. רשמה לו על פתק "הנה קל ישועתי אבטח ולא אפחד", והציעה לו לומר זאת מספר פעמים בקול ולחשוב על מה שהוא אומר. היא חושבת שהצליחה, משום שהיום כבר ירד למטה, לשחק עם חבריו בחצר הבניין. "זה מעניין להתחקות אחר מחשבות של ילדים", אמרה לאמא.

ואמא אמרה: "כל מה שקשור בחינוך ילדים הוא מעניין - אם כמובן את לא ממחרת לאיזשהו מקום אחר..." עכשיו, במטה, היא חושבת, שזה לא רק מעניין אלא גם ממלא.

ויש לה עוד ערמה של ספרים לקרוא... כמובן, תלוי כמה ימי חופשה יהיו... ואמא אמרה שאם מתחשק לה, היא יכולה לאפות עוגה מחר. עד עתה אף פעם לא ניסתה לאפות. נראה מה יהיה מחר. אם לאמא תהיה סבלנות - היא תאפה עמה ביחד, ואז בכלל זה יהיה מעניין, כי לשוחח עם אמא זה משהו... והעוגה - נראה מה יצא ממנה... אמא, כמו קראה מחשבותיה, נכנסה לחדר והתיישבה על קצה מיטתה.

"איך את מרגישה, חוי? איך החיים בבית הסגור שלנו?"

"נפלאים, חייכה אליה חוי.

"קשה להירדם, הא?" זרקה אמא משפט סתמי.

"פוחדת מסדאם?"

"בכלל לא, אמא. יש בבית תחושה נהדרת של ביטחון ואמונה. קצת מתוח לי פה, מתחת ללב, אבל זה בגלל צופר האזעקה..."

"גם לי נפלא איתך בבית", אמרה אמא לפתע בגילוי לב. "לא יודעת מה הייתי עושה בלעדיך. קצת חששתי ממהומות ו'בלגן' ורעש בתוך הבית - אכל יש אוירה נעימה. נדמה לי שזה קצת ב'אשמתך'... אבל בעיקר נעים לי מן ה'ביחד' שלנו. כל כך מזמן רציתי שתביני מה שביקשתי אז, זוכרת? - לחוש את הבית. האם את מבינה עכשיו קצת יותר מה שאמרתי לך אז?"

"כן", ענתה חוי וצחקה. "אני חושבת שמה שלא עושה השכל - עושה סאדם... לא שאני לא רוצה לחזור

### בשולי הסיפור:

הרבה שנים (כמעט שלושים) חלפו מאז תקופת מלחמת המפרץ, בה הטיל סדאם חוסיין את חיתתו על יושבי ארצנו, והנה הגיבור המפחיד והנורא מבגדד נתפס וניתלה כעלוב שבבריות, ועם ישראל חי וקיים לנצח. לא במעט בזכות הבית היהודי הטהור המחזק והמחסן מפני כל פגעי הזמן, ובעזר ה' גם מפגעי הנגיף מסין.

# רמזורים אדומים

## מוה מודה

כך הייתה רגילה מיום עומדה על דעתה. לרמזורים ירוקים. אלה הבהבו לה בכל עת שעברה בצמתים חשובים בחייה.

תמונה ברורה עולה בחיות מול עיניה כל אימת שהיא נזכרת באותו חורף, מכורבל במעיל עבה של חרדות, ונעול במגפיים של שאיפות עזות, להיות במקום הראשון כמו תמיד, מושלמת. מאה ארבעים בנות. כל בנות מחזור י"א התחרו על המקום הראשון. הן נתבקשו למסור עבודת חקר על השואה שעסקה בנושא: ילדים בגיא צלמוות.

לעולם לא תשכח את החורף ההוא. רוחות זעפו, גשמים עזים היכו בעוז על חלונות הבתים, והיא ישבה בחדרה לילות וימים, רכונה על מסמכים אותנטיים שהשיגו בעבורה אחיותיה הבוגרות, בוחרת תמונות מעניינות מתוך המאגר שמצאו בעבורה דודותיה המסורות. היא לא התעצלה לאתר ולראיין ניצולות ששרדו את התופת אבל לא זכו להציל את ילדיהן. אט אט, בתפילה, ביגע רב ובכישרון כתיבה מיוחד שבו ניחנה, רקמה גילה אריג נהדר ומרתק.

אותו חורף רצתה מאד ולילותיה היו טרופים. מי תזכה, חני פרישמן הכישרונית, גיטי ליזרוביץ מ"א3, צפורה קליינמן או היא? וכמובן היו בנות נוספות שבאו בחשבון, מאה וארבעים בנות אינו מספר מבוטל ותמיד קיים החשש שהיא, גילה, לא תהיה במקום הראשון. אבל מה יהיה אז? איך תוכל לשאת את טעם הכישלון? לא, זה בלתי אפשרי. היא חייבת להצליח ויהי מה, ולו רק בכדי לגרום נחת וכבוד להוריה.

בהגיע היום הגדול, עמדה בתפילה לפני בורא עולם והתחננה שיאיר את יומה. לאולם האירוע נכנסה בלוויית אימה ובלוויית ההתרגשות שעטפה אותה מכף רגל עד קודקוד. בקושי דיברה, רק מלמלה שלומים חטופים לכל מי שנקרתה בדרכה. גם כשהמנהלת עלתה לבמה והחלה לשאת את דבריה, היו ליבה וגופה - אבן שאינה שומעת ואינה רואה.

פתאום, כמו מתוך הערפל, שמעה קול חד וברור מהדהד באולם: "ובמקום הראשון, אמרה המנהלת, "זכתה העבודה המושלמת מכל בחינה של תלמידתנו המיוחדת - גילה כגן." עד היום כשהיא כבר אמא לילדים קטנים היא זוכרת היטב את טעמה המתוק

המקרר ריק. בחוץ נשבה רוח חזקה והרעידה את העלים. גם את ליבה של גילה. מה יהיה? סתיו בחלונות ואמש אפילו ירד הגשם והרטיב את העיר בטביעות אצבעותיו, והיא יושבת במטבח ביתה ומרגישה כל-כך בחוץ. כך בעצם אמרה לה המפקחת. את בחוץ. יש בעיה עם תעודת ההסמכה וכן... קצת עם משמעת לקויה בכיתה.

היא זוכרת איך אחרי המשפט שאמרה המפקחת גולדברג, התחיל העולם לנוע סביבה במעגלים שחורים. לרגע חשבה שהכסא מתחתיה נלקח והיא פשוט נופלת לבור עמוק, חשוך. בור של אכזבות. רק אלוקים עדה כמה לילות נשאר עיניה פקוחות, סוקרות בקפידה את השכפולים והבריסטולים שהכינה ביד אוהבת לכיתתה - כתה ח' בבית הספר יתדות.

היה חשוב לה להצליח. לא, לא רק בשביל עצמה. עיניהן של החמות והגיסות הציצו אליה מכל פינה, וציפו לראות איך צולחת הכלה-גיסה את גלי ההוראה הסוערים. כל הצד של בעלה עשוי פסיפס של מורות ומחנכות, ואך טבעי הוא שהיא, גילה, תהיה חלק מאותו פסיפס.

לצערה היא לא. היא בחוץ, כמו שאמרה המפקחת. בחוץ. אז לא חשבה על כל המעגלים שישורטטו בלי עט ועפרון סביב הפיטורין האלה. אבל היום, שבוע אחרי, היא יודעת שהם בבעיה. ברוך אומר שלא נורא ושהם יסתדרו עם הכסף שהוא מקבל בכולל, וזה דווקא עשוי לחנך את הילדים לערך חשוב ששמו חסכון, אבל כשהיא פותחת את המקרר, עומדות הדמעות בעיניה. מלוחות ומציפות זיכרונות ילדות.

מאז היותה ילדה קטנה, הילכה על שטיחים ורדרדים, רכים. קיצים עברו וחורפים חלפו, אבל המנגינה נשארה אותה המנגינה. גילה היא אחת מעל כולם. נהדרת, אמרה הגננת והרבנית צילה כגן, אימה של גילה, גמעה מלוא הכוס נחת. מצויינת ממש, אמרו המורות. מושלמת. כשבגרה הייתה לבחורה מבוקשת, והיהלום הזה ששמו גילה כגן שובץ בכתר תורתו וביתו של הבחור שנחשב גבוה מעל גבוה - הרב ברוך צביאלי. שוב נוכחה גילה לדעת כי עוד רמזור ירוק, ואולי העוצמתי מבין כולם מאיר את שביל חייה באור בהיר ונפלא. ללא מהמורות, ללא קשיים, ללא אכזבות.

מישהי שאלה בהתלהבות: "מה את אומרת, בח'?"  
מורה בח' - זה באמת משהו! איך קיבלת ח'?" הייתה  
לך פרוטקציה או משהו דומה???"  
שושי גולדברג נעה בכיסאה בחוסר נוחות ופניה  
העלו סומק של עגבנייה בשלה כשאמרה: "א... זאת  
חמותי, המפקחת גולדברג. בזכותה אני בעצם  
בפנים."

"איפה?" שאלה כעת חדוי גנוט.  
"בבית הספר יתדות", קולה של שושי הלך וגווע,  
אבל באוזניה של גילה רעמו התותחים.  
"יתדות, אמרת?" שאלה חדוי.

וגילה היא חשה שמשהו גדול ממנה מאיים  
להשתלט על כל כולה. תחושת קבס ולפיתה צובטת  
ליוו אותה בדרכה החוצה. לא, היא לא יכולה להישאר  
באולם השמחה. בשום אופן לא. בעיניים שהפכו  
בריכות פלסה לה דרך החוצה, מנסה לנגב בטישו את  
המשפט הכל-כך בוטה: "את בחוץ". של המפקחת  
גולדברג מבית הספר יתדות, את תמונת הפגישה  
המשפילה ההיא, את המילים: יש בעיה עם תעודת  
ההסמכה ועם משמעת לקייה בכיתה, ואת העובדות  
הכל-כך מבלבלות שנתגלו בחתונה. מנסה ולא  
מצליחה.

אדים עולים מן הסירים ומן הקומקום הרוחת.  
הרגשת חנק לופתת אותה. גילה פונה אל החלון  
ופותחת אותו. מעליה נתלית שמלת שמים משובצת  
בכוכבים. האם אין היא שומעת את קולו של אבא?  
האם לא זאת הייתה גרסתו של אביה, שגם רמזור  
אדום חשוב לעיתים, כי הוא זה שנותן אפשרות לעצור  
ולהתבונן, ואף שהעיכוב הזה אינו נעים ואפילו מאכזב  
- הוא בהחלט תורם?

כוכב אחד מנצנץ ובוהק לעומתה והיא יודעת שאבא  
צדק. לו היו לה בצעירותה גם רמזורים אדומים, שהיו  
מלמדים אותה לעצור, להתבונן, להבין ולקבל, אפשר  
שלא הייתה כה מדוכדכת עכשיו. אפשר שהייתה  
מקבלת את הניסיון ביתר קלות וביתר השלמה.

סתיו בחלונות ועצים משילים את עליהם. שלכת.  
אולי זה הזמן וההזדמנות להשיל עלים יבשים  
ולהתכסות בעלים חדשים ורעננים של תובנות ישנות.  
התובנות שהנחיל לה אבא.

והערב של הנשיקה שהדביקה לה אמא ואת רעשן  
המרנין של מחיאות הכפיים שהדן ליווה אותה עד  
כניסתה לביתה. בבית כבר חיכו אחיותיה בקוצר רוח  
לבשורה טובה, ורק אביה הגאון, במקום להתפעל  
ולהלל כמו שעשו האחרים, נאנח ואמר: "קצת חבל."  
"אבל למה, אבא? למה חבל?" היא לא הבינה איך  
בכלל שייכת לכאן המילה חבל.

אביה ניסה להסביר, אבל היא לא לגמרי הבינה.  
"טוב שלפעמים יהיו גם אי אלה רמזורים אדומים  
בצמתי חיינו", אמר. "לא רק ירוקים. רמזור אדום גורם  
לעצור לרגע, לשים לב, להתבונן סביב, להעמיק  
בתובנות הדרך והחיים. נכון שלפעמים העיכוב הזה  
אינו נעים, ואולי אפילו מאכזב, אבל הוא בהחלט  
תורם. העצירה מאפשרת לחוש את הרגעים, להרוויח  
את הדברים שבצידי הדרך. ויש דבר נוסף." אמר לה  
אז אבא בתבונתו הרבה. "כשאתה דוהר - אתה עלול  
למצוא את עצמך בסכנת התרסקות, כי אין מה שיעצור  
בערך, ולפעמים זה עלול להיות מסוכן מאוד."  
אז, בהיותה נערה, לא הבינה כראוי את דברי אביה,  
וייתכן שאפילו היה בה שמץ של טרוניה כלפיו, על כך  
שהוא מפר לה באמרותיו את יומה הגדול.

**מישהי שאלה בהתלהבות: "מה את  
אומרת, בח'?" מורה בח' - זה באמת  
משהו! איך קיבלת ח'?" הייתה לך  
פרוטקציה או משהו דומה???"**

וכעת, כעת גילה במטבח. אוכל מתבשל בסירים,  
מים רותחים בקומקום. הכול רותח. גם היא.  
אמש הייתה בחתונה. תרצה וייל הייתה הבת  
האחרונה במחזור שהתחתנה, והיא הלכה לשמח כלה  
ביום שמחתה. ברוך אמר לה שטוב שתצא קצת  
להתאוורר. הן ישבו יחד בשולחן אחד ארוך, כל בנות  
המחזור. ישבו ופטפטו על הא ועל דא.  
ארבע שנים עברו מאז סיימו, וזו הייתה פגישה  
מרגשת ומעניינת. דליה ספרה שהיא גרפיקאית  
מצליחה, חדוי גנוט אמרה שיש לה תקן ועשרים וחמש  
בנות בגן, ושושי גולדברג, שישבה לא רחוק ממנה,  
מלמלה במבוכה שכן, לא מזמן קבלה משרה בח'.

## מחוגי השושנים

דנאצי כוונשטייך

הכי יפה שם. איך היא תיאררה לי שתנציח את המחוגים המעוצבים בצורת שושנים ורודות...  
 "כן" אמא התחייכה "מתאים לתמר..."  
 "נו, אז מה, אני אגיד לה שלא? זה לא יפה. בכל זאת היא החברה הכי טובה שלי!"  
 "זו באמת דילמה" הנהנה אמא. "תראי, השעון הוא שלך, השיקול הוא שלך. אם הוא יפגע- לך יהיה חסר הקישוט המיוחד בחדר, ואת זו שתצטרכי להסביר לדודה ג'ולי מה קרה, נכון? אז תשקלי את העניין ותראי מה עדיף לך."  
 עוד צלצול או שניים מתמר, ובסופו של דבר היא הופיעה בפתח ביתה של חני, מצוידת בעטיפת 'פץ פץ' "ליתר בטחון, שאעטוף אותו הכי טוב." כך הסבירה לחני בהתרגשות, מנסה ככל יכולתה להוכיח אחריות וזהירות.

יממה שלמה היה קיר חדר הבנות חסר את השעון המעוצב והיקר. חני הביטה בכל פעם בחלל וליבה הולם בדאגה. אחר כך הרגיעה את עצמה: 'תמר שומרת עליו בזהירות, ובכלל - בזכות השעון הזה התמונות שלה תהיינה הכי טובות בקורס. היא בטוח תקבל את התעודה המצטיינת ביותר!'  
 בסופה של המתנה מעט מורטת עצבים מצידה של חני והתלהבות יתירה מצידה של תמר - חזר השעון בזהירות ובשלום לבסיסו.

חני הסירה בחרדת-מה את עטיפת ה'פץ-פץ' המגוננת על השעון המיוחס והתבוננה בו בדיוק כמו שאבא שלה בוחן את האתרוג בכל פעם שמוציא אותו מהקופסא.

"נראה בסדר!" נשמה לרווחה. היא בחנה את מחוגי השושנים המעוצבים שהמשיכו לתקתק בעדינות כאילו לא נדדו כל היום האחרון ממקום משכנם הקבוע. גם תמר עמדה לצידה, בוחנת את הרכוש היקר. "תדעי לך שממש שמרתי עליו כמו טבעת יהלום." הצהירה נרגשות. "הבטחתי - וקיימתי!" חני הנהנה ונפנתה לתלות אותו על המסמר.

"אם כבר הורדת אותו, כדאי לך לתקוע מסמר קצת יותר נמוך, כאן" הציעה לה תמר בהצביעה על מקום הסמוך יותר לראש המיטה "זה משתלב הרבה יותר

שוב צלצל הטלפון. חני אפילו לא ניגשה להרים, היא ניחשה לבד מי המצלצלת.  
 "אוף, מה אעשה?" שאלה עצה מהאלחוטי השחור. הוא מצידו, המשיך להבהב מהנדן שלו את המספר המוכר, וחני ענתה לבסוף כשהיא נאנחת למחצה.  
 " עוד לא החלטת באמת?" שאלה באי אמון תמר, חברתה הטובה שמעבר לקו "הסברתי לך שאני ממש לא עושה איתו כלום, רק מעמידה בתור אובייקט וזהו, אפילו לא מכוונת לפי שעון אנגליה או משהו- -"  
 "נו, ברור" קטעה אותה חני "אחרת זה באמת לא היה בא בחשבון. טוב, הכי כמה דקות, אתייעץ עם אמא שלי ואענה לך."  
 אמא היתה עסוקה באותה שעה בעיון במתכון חדש שבעיתון הנשים. היא הרימה עיניים כששמעה את חני מזכירה אותה בשיחה וחיכתה בסבלנות לשמוע במה מדובר.

"את שומעת, אמא? לתמר יש פרויקט בחוג צילום. הן צריכות לבצע רעיון של: 'העבר אין והעתיד עדיין' ותמר חשבה על רעיון ח-ל-ו-מי!" קולה של חני התרומם בהתלהבות: "היא מתכננת לקחת את שעון האורלוגין העתיק מסבתא שלה, שנמצא אצלם במחסן, להעמיד אותו בתצוגה של רקע חום-עתיק, ולצידו על רקע ורוד-פוקסיה את השעון שלי, מדודה ג'ולי."

"רעיון." אמרה אמא בקול מפקפק מעט. אילו פרויקטים מוזרים נותנים היום בקורסים לנערות! מזל שחני שלה לא שותפה לשטויות מסוג זה.

"אבל אני רועדת על השעון!" הסבירה חני את הבעיה. "הוא באמת ממחיש יפה את 'העתיד', כי לא ראיתי כמוהו בשום חנות בארץ. בטח יגיע רק בעוד שנתיים. אבל אם היא תשבור לי אותו?"  
 "את צודקת" הסכימה איתה אימה. "לא כדאי לטלטל אותו. המנגנון רגיש ועלול להיהרס, ובכלל, זה שעון שמעוצב כמו בובת חרסניה. נראה לי שצריך לשמור עליו גם כן בצורה כזו..."

"אבל מסכנה תמר!" הביעה פתאום חני הרהורי חרטה. "זה יהרוס לה את כל הרעיון. עד שהיא מצאה משהו והתלהבה עליו! ובאמת השעון שלי יהיה המוצג

גם כשהתיישרה ללמוד במתמטיקה היה ליבה כבד. לצלצול הטלפון של תמר לא היתה מסוגלת לענות. מה תאמר? שהיא הרסה את השעון? שהיא חייבת לשלם לה?

'כנראה ה'פץ פץ' הזה נתקע לשושים בין הרגליים ונתקע אותן לגמרי! חבל, חשבתי שתמר בחורה שידעת לשמור על רכוש! למה היא עשתה לי את זה?'

כשקמה אמה מן השינה היתה חני אכולת אכזבה. "מה את אומרת, אמא. לספר לתמר? לדרוש ממנה לשלם על הנזק?"

אמא שהצטערה לשמוע על הפגם בשעון, הנידה מעט את ראשה.

"יש פה נזק, זה וודאי... אבל אני לא חושבת שכדאי לערב כאן את תמר. הרי כשהחלטת לתת לה את השעון לקחת בחשבון אפשרות שייקרה לו משהו, ולא התנית איתה שהיא תישא בעלות של נזק אם יקרה, נכון?"

באמת עצוב שאלו התוצאות, אבל ההחלטה שלך היתה מתוך שיקול דעת, ממילא לקחת על עצמך את האחריות למקרה כזה.

לא נורא, ככה לומדים מהנסיון. "אמא חייכה אליה בעידוד אבל חני נשארה עגמומית. היא חברה של תמר, רצתה לעזור לה ובליבה קיוותה שלא יקרה לשעון כלום,

ובסוף - - בסוף זה כן קרה! והיא זו שהסכימה. נכון, תמר לחצה עליה וזה לא היה מאוד יפה מצידה, אבל בסופו של דבר - רק חני היתה זו שאמרה את ה"כן", ועכשיו רק היא זו שתאכל את הפירות...

ההרגשה הכבדה עדיין העיקה לה על הלב. השכל שלה מבין את זה, אבל הלב מעוצבן למדי... קשה לו לקבל את העניין.

"לא נורא, חני. השעון יפה גם ככה!" העירה אחותה דבורי מהצד, מנסה לנחם.

זה נכון. הוא יפה - אבל פגום, ואי אפשר להתכחש לדבר.

חני צעדה בכבודות אל החדר. שם, בפתח, כמו בפעם הקודמת - עמדה ועיניה מתעגלות בהפתעה:

"אברומי! מה אתה עושה?"

על ראש המיטה, ממש על קצות האצבעות, עמד לו בן השנתיים, ובעוד הוא מחייך לעבר חני את חיכו המתוק - המשיכה ידו הקטנה לסובב בהנאה את מחוגי השושים העדינים - ולכוון אותן לשעה שונה לחלוטין.

בסגנון הכללי של החדר. אני אומרת לך את זה מנקודת מבט של צלמת."

"ממש מקצועית!" הגיבה חני בחיוך קל. היא התלבטה מעט, אבל דבורי אחותה המעשית כבר הופיעה בחדר עם פטיש ומסמר.

"נו, טוב, אם אתן בטוחות שזה יפה יותר!" הסכימה חני ותמר עזרה לה להציב את השעון קוממיות על מכונן.

כשסיימו את מלאכתן האמנותית - יצאו הצמד לפוטו, לפתח את התמונות שביצעה תמר עם השעון הנפלא.

**חני צעדה בכבודות אל החדר. שם, בפתח, כמו בפעם הקודמת - עמדה ועיניה מתעגלות בהפתעה: "אברומי! מה אתה עושה?"**

עברו בסך הכל שלוש שעות מאז הוחזר השעון מתפקידו הדרמטי - כשחני נכנסה אל החדר. היא הביטה בו, ונעצרה על מקומה בהבעת תדהמה וכאב: "אוי! משהו קרה לו!"

דבורי בת השתיים עשרה הגיע במרוצה: "איפה, איפה? אני לא רואה כלום!"

"תסתכלי על השעה. הוא מראה שלוש ורבע, ועכשיו כבר שש ועשרים!" מחוגי השושים הנאים והמעוצבים אבדו את כושר התנועה החינני שלהם? נורא ואיום! "בטח נהרס המנגנון!" החלה חני לקונן "היא לא שמרה עליו!"

"מה? מה קרה?" אמא, ששמעה את זעקות השבר הגיעה גם היא אל הזירה, בוחנת את השעון בדאגה "יכול להיות שזו רק בעיה של סוללה. תחליפי בטריה ונראה."

הסוללה הוחלפה וחני הביטה בחשש. נראה היה שהמחוגים השתכנעו להלך בקצב שלהם, אבל למחרת, כשחזרה מהלימודים בשלוש וחצי - שוב השתבשה השעה.

"זהו, בטוח נהרס המנגנון!" חני ישבה לה אבלה בחברת שקדי המרק, שחה מצוקתה לצלחת הרוחתת. מה לעשות עכשיו? כדאי לנסות לתקן אותו? שעון כל כך עדין, וכל העיצוב המיוחד עלול להישר, שם, אצל התקן.

# להתעקש לזרום

חוי טעניא

גרמה לה להישאר על עומדה. אבל המורה לא חיכתה. היא צעדה באצילות לכיוון חדר מורות.

מאוחר יותר כתבה לעצמה נאווה בסוף מחברת חשבון בעט אדום: "אני בסך הכל לא רוצה להיות עוד אחת שעושה כמו כולם בלי לחשוב. עוד אחת שנסחפת בזרם הכחול-תכלת, שהולך כל יום ללימודים ובטוח שבזה מסתכמים החיים, ואין לו דעה עצמית משלו בכלל".

בהפסקה היא שמעה את בנות הקבוצה של אביגיל דנות על המבחן בתו"י, ומזווית עינה ראתה את גילה, שוש וציפי משוחחות ביניהן על האופנה האחרונה. היא שמעה את מירי מנצחת על משחק האנדרלמוסיה שכבש את כיתתן. בכלל האופנה האחרונה בכיתה שלהן זה קבוצות, יש את הקבוצה הדגרנית של אביגיל, האופנתית של גילה, החברותית של מירי, ויש עוד כמה קבוצות אבל אלו הבולטות שבהן.

והיא? היא לא באף קבוצה. מבחירה אישית. הוציאה מתיקה ארבעה תפוזים בינוניים כוס גדולה, סכין ומסחטה ידנית, והחלה חוצה את התפוזים לשניים, להכנת מיץ תפוזים טריים כמו שהיא אוהבת.

היא סחטה את הפרי, משאירה את החצאים הריקים על השולחן, שפכה את המיץ לתוך הכוס. שקועה הייתה במלאכת הסחיטה, אינה שמה לב לאוסף חברות שבאו לראות מה היא עושה בדיוק, אלא שקריאה נדהמת מקצה הכתה העיר אותה: "הקלסר שלי!!! את השפרצת תפוז על הסיכום שכתבתי בשיעור".

ואכן כתם תפוז הסתמן במרכז כתב היד העגול והמושקע של ידידתה לספסל הלימודים. 'מי משאיר מחברות על השולחן?' רצתה לשאול, אך נחמי שאלה במקומה: "מי סוחט תפוזים בכיתה? לא יכולת לסחוט אותם בבית?" "לא הספקתי. וחוצמזה, שמעתי שחלק ניכר מהוויטמינים תלויים במידת הטרייות של התפוז." היא כמו התנצלה. "את רוצה את המיץ שלי?" ניסתה להציע כמחווה פיוס.

אבל נחמי העוותה את פניה בסלידה, נוטלת את הקלסר היקר לידיה בניסיון למזער נזקים. נאווה סיימה לסחוט את התפוזים, לוגמת לגימות קטנות מהמשקה החמצמץ.

חופשת חג הפסח מצאה אותה נושמת לרווחה. "זה לצאת משעבוד לימודים - לגאולת עבודות הפסח." אמרה לאימה, נשאבת במרץ לעבודת הניקיונות יחד עם אחיה. הטלפון של מירי תפס אותה שלושה ימים לפני החג. "נאווה, אנחנו מארגנות טיול ביום שני של חול המועד יחד עם המדריכה. חשבנו לנסוע לפארק לאומי, ואנחנו רוצות

את המגבעת היא הצליחה לראות מגובה החלון שבקומה השניה, וגם את ההליכה החפוזת. היו עוברי אורח נוספים שחלפו תחת חלון הסמינר בו למדה, והיא הביטה עליהם סקרנית, מתאווה להיות כמותם משוחררת. האוויר בכתה נעשה מחניק, אולי זה המזגן שפעל בסוף אדר בגלל אי אלו עננים שבכל זאת התעקשו להקדיר את השמיים ולהסתיר את השמש.

"מה???" לחישה נשמעה מכיוונה של היושבת לצדה. כנראה פלשה לטריטוריה שלה בלי משים, ואולי אפילו מרפקה אותה בעדינות. "כלום" הנידה את ראשה מצד לצד, אינה שמה לב לטון ה'כלום' שהרעיד את הכתה מהקצה אל הקצה. המבט של המורה היה חד. ואת האנחה היא לא יכולה הייתה לפספס.

"את מסכמת?" היא שאלה אותה רטורית, היא שוב הנידה את ראשה מצד לצד. היא? מסכמת? המורה נאנחה שנית. "טוב" היא כמו אמרה בהסכמה אילמת ממשיכה ללמד, כאילו השקט והדממה לא הופרו מעולם.

בהפסקה היא שוב מצאה את עצמה עומדת מול המורה. "נאווה" הטון של המורה היה חומל. ונאווה לא אהבה רחמים, הלא היא איננה מסכנה. "מה יהיה אתך?" "מה צריך להיות אתי?" שאלה כאילו לא הייתה זו שאלה רטורית.

"את לא לומדת." ירתה המורה. "ולא מקפידה במיוחד על התקנון." השרשרת הצבעונית בצבצה מבעד לצווארון הלא מגוהץ והחולצה הייתה כרגיל בחוץ, נאווה סדרה את עצמה מהר. תחבה את השרשרת הבעייתית עמוק יותר, ואת החולצה הסוררת לחצאית.

היא חייכה חיוך נבוך וחינני כששאלה בהיתממות. "האם יש מצווה לבנות ללמוד? ואי הקפדה על תקנון זו עבירה על אחד מחוקי התורה?"

המורה שתקה ונראתה מהורהרת. "את בחורה חכמה." המחמאה הלא צפויה החליקה לליבה לפני שהספיקה להדוף אותה. "רק חבל לי שתצטרכי ללמוד את החיים בדרך הקשה".

הפעם היה תורה לשתוק, משום שמעולם ראתה במורה נעמי את אחת מדמויות המפתח שיצר הממסד המרובע, והיא לא ציפתה ממנה למילים כאלו. אבל היא לא התרככה. נשארה לעמוד זקופה עוד דקה ארוכה.

"את יכולה ללכת", חתכה המורה לבסוף. "ותעשי עם עצמך חסד כל עוד לא תלכי רחוק מדי". דווקא ההוראה הזו

שעליה לעשות זה לנסות לצוף מעל פני המים. חגרות ההצלה אפשרה לה לזרום מבלי לטבוע, ובשונה מהאינסטינקט הטבעי שלה להילחם בסחף - היא הרשתה לעצמה להרפות, להתפלל ולקוות שימצאו אותה בהקדם והיא לא תאבד בין גלי הים האינסופי.

אין לה מושג כמה זמן היא צפה כך, זורמת עם הזרם, משתדלת אך ורק להשאיר את ראשה מעל פני המים וממלמלת תפילה נרגשת:

"אלוקים, תציל אותי, רק אתה יכול, ותעזור לי למצוא את הדרך הנכונה לעבוד אותך באמת". ברגעי הקור, כשהמוות מחכה לה בפינה ואין לה מושג כמה זמן ייקח למצוא אותה, שם בין הגלים, היא איבדה את גאוותה וחשה פתאום בשלווה שלא הכירה, היא הרגישה לראשונה בחייה את התחושה של קרבת אלוקים ובטחון מוחלט באב הרחמים שהוא האחראי היחיד על המערכות כולן.

ברגע בו נעצמו עיניה והיא חשה תשישות איומה, אינה מצליחה עוד להניע איבר, שלו אותה ידיים חסונות מהמים והעבירו אותה לסירת קייק.

הפרמדיקים שהיו על הסירה הכריזו בקשר שנמצאה הנערה שנשחפה בים. הם מדדו לה דופק ולחץ דם, אבל היא לא חשה בכל זאת. כשהתעוררה, היא מצאה את עצמה על מיטת בית החולים, סובלת מהיפותרמיה, מכות קור ברמה חמורה, ודלקת ריאות מבליעת מים.

"כיצד הצלחת לשמור על עצמך במשך שלושים וארבע דקות בהם נסחפת?" התפעלו כולם.

חלושה היתה בכדי להסביר שהיא פשוט הכריחה את עצמה לזרום, להפסיק להתנגד, ודווקא כאשר השילה את גאוותה והפסיקה להילחם במלחמה האבודה - היא קיבלה כוחות ונולדה מחדש.

מבינה לראשונה בחייה שלזרום - זו לעתים מעלה, ולא להתנגד למערכת שה' הכניס אותך אליה - זו ענווה פשוטה. ורק כך מקבלים כוחות בכדי לשמור על הראש מעל פני המים, לשמור על ייחודיות מבלי לשקוע ולאבד את האני העצמי לחלוטין במצולות.

שבוע שהתה בבית החולים רמב"ם, מאפשרת לעצמה לספוג היטב את התובנות, וכשהיא שבה לכיתה היא היתה שקטה מתמיד. בסוף מחברת חשבון רשמה לעצמה בעט כחול, ממש מתחת למילים אותן רשמה בעט אדום כמה שנים קודם לכן - שבועיים בערך: "מעולם חשבתי שזה יוצא מן הכלל להיות יוצא מן הכלל. היום אני יודעת שהרבה יותר מיוחד להיות כמו כולם ולהישאר אינדוידואל. למדתי בדרך הקשה שלזרום במערכת אליה הכניס אותי בורא העולם - זו ענווה, וקבלת מרות - זו מעלה גדולה".

וכשהמורה שאלה אותה אם היא מסכמת היא ענתה שכן. מסכמת לעצמה פרק בחייה עד עתה, ודף חדש נפתח.

שתגידי מה תוכלי להכין; ואולי יהיה לך רעיון לתוכנית מקורית, ואם תוכלי, תעבירי הלאה את הקשר. חשוב לנו מאד שכל בנות הכיתה תשתתפנה.

"לפארק לאומי? מה יש לעשות שם?"

"את יודעת, מרחבים, ניפגש, נכין תוכנית, יהיה נחמד, העיקר זה ההווי החברתי, לא?"

"אילו מרחבים תמצאי שם בחול המועד? אבל ממילא נראה לי שבדיוק אז אנחנו נוסעים לטיול לצפון עם המשפחה". לא מתחשק לה להיטלטל לפארק הלאומי עם כל החברות בכתה המשעממת הזו. אבל את זה היא לא תאמר, גם כך רואים בה עוף מוזר; ובט"ו בשבט, כשחילקו פירות עם משמעות, היא קבלה אגוז - עקשן אבל חכם. אמנם היא רואה את עצמה כאחת שפועלת מתוך מחשבה ולא נסחפת אחר זרם החברה. בעיניה זו רק מעלה, אך כעת היא הרגישה שנכון לה לשתוק.

ביום ראשון של חול המועד פסח הן עדיין עמלו לשכנע אותה להצטרף. אחותה שירה מכתה י"א לא האמינה לה שהיא מוותרת מבחירה. "למה את חייבת תמיד לצאת דופן? איזו נערה בכתה ט' אינה רוצה להשתתף בטיול עם המדריכה?! אבא ואמא בטוח יסכימו לדחות את הטיול ליום חמישי בשביל שלא תחמיצי את הטיול הכיתתי".

אבל נאווה לא השתכנעה, פארק לאומי אינו מעניין אותה, והסחף החברתי נראה לה תינוקי, ובכלל - להיזכר בכללים הנוקשים של הסמינר באמצע החופשה - עושה לה רק רע. וכך, כשכל בנות כיתה נסעו לפארק לאומי, נסעה היא עם משפחתה לחזות בנופי הצפון המרהיבים והפורחים בעונה זו של השנה. בשעה אחת עשרה וחצי הם כבר היו בחוף הים בכרמל מתכוננים לשיט בסירת טורנדו.

הים היה רגוע ושליו, נאווה ישבה בצד האחורי של הסירה ובכיוון נטייתה לים, רוצה להירטב ולמצות את החווייה עד תום. "רב החובל" של הספינה הקטנטנה הדליק להם מוזיקה חסידית, וקצף לבנבן השפריץ לתוך עיניה, נאווה טבלה את ידיה בים המלוח נהנית מכל רגע, "אויש!! המשקפיים!!!" המשקפיים שלה אותם קנתה רק לפני שבועיים נפלו למים. היא ראתה אותם וניסתה להגיע אליהם. אך הם התרחקו ממנה, בחוסר זהירות התכופה יותר מדי. ו... נפלה לים.

הים היה קפוא, והיא הצטממרה מקור או מפחד, "הצילו!!!" היא קראה בקול חזק, רואה כיצד היא מתרחקת מהספינה, בתחילה ניסתה לשחות נגד הזרם ששאב אותה, מרחיק אותה ממשפחתה. אך חרף ניסיונותיה היא שמה לב שהיא מאבדת כוחות ומתרחקת יותר ויותר מהסירה.

היא ניסתה לנופף בידיה, לשוב על עקבותיה, אך הגלים על אף שלא היו גבוהים סחפו אותה לכיוון ההפוך.

ברגע של הארה היא קלטה שהמלחמה בזרם אבודה מראש, שאין לאל ידה לעשות דבר למול איתני הטבע, וכל

## פודינג שוקולד

בקה גאוסטין / כפי לסיפנה אי הרקניג עטל פאז'ינסקי ע"ה

רועד כולו וחושש נכנס הילד לתוך החדר, ורואה כי בנוסף לכסא שמוכן עבורו יש על השולחן קערה מכוסה.

בראש מורכן, ובלב הולם מפחד העונש הצפוי, זה לא רק עונש על הפודינג, זה גם למען ישמעו וייראו, כך שמע את הוריו מדברים, עליו. אולי אין לו סיכוי והוא יגורש מהחידר, וכולם יצביעו עליו, והוא יישאר גם רעב, וגם מבויש ודחוי.

יד רכה על כתפו, ועיניו של ר' אריה חודרות אל תוך עיניו בזרקורי אהבה אין קץ.

אז, אינגאלע, ילד יקר, אז אתה אוהב פודינג שוקולד, נכון?

לא ברור לו לאיזה עונש חותר ר' אריה, אבל הגוש מפחיד הזה בגרונו נמס לגמרי והוא מהנהן בראשו הקטן.

ור' אריה נענה לו ואומר: אז אם אתה אוהב פודינג שוקולד, הנה הכנתי לך קערה מלאה. תעשה ברכה, ותאכל כמה שאתה רוצה, טייערע קינד, ילד יקר, ברכות על ראשך, תאכל תאכל, זה טעים.....

\*\*\*\*\*

שני עשורים לאחר מכן, שמעה היהדות החרדית על מפעל חינוכי אדיר שהוקם על ידי הילד ההוא שקיבל את עונש הפודינג מר' אריה לז'ינץ. האהבה שהצמיחה את כל הטוב שהיה צפון בנפש הילד, שאהב פודינג שוקולד.

ירושלים בימים ההם של היא ירושלים של מעלה בלבד. כי בירושלים של מטה שורר מחסור, רעב, עוני, גם בתלמוד תורה, חיידר עץ חיים.

הילדים, אור בעיניים וחושך בלבושם, טלאי על גבי טלאי, נעלים שגם הסנדלר המסור, כבר לא יכול לתקן, ימי החורף הם קשים מנשוא, עיני הילדים נשואות אל חדר אוכל שמעניק ארוחה חמה, היחידה ביום להרבה מהתלמידים.

לחיידר הזה מונה ר' אריה לז'ינץ, להיות מפקח רוחני, להשגיח על התנהגות הולמת של הילדים, לעודד, לרומם, וגם להעניש את הסוררים ולהעמידם בדרך הישרה.

זה היה יום קר במיוחד, ומתוך דאגה לשלום הילדים הכינו להם פודינג שוקולד חם ומתוק, לכל ילד קערית. לילד אחד צנום ושובב התחשק עוד, ואף הצליח להעלים מעיני המחלק קערית נוספת אותה גמע בשקיקה....

**לא ברור לו לאיזה עונש חותר ר' אריה, אבל הגוש מפחיד הזה בגרונו נמס לגמרי והוא מהנהן בראשו הקטן.**

המנהל והרעבע היו אובדי עצות. הייתכן בחיידר שלנו על טהרת הקודש, שילדים יגנבו? מה לא השקיעו בחינוך הטהור? הכיצד הדרדר כך המצב? נצטרך לשלוח אותו אל המפקח הרוחני ר' אריה לז'ינץ, כדי שיציל את הילד מרדת שחת חס וחלילה.

למחרת היום הוזמן הילד להיכנס לחדר המפקח. ר' אריה המתין לו בעיניים טובות.

# מי שם בדלת

סיפור בגלגלה החלשים / אסגי כץ

פרק א'

מתוק מדי

לרחרח ולגלות דברים לפני שהם קורים. ללי כן. טוב, ללי הרבה יותר מוצלחת ממנה, אפילו שהיא קטנה ממנה בשנתיים, גם אלישבע הרבה יותר מוכשרת. אבל טוב, היא לפחות יותר גדולה.

לאלישבע יהיה בעזרת ה' חתן צדיק ומקסים ממשפחה נפלאה, דמיינה שיפי במיטה וראתה אותו חייכן עם כובע שחור בוחק באירוסין. אלישבע בחורה ממש מוצלחת, איך קוראות לזה החברות שלה? פצצה.

היא קיבלה תמיד מעל תשעים במבחנים, היא לומדת הנהלת חשבונות וגומרת את שיעורי הבית במהירות, היא מבינה בדיחות ברגע, יודעת גם לשלוף כאלו משלה ברגע הנכון, היא יודעת להפעיל תכניות מוצלחות, ואפילו נבחרה שנה שעברה להדרכה בכיתה ח"ת. חוץ מזה יש לה טקט, היא נימוסית, יודעת להתנהג, ובעיקר- יש לה המון חברות שמתקשרות אליה יומם ולילה.

שיפי המשיכה לדמיין את אלישבע הקורנת בשמלת אירוסין שחורה עם פייטים, את החמות המתוקה והגיסות החמודות שיכרכרו סביבה, אותה - האחות הנרגשת מסתובבת, מתביישת, מוסיפה עוד עוגות לבר ובוחנת מהצד את הפרחים, והצי'זבאט הפך לסיפור חלומי של לילה.

\*

אלישבע טעמה מהקרח והשתעלה. "מתוק מדי", היא אמרה לאימא, "מוגזם".

"הי, מה זה כאן?" שאלה שיפי. הילקוט עוד תלה לה על הכתף השמאלית, אבל היא כבר היתה בדרך לברז, למזוג לה מים. חם היום.

"זה קרם" ענתה לה אלישבע, צחקה והצביעה על ההר הנפוח בקערה. "זה בסיס טורט", הראתה עוגה חומה בתבנית, ואחר כך המשיכה כמו מדריכת טיולים לסיר הפרווה, "וכאן - זיגוג שוקולד".

בלילה, כמעט כל לילה, מפטטות שיפי וללי מתחת לשמיכות, על מורות וחברות ומבחנים וכל זה, עד שהן נרדמות.

הלילה, היה הקול של שיפי דרמטי, הוא השתלב נפלא עם האור הקטן של מנורות הלילה שתלויות מעל המיטות, והתנגן בשקט כמו צי'זבאט מסביב למדורה. "את יודעת", היא אמרה חצי בלחש. "גיליתי סוד בבית, רוצה לשמוע?"

"כן" רצתה ללי. בדרך כלל היא זאת שמרחרחת סודות, לא שיפי.

שיפי התיישבה על המיטה והסמיקה. איזה נחמד זה לגלות סודות! נראה לה שאף פעם עוד לא טעמה את הטעם הזה. "אני חושבת שאלישבע כבר בשידוכים", היא אמרה ובלעה את הרוק. "אבא ואימא מדברים לאחרונה הרבה בטלפון בשקט ומדיינים אחר כך במטבח, וגם- אתמול הרמתי את הטלפון, וכשאימא לא יכלה לגשת אמרה לי מי שמעבר לקו 'אז תמסרי לה שהשדכנית קרייזמן מחפשת אותה'. זה כבר סימן ברור, לא?".

**אז גם הפעם היא לא הצליחה לגלות שום סוד, רק חשבה. אין לה את החוש הזה, מה לעשות. היא לא יודעת לרחרח ולגלות דברים לפני שהם קורים.**

"סוד! סימן!" ללי צחקה והתיישבה גם היא על המיטה שלה. "פחח. שיפי, רק עכשיו גילית את זה. באמת! ברור שאלישבע כבר בת תשע עשרה, ברור שהיא לומדת בה"א סמינר וברור שהחברות שלה כבר מתארסות. אז מה הסוד כאן, הא? כולם יודעים שאלישבע בשידוכים. אוטוטו היא יכולה להתארס".

"מה, באמת?" שיפי התאכזבה וחזרה לשכב. אז גם הפעם היא לא הצליחה לגלות שום סוד, רק חשבה. אין לה את החוש הזה, מה לעשות. היא לא יודעת

"מה- מה?" מבררת ללי. עכשיו מתנדנד הילקוט שלה על הכתף, היא התעכבה למטה עם חברות. "איך אני מרוגשת!!!" היא צועקת פתאום ומחבקת את אלישבע שכבר מחזיקה את ספר התהילים ביד, בדרך לחדר. אלישבע בורחת מהחיבוק, וסוגרת את החלון מהר. "ששש" משתיקה אימא את ללי, שממהרת לברר. "מה, אז אסור לגלות ממש לאף אחד עד הערב?"

"ולי, גם אסור לגלות?" שיפי מרגישה שהצליחה הפעם להיות צינית. זה לא היה בכוונה, פשוט כי היא באמת לא מבינה מה קורה כאן. רגע, קופץ הרעיון, אולי אלישבע מתארסת!?

אלישבע מתארסת. מעגלים מעגלים של עוגות טורט גבוהות רוקדים לה מול העיניים עם שמלות קרם נפוחות ואוריריות, ושיפונים של זיגוג שוקולד. אלישבע הכלה באמצע, נותנת יד לשיפי בשמלת הקקאו, והפנים שלה - סוכר. אח. זה מתוק. מתוק מאד.

"אלישבע מתארסת אם ירצה ה', הלילה", אומרת אימא לשיפי, על הפנים שלה זיגוג של דמעות. "תטעמי, תטעמי." דוחפת אלישבע לשיפי פרוסה שיצאה מהתנור. "איך זה יצא?" "רגע, אבל עם מי?" שואלת שיפי, היא לא מסוגלת להכניס עכשיו שום דבר לפה, לא מתוק, ולא מלוח. מלאה כבר.

"שאלתי אותך אם את מכירה את שני ירט?" קורצת אלישבע וזורקת אחורה את הצמה. "נכון, את יודעת שהיא בכיתה שלי." "אני יודעת", אומרת אלישבע "אני יודעת גם שהיא תהייה בעזרת ה' גם אחות של החתן באירוסין, הערב. נו, שיפי, איך שני? תגידי מילה טובה על גיסת!" שיפי שותקת, מחוורה, מסתחררת. היא בולעת את הרוק. יש לו טעם ניטרלי, והיא רגילה לטעום ממנו כשהיא רוצה להירגע.

"נו, היא חמודה, שני, מה את אומרת?" מה היא אומרת? היא אומרת שהיא מאד מאד. מאד מאד. לא. היא לא אוהבת מתוק מדי.

**ההמשך אי"ה בגליון הבא.**

"מכירה את שני ירט?" שאלה אלישבע פתאום, היא החליפה קריצה עם אימא מאחורי הילקוט של שיפי. "בטח". ענתה שיפי. היא הניחה סוף סוף את הילקוט. "כאילו שאת לא יודעת שהיא בכיתה שלי." "תוסיפי עוד קקאו", חזרה אימא לקרם, שהיה הנושא הקודם, לפני ששיפי נכנסה למטבח. "יכול להיות שהוא יאזן את הטעם של הסוכר. אחר כך את יכולה לחזור לחדר שלך, לתהילים. אני כבר אסתדר כאן, וגם שיפי יכולה לעזור."

**"ולי, גם אסור לגלות?" שיפי מרגישה שהצליחה הפעם להיות צינית. זה לא היה בכוונה, פשוט כי היא באמת לא מבינה מה קורה כאן.**

"הוא מתוק מדי, הקרם?" בררה שיפי, לא חיכתה, עצרה את אלישבע בדרכה עם בוזק הקקאו, תקעה את האצבע בקערה ואחר כך בפה.

"דווקא מאד טעים", אמרה וליקקה את השפם החום שצירה לעצמה סביב הפה. "קרם של עוגה אמור להיות מתוק, לא? לי זה לא מפריע שזה מתוק מדי. אני אוהבת מתוק."

"יופי", שמחה אלישבע. "אולי רק לי זה היה נראה כך, כי כבר שבעתי מטעימות, ואני גם מתוחה מדי, ונרגשת."

"אבל מה זה?" שאלה שיפי שוב. "למי אתן את מכינות כל העוגות האלה?" היא לא שמעה שאף אחד מהשכנים התארס.

"לערב", אמר אימא וחייכה חיוך סודי. "מה?" שיפי הרגישה שהיא עד פעם מתבלבלת. היא לא סובלת את זה, לא סובלת שהחיים הופכים להיות שיעור חשבון מסובך והיא צריכה לפתור בהם בעיות עם נעלמים על ספר אפור מרוב מחיקות וניסויים, למצוא קבוצות הצבה, לתמרן בין פלוסים למינוסים, ולזכור כל הזמן, לא לשכוח, ככה אומרת המורה גבירץ, שהתרגילים האלה, בדיוק אלה, מופיעים תמיד במבחני כניסה לסמינר.

# עיתון מהסיפורים

מקהל סיפורים אליליים הוציא

מלך חקלאות ה'ג הסופר

לכה פסח ג"פ

הזכויות שמורות,

נא לא להוציא מגבולות ביתא.

ישראל ולריכה: חוי אהיבי 276-176-0527.

# ילדה, חלום ועז

מנה-לאה כהן

פרק 1

יעלי רוצה לחוג – עכשו!

אפשרות לשלם על החוג, וזה הכל". ליד חברה אחרת אמא לא היתה מדברת על הענין הזה, אבל טובה'לה היא כמו בת בית אצל משפחת זילבר, ומפירה מקרוב את מצבם הפלפלי הדחוק.

פניה של יעלי כאלו התכסו בענן. גם טובה'לה כוצה את פרצופה. היא כבר הבינה מעצמה שזו הסבה, ונסתה לשכנע את יעלי שלא תלחץ על אמה. אבל יעלי כל כך רצתה להצטרף לחוג 'למה דרמה'...

יעלי לא התיאשה. "אמא, זה לא קזה הרבה כסף, רק שלשים שקלים לשעור. אני יכולה לעבד ולהרויח את הכסף בעצמי. את יודעת מה, אוילי אשמר על הילדים של גודלמן. לא אכפת לי אפילו לנקות בתים, לשטף כלים, וגם למיין צעצועים ולטאטא בפנות. בעצם, הכי טוב שאהיה העוזרת שלך. גם לך, אמא, מגיעה עוזרת! פעם בשבוע אני לא אלך לבית הספר, ובמקום זה אשטף את הבית, אבריק חלונות ואחליף מצעים. אני לא אבקש על זה כסף, כמובן, רק מה שצריך בשביל החוג. מה את אומרת אמא, נכון שזה רעיון?"

אמא חיכה. "יעלוש, אני רואה שאת מוכנה להתאמץ מאד בשביל להשתתף בחוג, אבל

יעלי עמדה בפתח המטבח ותלתה באמא עינים מתחננות. לידה עמדה טובה'לה חברתה הטובה, ושתקה.

"אמא, אני כל כך רוצה, זאת אומרת – חייבת, להרשם לחוג למה דרמה! החוג יעשה אותי כל כך מאשרת, ומרב שמחה אני אשטף כלים בכל יום, ואקח את הפח אפילו בחשף. אם מוילי יבכה בלילה - מייד אקום ואתן לו מוצץ. גם הלמודים שלי ישתפרו בזכות החוג, בטוח. בבקשה, אמא!"

אמא נאנחה. "יעלי חמודה, את יודעת שאנחנו לא יכולים לרשם אותך לחוג. זה לא שיה, ודי".

"אבל אמא", התחננה יעלי, "נראה לך שזה חוג לא חנוכי? אז הנה, טובה'לה נרשמה, והיא ילדה מאד מחנכת. נכון?" פניה של טובה'לה האדימו, ויעלי המשיכה: "גם צביה שאמא שלה מורה בסמינר תבוא לחוג, וגם אסתר משולמי, שסבא שלה רב. תהיינה לי בחוג חברות עם השפעה ממש טובה. תראי איך אני חוזרת מהחוג יותר צדיקה ובעלת מדות טובות".

"יעלי", ענתה אמא, "את ילדה נהדרת, וגם חברותיך, ברוך ה'. הענין הוא שפרגע אין לנו

יעלי נשכה את שפתייה. היא רצתה לצעק  
שזה לא הוגן שחברות שלה נרשמות לחוג  
והיא צריכה להשאר בבית ולהכין הצגות  
תינוקיות על העוזרת המפזרת, מול קהל  
ילדונים בני שלש וארבע. אבל יעלי שתקה ולא  
אמרה מלה. היא ידעה שאמא אוהבת אותה  
ורוצה בטובתה ולא מגיע לה להצטער! מצד  
שני... היא פל פל רוצה להרשם ל"למה דרמה  
- חוג של הנאה, חניה ומפגש עם עולמות  
קסומים החל מן המפגש הראשון". היא רוצה

את עדין קטנה בשביל להיות ביבי סיטר, ועם  
עבודות בית אנחנו מסתדרים ברוך השם. חוץ  
מזה, נראה לה הגיוני להפסיד למודים בשביל  
סבה קזאת?" יעלי חיכה חיוך עקום, ואמא  
המשיכה: "הרעיונות שלך יפים אבל לא  
מעשיים. זהו זה, יעלי. אני בטוחה שטובה לך  
תשמח לשתף אותך בחוויות מהחוג, וגם להכין  
אתך הצגות נחמדות כמו שהכנתן עד היום,  
ואולי בשנה הבאה תוכלי ללכת".



הקשים כל כך, ולאלי נשפך מרק. הבית התמלא בקולות ספור ובדיחה, צחוק ואנחה. יעלי לא הקשיבה. מחשבותיה עפו רחוק רחוק אל החוג שנפתח ברגעים אלה ממש באולם בית הספר.

עכשו מתאספות להן באולם טובה'לה וצביה ואסתר ויתר חברות הקבוצה. ליד מי יושבת טובה'לה? ליד אסתר החכמה, או ליד רחלי המצחיקה? האם היא חושבת עליה, על יעלי חברתה שנשארה לבד בבית, או שמא החנה החדשה גדולה כל כך וממלאת כל פנה בלבה? תילי המדריכה, שכלן כל כך אוהבות, כנראה יושבת מולן ומלמדת אותן איך מדברים על במה ואיך הולכים ובוכים וצוחקים. איך הופכים פתאם מסתם ילדות, לדמיות קסומות המלקטות את שולי גלימתן בקלילות ושולחות מבטים מסתוריים לצדדים. יגיע יום, כנראה זה יקרה בחפז הגדול, חברותיה תעלינה על אותה במת עץ הנחבאת מאחורי מסך אדם-אדם, ובאולם הענק תשרר דממה מרתקת - -

ולתוך הדממה, נכנס קולה של אמא. קול רם, קצת מבהל, והרבה דואג.

**ההמשך בסוף הגליון.**

להנות, היא אוהבת חיות. ולפגש עולמות קסומים - זה נשמע כל כך טוב! והיא כל כך רוצה להופיע על הבמה, לעמד באמצע עגול של אור, וכלם יביטו בה בהתרגשות, ינגבו דמעה או שתים, ואחר כך יספרו: בחיים לא ראיתי קזו הצגה מיחדת. הכל בזכות יעלי הנפלאה!

אז יעלי סגרה את הפה חזק חזק, ורצה מהר לחדר הילדים, נשכבה על המטה של רבקי (לא היה לה כח לפתח את המטה שלה, שמתחבאת למטה במטת הרביעיה), והחביאה את פניה בכרית. ואפלו טובה'לה, החברה הנאמנה, לא מצאה מלים בפיה.

ביום שלישי בצעה'רים נכנסה יעלי הביתה, ומצאה אותו ריק. כנראה אמא יצאה להביא את מולי מהגנון. בכבדות גררה את עצמה לחדר והניחה את הילקוט מתחת לשלחן הפתיכה.

רגע אחר כך נפתחה דלת הפניסה, ויעלי שמעה את אמא אומרת שלום, נכנסת למטבח ומוזגת למולי צלחת מרק. בדקות הבאות נפתחה הדלת שוב ושוב. תמרי באה מהגן, אלי מן החי'דר ואסתי מפתה א'. תמרי ספרה על ה'נחניאלי', אסתי נאנחה על שעורי הבית

# מזוודת הקסמים של יענקי

## ציפורה אלעזר

שאם הופכים אותו כלפי מטה, היין נעלם אבל לא מטפטפת אף טיפה החוצה.

הדוד שלף מתוך המזוודה גביע קטן עם יין אדום והדגים.

"איך זה יכול להיות?"

"פשוט מאוד." אמר הדוד. "תסתכל." הוא הושיט את הגביע ליענקי. "יש פה דופן כפולה וחלולה ובתוכה נזל אדום שדומה ליין. עכשיו שים לב: הגביע אמנם שקוף, אך שפת הגביע אטומה. לכן אם נהפוך את הגביע כלפי מטה, כל הנזל ישפך לתוך שפת הגביע האטומה ופשוט לא נראה אותו."

"אה! זה קלי קלות." אמר יענקי והפך והפך את הגביע שוב ושוב.

אחר כך הראה לו הדוד מקל קסמים שאם מנפנים בו על מטפחת אדומה, היא נעלמת. ואם דופקים בו שלוש פעמים על השולחן, יוצאת במקומה מטפחת צהובה; וקובית קסמים, שאם לוחצים עליה במקום נסתר, היא מתפרקת והופכת לריבוע שטוח.

"בקיצור," סיכם הדוד, "יש לך פה מזוודה מלאה שעשועים והפתעות. הראיתי לך קצת, כדי שתדע במה המדובר. יש בפנים גם דף הוראות מצויר כמו קומיקס ואתה יכול לבדוק וללמוד לבד איך להפעיל את שאר הקסמים. אני בטוח שתסתדר. ואם לא, תמיד שמילי יכול לעזר לך. נכון שמילי?"

"טוב, אני צריך לזוז." אמר דוד חיים ונטל את מפתחות הרכב שלו מהשולחן.

"באמת תודה רבה, דוד חיים. אני בטוח שאשתמש בזה הרבה וגם אתן לשמילי. הוא יעזור לי. נכון, שמילי?"

שמילי נענע בראשו. הוא עוד לא החליט אם הוא קטן ורוצה להפעיל קסמים, או גדול כמו איציק בן דודו, שהשטויות האלו לא מעניינות אותו. לבינתיים הוא ישתתף ואחר כך נראה...

"אני רוצה ללמוד הרבה קסמים מהמזוודה הזו." אמר יענקי לשמילי. "ואחרי שאתאמן עליהם, אני אזמין את החברים שלי ליום הולדת, וגם את נתי שהכרנו לא מזמן, ואעשה להם הצגת קסמים כמו קוסם אמיתי. רגע..."

קצת לפני יום ההולדת שלו הביא הדוד חיים ליענקי מזוודה.

"מה זה?" הסתקרן יענקי, כרגיל.

"מזוודת קסמים." השיב הדוד. "היא אמנם לא חדשה, כי בן דודך איציק השתמש בה קצת לפני שגדל. הוא והחברים שלו נהנו ממנה מאוד לפני שהוא נפרד ממנה סופית."

מזוודת הקסמים היתה מרובעת וקטנה והיה מצויר עליה ציור של קוסם מניף מקל שיוצאים ממנו כוכבים. זה נראה ממש מסתורי ומעניין. מה שעשה את המזוודה יותר מלהיבה, עד ששמילי הביט בה מהצד בעיניים משתוקקות. "המזוודה היא בשבילך, יענקי, לכבוד יום ההולדת." אמר הדוד "ושמילי, אתה גדול מדי בשביל מזוודות כאלה. אתה הרי כמעט בגיל של איציק שלי ואני בטוח שזה לא יעניין אותך. זה הרי לילדים קטנים. נכון, שמילי?"

שמילי נענע בראשו אבל הוא בכלל בכלל לא היה בטוח שזה לא יעניין אותו. אבל איך אפשר לומר כזה דבר לדוד? אז הוא שתק.

פתאום דוד חיים שם לב ששמילי קצת עצוב והבין מעצמו שבכל זאת יכול להיות שמזוודת קסמים תעניין גם ילד גדול, במיוחד שזו מזוודה חדשה... ומיהר להוסיף: "אבל אם שמילי יבקש ממך, יענקי, תתן לו. בסיידר?"

"בטח." הסכים יענקי ברוחב לב. מה אכפת לו לשתף את שמילי? העיקר שהמזוודה שלו.

"אבל דוד חיים, אני בכלל לא יודע מה עושים בזה?" יענקי הביט במזוודה בחשדנות. "אף פעם לא עשיתי אפילו קסם אחד. זה קצת מפחיד לא?"

"שום מפחיד." ביטל הדוד את חששותיו. "הכל רק טריקים ושטיקים. רוצים לראות?"

"כן." נדלקו עיניו של יענקי ושמילי מהצד הנהן בלי קול. הוא קצת נעלב שהדוד לא נתן לו את המזוודה. הרי הוא הבכור! אבל התפייס כשהדוד ביקש מיענקי לשתף אותו. בסך הכל הוא לא צריך מזוודות כאלה. הוא באמת כבר גדול!

"אל תדאג. שום דבר לא יקפוץ מבפנים לבד. יש במזוודה הזו כל מיני טריקים קטנים שאפשר להראות לחברים ולהשתעשע. למשל, יש כאן גביע מלא יין

"טוב, טוב, נראה כבר." אמר יענקי. "עוד מעט החברים שלי צריכים לבוא והכל צריך להיות מסודר כבר..." כבר בער לו להתחיל במשימה העיקרית - לגשת לגמ"ח בבניין הסמוך ולגרור משם ספסלים שלכל החברים שלו יהיה מקום לשבת.

"אולי בכל זאת ננקה קודם?" שאל שמילי ורץ במורד המדרגות אחרי יענקי.

"נאא, לא כדאי. זה סתם מאמץ מיותר. למי מפריע קצת אבק?"

שמילי משך בכתפיו. "אני חושב שאתה טועה, אבל זו המסיבה שלך אז תעשה מה שאתה רוצה."

"טוב, אז בוא. אין לנו זמן." יענקי מיהר החוצה ושמילי בעקבותיו. והמקלט - נשאר מוזנח ומאובק והתגלגלו בו כל מיני חפצים ישנים ועזובים.

בכל זאת, לפני שסידרו הכל, לקח שמילי מגב ישן והזיז את כל השמונצעס לקיר האחורי שהיה מוסתר מאחורי הוילון.

רק אז העמידו את הספסלים בשורות, מתחו את הוילון והעמידו לפניו שולחן קטן להצגה. בצד הם פרשו מפה על שולחן הכיבוד והניחו עליו את מגשי העוגות והשתייה.

סוף סוף הכל היה מסודר.

כל ילדי הכתה הגיעו. אפילו נתי הגיע מחויך כולו על כסא הגלגלים שלו: "טוב שאתה עושה יום הולדת במקלט. כך אני יכול להשתתף." הוא אמר ליענקי.

"אבל אני אשב בכסא שלי. לא על הספסל."

"נו בטח, בטח, חפש לך את המקום הכי נוח מול ההצגה, נתי. אני כבר מתחיל."

"וואו! איזה יום הולדת משגע!" אמר שלוימי קצת בקנאה. "הלוואי שגם אני יכולתי... אבל אין לנו מקום וגם לא מזוודת קסמים כזו!"

"אל תדאג", הרגיע אותו יענקי. "מהיום כל ילד שירצה לעשות יום הולדת יוכל להזמין אותי בתור חבר וגם בתור קוסם ואני אבוא לעשות קסמים. ועכשיו שבו כולכם, אנחנו רוצים להתחיל. רק לפני שאתחיל, ביקשו ממני שאודיע לכם שכל הקסמים האלה זה לא על באמת אלא אחיזת עיניים..."

"מה זה אחיזת עיניים?" שאל מוטי.

"שרק נדמה לנו שאנחנו רואים אבל באמת העיניים מטעות אותנו והקסם הוא רק טריק פשוט."

"אל תדבר כל כך הרבה, יענקי. אנחנו רוצים לראות." קרא אפרים ויכוחיים.

"טוב. מת-חי-לים!"

שמילי סגר את האור והשאיר רק פנס חזק אחד שהאיר את יענקי הקוסם ואת הוילון שמאחוריו. ויענקי התחיל...

יענקי רץ למטבח: "אמא, נכון שתרשי לי לעשות במקלט מסבת יום הולדת?"

"למה לא?" אמרה אמא. "אני אכין לך עוגה יפה."

"יש." אמר יענקי וליקק את השפתיים. "אני מזמין עוגת כושי עם סוכריות." ובעודו מדמיין את העוגה הצבעונית המבריקה, רץ חזרה לחדר הילדים, אחז את המזוודה קרוב ללב והעביר אותה בזהירות למיטה שלו. "בוא נבדוק מה יש כאן." יענקי שפך הכל החוצה והתחיל לבדוק את אביזרי הקסם אחד לאחד.

מה לא היה שם! מצנפות קוסמים שמתהפכות ומשנות צבע, כפפות לבנות, טבעות קסם שמתרחבות ומתהדקות בלחיצה על כפתור נסתר ואפשר להשחיל דרכן כדורים ועוד ועוד ועוד... המיטה של יענקי התמלאה קסמים מותחלים, קסמים גמורים וכאלו שהוא עוד לא הספיק לנסות; עד שכבר לא היה לו מקום לשבת עליה בעצמו.

שמילי עמד בצד אבל כשיענקי כבר לא הסתדר, הוא הצטרף לחגיגה ושניהם קסמו קסמים כל אחד הצהרים עד שאמא קראה להם לארוחת ערב.

\*

גם למחרת המשיכו האימונים והקוסמויות בבית של יענקי ושמילי וגם ביום השלישי.

לאט לאט הסתננה שמועה לכתה שיענקי קיבל מזוודת קסמים ועכשיו הוא לומד להיות קוסם כמו אמיתי ועוד מעט הוא יזמין את כל הכתה אליו הביתה להצגת קסמים.

לא כל הילדים האמינו לספור. חלק שאלו את שמילי אם זה באמת נכון. ואפרים ויכוחיים התווכח ואמר: "זה לא יכול להיות. אין דברים כאלה בעולם - קסמים! ככה אבא שלי אמר. ואבא שלי יודע."

"אז תבוא ותראה." אמר לו יענקי ואפרים השתתק. מי לא רוצה לראות קסמים אפילו שהוא לא מאמין בהם בכלל?

סוף סוף הגיע היום הגדול.

ברגע שיענקי חזר הביתה הוא פרץ למטבח לראות במו עיניו את העוגה המובטחת.

העוגה המובטחת עמדה צבעונית ויפה חתוכה במגשים חד פעמיים ומוכנה לכיבוד.

"וואו! אמא איזו עוגה! מתי נוריד אותה למקלט?"

"אחרי שתביאו לשם ספסלים ושולחן מהגמ"ח, כמובן." אמרה אמא. "אה, ואני ממליצה לכם מאוד לנקות את המקלט לפני שתכניסו לשם ספסלים. מאז שהמנקה שלנו עזב, המקלט צבר לכלוך ואבק והמון שמונצעס וכדאי לפנות הכל כדי שיהיה לכם נעים ובטיחותי."

"אנלא מכיר את הקופסה הזו." אמר יענקי שהתחיל להירגע. "היא בכלל לא שייכת לנו."  
 "אנחנו אשמים. היינו צריכים לנקות את המקלט כמו שצריך ולזרוק את החפצים הישנים כמו שאמרה לנו אמא ולא להתעצל ואז לא היה מפתיע אותנו העכבר הזה." הוסיף שמילי.  
 "אתה דווקא רצית לנקות. זה רק אני שמיהרתי."  
 הודה יענקי.

"אז הנה הארנב שלך, יענקי." הרים שמילי את הכלוב גבוה. "הוא כל הזמן היה פה. העכבר הזה כנראה הסתתר בקופסה הישנה הזו. וכששלחת יד מאחורי הוילון, לקחת בטעות את העכבר מן הקופסה, במקום את הארנב מהכלוב. אני לא יודע מי נבהל יותר – אתה, או העכבר המסכן שרק רצה לברוח."  
 "בררר..." הצטמרר יענקי. "איזה נס שאין באמת קסמים אמיתיים! כשחשבתי שהקסם אמיתי, ממש התבלבלתי. כבר לא ידעתי מה אמת ומה לא וזה נורא הפחיד אותי. עכשיו אני מבין למה אמרו לנו אבא וסבא להודיע מראש שזו רק אחיזת עיניים, כמו שעשינו."  
 "בדיוק."

"זהו. יותר בלי נדר אני לא נוגע במזוודה הזו. מישהו רוצה אותה?" יענקי הצביע על המזוודה הזרוקה.  
 לא, לא. אף אחד מן החברים לא רצה לגעת במזוודה שרק לפני חצי שעה כולם קנאו ביענקי בגללה.  
 אף אחד אמרנו? לא צדקנו.  
 "אני אקח את המזוודה." אמר נתי והתקדם עם כסא הגלגלים שלו. "אני חושב שאצלנו בבית הספר המיוחד היא תביא המון המון שמחה לילדים החולים. מה אתה אומר, יענקי?"  
 "בטח. בטח." אמר יענקי ברוחב לב. "טוב שאמרתי בלי נדר. אם תרצה, אני אראה לך איך מפעילים את כל הקסמים. רק תיזהר לנקות תמיד את שטח המופע לפני שאתה מתחיל, שלא יצוצו לך כל מיני עכברים בלי הזמנה..."

תחילה הראה לחברים קסמים פשוטים שהם ניחשו לבד איך הם פועלים ולאט לאט עבר לקסמים יותר מורכבים ומסובכים. הילדים ישבו מרותקים ושכחו אפילו מעוגת הכושי שחיכתה להם.  
 "לקסם הבא אני צריך שידליקו את האור." אמר יענקי, נלהב ונרגש כמו ילד שמציג בפעם הראשונה בחייו.

שמילי הדליק את האור ויענקי ניגש לכובע הקוסם שממנו הוא התכוון לשלוף ארנב קטן. יענקי ניצל את החשיכה מקודם כדי להוציא את הארנב מן הכלוב שלו שמאחורי הוילון והסתיר אותו בשרוול הרחב של גלימת הקוסם שלבש לקראת המופע.  
 "זה יהיה הקסם האחרון!" הכריז יענקי. "אני אדפוק שלוש פעמים על הכובע הזה ומיד יצא ממנו... תיכף תראו מה יצא ממנו..."

יענקי דפק, העביר את החיה משרוולו לתוך הכובע בלי שאף אחד ראה והפך את הכובע על השולחן שלפניו. החיה התרוצצה על השולחן, קפצה בזריזות לרצפה, חמקה בין רגלי הילדים ישר ליציאה מן המקלט וברחה...

בבת אחת קמו כל הילדים (מלבד נתי, שנשאר לשבת), וצעקו:  
 "אמאלה!" "איכס!" "איזה פחד!" "איזה גועל!"  
 "יענקי, יענקי, מה עשית?"  
 יענקי עמד בפה פעור.

איך במקום הארנב הקטן והחמוד שהוא הכין, התרוצץ לו בין רגלי הילדים עכבר אפור קטן ומפוחד?  
 "מה זה? הכובע הזה באמת עושה קסמים?" יענקי כמעט פרץ בבכי מרוב בהלה וזרק מיידו את הגלימה הכובע ומקל הקסמים.

"זה לא יכול להיות!" קרא בקול שמילי, הגדול החכם וההגייוני שכבר התחיל ללמוד גמרא. "אין דברים כאלה, קסם אמיתי. אל תדאג יענקי. אני אבדוק מה קרה."

ושמילי חדר באומץ מאחורי הוילון וחזר עם כלוב ובו ארנב קטן לבן וקופסת עוגיות ממתכת שנותרה בה חצי עוגייה מכורסמת.

# מצבנותי

נוג' כוונשטיין

"חיימ'קה!" קראה אמא למצבנותי. "הנח כאן את הכוס ולך בבקשה למכולת. יש כאן רשימה, ומתחיל להיות מאוחר."

"אבל עוד לא גמרתי לשתות".

"תגמור אחרי הקניה. ככה בלאו הכי לא תגמור לשתות".

"נכון, כי כל הזמן מעצבנים אותי. תגידי להם וזהו." אמא לקחה את הכוס מידי של מצבנותי והניחה בהן את הרשימה.

"אוף, אוף, אוף!!" רטן מצבנותי. "את רואה? הכל בגללו!"

דווקא לקנות במכולת הוא מאוד אוהב, מצבנותי, אבל מה עם זה שמעצבנים אותו כל הזמן? צריך לפתור את הבעיה הזו! לא יתכן שהוא כל הזמן יסבול כאן!

גם בחיידר, הוא סובל, מצבנותי. גם בחיידר יש חברים שמסתכלים עליו כאילו, כאילו, כאילו מה? מה יש להסתכל? אוף, מעצבן!!

הילד שיושב ליד מצבנותי, וקוראים לו עזריאל, הוא ממש ילד מעצבן. כל הזמן המחברת שלו זזה קצת אל היד של מצבנותי. כשהוא מתפלל, אז הוא מתפלל מאוד בקול, כשהוא אוכל, הוא כל הזמן מדבר, כשהוא מצביע - השולחן כמעט זז, וכשמגיעה ההפסקה, הוא רץ לשחק ובכלל לא מתייחס למצבנותי. זה לא פשוט ללמוד עם ילדים מעצבנים.

גם בשולחן בצד השני יש ילדים מעצבנים. לפעמים הם צועקים יותר מידי. לפעמים הם צוחקים סתם. לפעמים עושים פרצופים, לפעמים הם מדברים בשיעור וקשה בגללם להקשיב, לפעמים הם שואלים שאלות והרבה זמן, הרבה מדי, הרבה עונה להם.

כשחוזר מצבנותי הביתה, הוא כל כך עייף מכל החיידר הזה, שהוא רוצה רק דבר אחד - לאכול את ארוחת הצהריים ולא לחכות עד שאמא תבוא מן העבודה ותחמם את האוכל.

אבל ככה זה בדיוק. בדיוק כמו שמעצבן. הוא, אפרים ושמולי יושבים על הספה בסלון ומחכים שיעברו כבר עשר דקות ואמא תגיע.

ובינתיים, בזמן הזה, הם עושים את הדבר שהם רגילים לעשות. הם מעצבנים. שמולי למשל הולך

היה היה ילד ושמו מצבנותי. כן, כך קראו לו. לא בכונה, לא בשביל להרגיז, לא בשביל להעליב, לא יודעת איך, אבל ככה זה היה.

בבוקר קם מצבנותי וראה שהמיטה של אחיו אפרים קרובה מדי למיטה שלו. זה היה מאוד מעצבן והוא הזיז את המיטה של אפרים לצד, עוד יותר רחוק מן המיטה שלו.

אפרים נבהל מאוד. הוא בדיוק ישב עליה וחשב על משהו עד שאמא מביאה לו את הבגדים, והתזוזה כמעט הפילה אותו. הוא התחיל לבכות.

"מה זה פה?" גם אמא נבהלה. כי המיטה של אפרים היא ליד המטה של שמולי, והמטה של שמולי היא ליד הארון, וכשמצבנותי דחף את המטה של אפרים, נדחפה גם המטה של שמולי וכמעט דחפה את אמא שניסתה להוציא משם בגדים.

"חיימ'קה!" כעסה אמא על מצבנותי. אה, אתם לא יודעים, למצבנותי קוראים גם חיימ'קה, וככה, רק ככה, קוראת לו אמא.

"חיימ'קה! בוודאי לא שמת לב למה גרמת כשדחפת את המיטה. הבהלת את אפרים, הערת את שמולי, ואני קבלתי מן המיטה מכה בברך. כל כך חשוב היה לדחוף עכשיו את המיטות?"

"סליחה", אמר מצבנותי. "לא התכוונתי בכלל, אבל למה אפרים צריך לקרב את המיטה שלו עד לאף שלי? זה מעצבן!"

זה היה בבוקר מוקדם, אחר כך התלבשו כולם ובאו למטבח לשתות.

"אל תסתכל עלי!" קרא מצבנותי אל שמולי.

"ואתה אל תסתכל עלי!" כעס שמולי.

"אם תפסיק - גם אני אפסיק!"

"אני הפסקתי כבר מזמן!"

"אמא, תגידי לו!" קרא מצבנותי, "הוא מעצבן אותי!!"

"אני לא מצבנותי!" התרגז שמולי. "אני מצבנותי???"

"אבל זה מעצבן!"

"מה, שאני שותה?"

"ומסתכל. ומסתכל!! א- מא!!!"

"כן, יש לנו ברגים וקרשים ובד שהשכנים לא צריכים מהחצר שלהם, ואבא הרשה לנו." "איזה גודל זה יהיה?" שואל מצבנותי. "כזה", מניף אפרים את ידו למעלה. "יותר גבוה מאיתנו, ויהיה מקום רק לארבע ילדים בפנים. לנו ולחברים שלנו." "ולי", אומר מצבנותי. "עוד אחד גם יכול להכנס." "לא, אין מקום לעוד אחד!" "תראו שיהיה!" "די, בוא כבר!" מאיץ שמולי באפרים, "צריכים כבר להתחיל. לא נספיק כלום. עוד מעט ארוחת צהריים." "אני אעזור לכם, שמולי!" אומר מצבנותי. "אני יודע מצוין לחבר ברגים. אני אוכל גם לצייר לכם דברים יפים על הקירות. למה אתם לא מסכימים?" "כי, אני אגיד לך: שמה מסתכלים כל הזמן אחד על השני", אמר שמולי. "נכון", אמר אפרים. "ונוגעים כל הזמן אחד ברגל של השני, כי אין הרבה מקום." "ויהיה שם רעש, כי אנחנו מדברים ואומרים בדיחות, ... מעצבנים שם. אתה מבין? זה מקום שמעצבנים שם." "מעצבנים?" התפלא מצבנותי. "אתם עושים בית בשביל להתעצבן?" "לא. אנחנו לא מתעצבנים מזה שמעצבנים." מסביר שמולי. "לנו זה לא אכפת שכל אחד עושה את השטויות שלו, זה לא נורא בשבילנו", מסביר גם אפרים. "אבל בשבילך זה מעצבן!!" מסכם שמולי. "נו, אפרים, אמרתי לך שמאוחר כבר." הם הניחו שני קרשים על יד המעקה וקשרו אותם אל הברזלים עוד פעם ועוד פעם. שני קרשים ודי. כי אמא כבר חזרה וכבר חממה את האוכל וקראה לכולם אל יד השולחן. הם אכלו תפוחי אדמה ושניצלים טעימים, ואמא ספרה להם את מי היא פגשה בעבודה שלה, ומה אמרו לה שם. כל מיני דברים נחמדים. הכסא של שמולי שוב היה קרוב מידי למצבנותי, ואמא הפסיקה לרגע מן הספורים עד שמצבנותי ביקש ממנו לזוז, ועד ששמולי באמת זז, ועד שהוא הזיז גם את הצלחת, ואת היד, וגם הפסיק לנדנד את הרגל. כשהם הלכו לחיידר החליט מצבנותי להסביר לשמולי כמה דברים: "אני חושב שאני יכול להסתדר קצת זמן בלי להתעצבן גם." הסביר מצבנותי לשמולי. לא כל הזמן יושבים בבית הקטן. כמה זמן כבר יש להם אחרי

לאורגן שבצד ומקשקש עליו כל מיני שירים. אם המנגינה היתה טובה, אז זה לא היה מעצבן בכלל, אבל המנגינה לא מושלמת כי שמולי בכלל לא יודע לנגן, וזה ממש מעצבן. אפרים לוקח את החבל של אחותם הקטנה ומתחיל לקפוץ. הוא לא רק קופץ, הוא גם סופר. בקול!! שלוש, ארבע, חמש שש שבע שמונה תשע, שתיים עשרה, חמש עשרה, עד שנהיה ממש חור בראש.

יום אחד כשחזר מצבנותי הביתה לאט לאט, אחרי ששמולי ואפרים רצו קדימה ראשונים, הוא גילה שהסלון ריק, ושני האחים שלו אינם נמצאים בבית. בתחילה הוא שמח. אף אחד לא ינגן פה, אף אחד לא יקפוץ, אף אחד לא יסתכל עליו, לא יתופף באצבעות, לא יפתח ויסגור חלונות. שום דבר. אבל בהמשך הוא נהיה סקרן: שני ילדים, לאן הם נעלמו? הוא חפש בחדרים ולא מצא, הציץ בחלונות החוצה ולא ממש מצא, לא ראה, רק שמע קולות: הם באו מן החצר האחורית, זאת שאליה יוצאים מחדר הילדים. מצבנותי יצא אל החצר. עכשיו הוא ראה הרבה קרשים גדולים על יד מעקה החצר. הוא ראה את שמולי ואפרים עסוקים בהם "מה זה פה? מה אתם עושים?" "אנחנו עושים... כלום. סוד!!" "אני גם בסוד!!" "מה פתאום? אתה לא בסוד! רק אני ושמולי והחברים שלנו!" "גם אני אהיה!" מפציר מצבנותי. "מה אכפת לכם?" שמולי ואפרים מסתכלים זה בזה וחושבים. "זה לא מתאים לו", אומר שמולי. "הוא, הכל מצבנותו." "נכון", משתכנע אפרים. "נכון, אי אפשר. זה לא מתאים." "מה, מה לא מתאים לי?" "לא מתאים לך הסוד. וזהו. אל תבוא לפה עכשיו." "אני אבוא, בטח שאני אבוא החצר הזאת היא גם שלי!" שמולי מסמן לאפרים והם פונים לקצה החצר ומרימים יחד שני קרשים. "מה זה? מאיפה הקרשים? מה אתם עושים איתם?" שואל מצבנותי. "די, מה אכפת לכם? תגידו!" "תגיד לו, שמולי", אומר אפרים. "תגיד, אבל לא משתפים!" "זה בית כזה, קטן, שאנחנו בונים." "מה, קטן?"

"זה רעיון מצוין!" אמר שמולי. "יש לך רעיונות מאוד יפים, מצבנותי. וגם הקישוטים שהשגת מאוד מוסיפים."

"אתם רואים? זה מאוד מתאים לי הסוד הזה!" אמר מצבנותי. "אני בכלל לא מתעצבן כאן!"

"אני רואה שאתה לא מתעצבן. מקודם הרגליים שלי נגעו בך, כששרנו." אמר שמולי.

"הרגליים שלך? מתי?" התפלא מצבנותי. "בכלל לא הרגשתי."

"ואני מקודם הסתכלתי עליך, זה גם היה כששרנו. ולא התעצבנת," אמר גם אפרים.

"נכון," הודה מצבנותי. עכשיו הוא נזכר שהם הסתכלו אחד על השני, והוא בכלל לא התעצבן. זה קצת מוזר.

"אז איך זה? למה כאן אתה לא מתעצבן?" שאל אפרים.

"לפעמים אפשר," אמר מצבנותי. "כשרוצים, אפשר. אולי זה בגלל שכאן אני שמח." "אה, יופי," אמרו האחים.

בבוקר הלך מצבנותי לחיידר.

"הי, מצבנותי!" קראו לו החברים. "אתה לא יודע, יש רבה חדש היום! לרבה הרגיל נולד תינוק!"

מצבנותי המשיך ללכת אל השער ולרגע אחד לא הסתובב אליהם. הוא הרגיש פתאום שזה מאוד מעצבן שקוראים לו בשם כזה. לא תמיד הוא מתעצבן, והוא לא חייב להתעצבן. כשהוא רוצה, אז הוא לא מתעצבן מכלום. אבל מה פתאום שלא יקראו לו חיימ'קה?

"מצבנותי! נו, שמעת כבר מה אמרו?" נגע יהודה'לה בכתף שלו.

"אני לא מצבנותי! קוראים לי חיימ'קה!" אמר מצבנותי, סליחה, חיימ'קה.

"מה?" נדהם יהודה'לה, "אתה, כבר לא מצבנותך? כלום?"

"לא מצבנותי, לא. ומעכשיו קוראים לי חיימ'קה. רק חיימ'קה."

בסדר, אז חיימ'קה. יהודה'לה הסתובב פתאום וצעק לכל הילדים שעוד היו רחוקים מן השער: "ילדים!! יש כאן היום רבה חדש, וגם ילד חדש. ילד חדש: קוראים לו חיימ'קה. אתם שומעים???"

הלימודים? אז זה יהיה בסדר. הוא גם לא יתעצבן כמו שהם.

"מה, אתה יכול?" התפלא אפרים.

"לפעמים אני יכול," נענה מצבנותי. "לקצת זמן אפשר."

טוב, הם הסכימו. בהתחלה הם קראו לבית 'בית הילדים'. אבל בהמשך הם החליטו לקרוא לו בית ה'סבלנות'. אף אחד לא מבין מה השם הזה, ודווקא טוב מאוד, כי סודות הם דבר נחמד. אבל באמת קוראים לו כך, משום שכל רגע משהו אומר שם: 'סבלנות, אני כבר מתיישב'. 'סבלנות, אני כבר זז'. 'סבלנות, אני כבר עובר'. ככה זה כשמצטופפים ביחד הרבה ילדים.

בערב כבר עזר מצבנותי במרץ רב לשני האחים. גם שני החברים הגיעו, וכולם ביחד הספיקו לקשור חזק חזק ארבע קרשים ולחבר למעלה עוד ארבע. הם כמעט כבר שמו את הבד, אבל אמא לא הסכימה. משבע וחצי היא כבר לא מרשה בשום אופן להיות בחוץ.

אבל בסך הכל היה נחמד מאוד. למחרת הם עבדו קשה בשביל לפרוש את הבד ולקשור אותו, ולחזק. אמא השגיחה שהכל יהיה מספיק בטוח, כי ילדים בגיל שלהם לא תמיד שמים לב לכל מיני סכנות קטנות וחמורות. למשל שברגים חדים לא יציצו מן הקרשים, ולא יפצעו חס וחלילה ילדים שעוברים ליד. למשל שהקרשים יעמדו בצורה יציבה ושלא יוכלו ליפול. גם אבא בא בערב לבדוק, ואפילו הוא אמר שהבית הזה מוצא חן בעיניו.

למחרת הם קישטו את הבית הקטן שלהם בתמונות של 'רבונים', הכניסו כסאות, הביאו שתיה והתיישבו בפנים.

"אין מקום אפילו לעוד סיכה," הכריז אפרים כמו שאמא שלהם הרבה פעמים אומרת. "בדיוק לחמישה כסאות. בדיוק!"

שמולי חילק שתיה. שני החברים הביאו במבה וחילקו. היה מאוד צפוף וקצת היה חם. אבל הם היו מאוד מרוצים. הם שרו איזה שיר ומחאו כפיים. רקעו ברגליים ותופפו על השולחן.

ומצבנותי הציע שכל יום הם יגידו בבית הזה חמישה פרקי תהילים.

## בַּמָּקוֹם

נהקי פרידמן

"אולי השארת אותו באחד הימים בבית הספר? חבל. מעיל ממש חדש", הצטערה אמא. ידעתי שהמעיל לא בבית הספר. עוד לא הגעתי איתו אף פעם לבית הספר. ממש משונה. איפה הוא יכול להיות? בדרך כלל החפצים שאני מאבדת הם קטנים. שבוע שעבר אבדה לי הנעל הכחולה הימנית, שלשום לא מצאתי את עפרון השפיצים שלי. אבל מעיל, הוא גדול ותפוח. איך הוא הצליח להעלים?

אוי, כבר מאד מאוחר. לבשתי במהירות את הג'קט הדק ורצתי לבית הספר. רק שלא אאחר. היה לי קר בדרך, הלואי שהייתי לובשת את המעיל הסגול, הוא כל כך נעים ומחמם. כבר מרחוק שמעתי את הצלצול מתנגן ברמה. הגברתי את קצב הריצה, המורה שלנו דייקנית ביותר. מיד בצלצול היא פוסעת לכיוון הכיתה בלי עיכובים.

איזה נס! הצלחתי להכנס לכיתה שניה לפני המורה. הורדתי מהר את הג'קט והתישבתי במקום, מתנשפת עדין מהריצה הבהולה. מירי צודקת. מידי הרבה פעמים נאבדים לי חפצים. אתמול בבוקר כמעט אחרתי בגלל מחברת גאוגרפיה שלא מצאתי. שפשפתי את ידי הקרות, מנסה להתחמם מעט. באמת נמאס לי כבר לחפש כל היום את החפצים שלי. אבל מה אני יכולה לעשות, הם פשוט נאבדים לי.

מיד אחר ארוחת הצהרים פתחתי במבצע חיפוש. הפעם לא אשאיר את הענין לבוקר. עדיף לחפש עכשיו בנחת. אמא עוד לא חזרה, גם שרי מסיימת היום את הלימודים ב-3:00. החלטתי לחפש בצורה מסודרת. נכנסתי

רק כשעמדתי לצאת מהבית לפעילות של המדריכה, גיליתי שהמעיל שלי איננו. השעה היתה כבר כמעט ארבע. אסתי ודבורה'לה חברותי, חיכו לי כבר למטה. איפה המעיל שלי, המעיל הסגול החדש, שבקושי הספקתי ללבוש? "אמא, ראית את המעיל שלי? אני לא מוצאת אותו", הזעקתי את אמא נואשת. אמא עזרה לי לבדוק בין כל המעילים במתלים שמאחורי דלת הכניסה. המעיל לא היה שם. "איפה שמת אותו כשחזרת היום מבית הספר?", נסתה אמא לשחזר יחד איתי. "לא לבשתי אותו היום. בבוקר לא היה כל כך קר, לקחתי את הג'קט הכחול. אבל עכשיו ממש גשום. יהיה לי קר עם הג'קט". וחוץ מזה רציתי להראות לכולן את המעיל החדש...

בתחילת החורף קנתה לי אמא מעיל חדש ויפה. במזג האויר הלא חורפי ששרר עד עכשיו, לא יצא לי כמעט להשתמש בו. אוף! בדיוק היום כשסוף סוף קר ויורד גשם אני לא מוצאת אותו.

למפגש נאלצתי ללכת בלי המעיל. כשחזרתי היה כבר מאוחר ושכחתי מכל הענין. רק בבוקר, כשהתארגנתי ללכת לבית הספר, מזכרתי בו שוב, במעיל.

עשר דקות של חיפושים לא קדמו אותי בכלום. המעיל לא נמצא בשום מקום. ברקע שמעתי את מירי, אחותי הגדולה מביעה בקול את מורת רוחה. "מתי תלמדי כבר לשים דברים במקום? תראי איך החפצים שלך פזורים בכל מקום. אני לא מתפלאת שאבדת את המעיל. כל דבר שאת לא מאבדת זה נס!" די. למה היא צריכה לחנך אותי?

במקום כל דבר מיד. לא להשאיר בינתיים לרגע בצד, כי הרגע הזה מתמשך, ומתמשך... אמא נכנסה לחדר, "אתי, את מוכנה ללכת להביא את דסי מהצהרון?"

דסי שמחה לקראתי. הלבשתי לה את המעיל, ורכסתי את כפתוריו. "את יודעת שאני עצובה?" אמרתי לה. דסי פתחה זוג עיניים גדולות ומתקוות. "למה את עצובה? חברות שלך העליבו אותך? אני אתן לך 'ביס' מהופל המצופה שטובה'לה חילקה היום ביומולדת שלה."

צחקתי, דסי החמודה, כל כך רוצה לשמח. "אני לא מוצאת את המעיל שלי. את זוכרת שאמא קנתה לי מעיל חדש? הוא נאבד לי. כל היום נאבדים לי דברים."

"אבל אתי", הזדעקה דסי, "המעיל שלך בכלל לא נאבד. אני שומרת לך אותו."

מה?! למה מתכוונת דסי?

"אני שמתי אותו במזוודה שבחדר הבנים."

ואני מאד שומרת עליו, מבטיחה לך!"

לא הצלחתי להפסיק לצחוק. דסי הקטנה שלנו אוהבת לשחק במזוודה שעומדת בחדר הבנים מאחורי הדלת. היא ממלאה בה אוצרות ו"נוסעת" איתה לכל מיני מקומות. טוב לדעת שהמעיל החדש שלי הוא אוצר.

בבית, פתחה דסי את המזוודה והושיטה לי את המעיל שלי. המעיל הסגול, המעיל החדש. כמה טוב שמצאתי אותו. הנחתי אותו על הספה בסלון, ונגשתי למטבח. אבל לא. אחרי רגע חזרתי, הרמתי את המעיל ותליתי אותו על המתלים שמאחורי דלת הכניסה. אחר כך נכנסתי לחדר, נגשתי לערימה שעל השולחן והתחלתי להחזיר את כל החפצים שבה למקומם.

לחדר, הסתכלתי סביב, איפה יכול להסתתר כאן מעיל? אולי בארגז המצעים?

הוצאתי את כל השמיכות שהיו בו. המעיל לא היה שם, אבל בתחתית מתחת להכל נחו בשלוח עפרון השפיצים שלי, שלושה לורדים, ושני כרטיסי טאקי. כנראה נפלו כששיחקתי עם מלכי חברתי. הוצאתי אותם והנחתי על השולחן. אחר כך, קפלתי יפה את השמיכות והחזרתי למקום.

עכשיו צריך לבדוק בארונות. אולי מישהו דחף את המעיל לארון למעלה? גררתי לי כסא ובדקתי במדפים העליונים. הי, מה השרשרת שלי עושה כאן? כל כך הרבה זמן אני מחפשת אותה. כנראה חפשתי פה פעם משהו למעלה, והנחתי לרגע את השרשרת על המדף. ירדתי מהכסא ושמתי את השרשרת על השולחן. המעיל לא נמצא למעלה. עברתי לארון הגדול שבפרוזדור. פתחתי את הדלת הימנית והתכופתי לתחתית שלו, אולי המעיל נפל לשם? לא. הוא לא. אבל מה שכן היה שם זה הסוודר הכחול עם הפפיון, שכבר שבוע לא מצאתי, הספר ששאלתי מדיני ברגמן, ו- יופי! הנה מחברת גאוגרפיה. איזה יופי שמצאתי אותה.

הערימה שעל השולחן הלכה וגדלה. נוספו לה הנעל השבתית שלי, לא שמתי לב בכלל שהיא נאבדה לי, שתי קשתות, כמה חלקים של "רמי", התיקיה של החוג, שלושה שכפולים בדקדוק, ודף החזרה למבחן בתורה.

כשאמא חזרה הייתי כבר בטוחה שהמעיל לא בבית, חפשתי בכל מקום אפשרי ולא אפשרי. אבל ערימת המציאות שעל השולחן היתה מכובדת ביותר. את כל החפצים האלו השארתי לא במקום? לא יאומן. מירי כנראה צודקת. אני באמת צריכה להקפיד יותר לשים

# את הריח הזה

אסור כן

"לא" מבטיח חנוכי. "ממש פיצו. כזה". הוא מכדרר את הידיים לגודל של, נניח, לימון בינוני.

"כדור?" נלחצת דבורי. כולם כבר יודעים בבית הזה שלחדר של דבורי לא נכנסים כדורים. הם עלולים ללכלך את החלון או אפילו לשבור אותו, להרוג את אחת הבובות או לפצוע אנושות, למעוך פרח כתמתם אחד שבאדנית או להזיז את הציפוי המתוח שעל המיטה.

"לא, לא כדור." מצהיר חנוכי. "באמת, דבורי, מה 'כפת לך!' חנוכי שחקן לא רע. הוא מקרב את הגבות, מכווץ את העיניים, ומצייר קווים גליים על המצח.

"טוב, אני מרשה", מסכימה דבורי. "הנה, תן לי את הדבר הזה ואני אכניס".

"הי", הוא מתאכזב "אבל אסור לך לראות את זה, בכלל. מה, לא אמרתי שזה הפתעה?"

"אה, בסדר", דבורי פותחת שוב את הספר "אני רק גומרת כאן את הספר הזה ואוכלת ארוחת ערב. עד שאני אגמור אתה תוציא את ההפתעה הזאת משם, ואני לא אראה כלום".

חנוכי כמעט רץ כבר אל החדר, אבל הקול של דבורי רודף אחריו. "הי, חנוכי, רק אל תשכח לשטוף את הידיים לפני שאתה נכנס לשים, ולנגב רגליים בשטיח, ו-תניח את זה על השידה, אל תיגע ואל תחטט בכלום!"

ועל רקע קולות שטיפת הידיים הנמרצת ופתיחת הדלת הזהירה, עברה דבורי לפרק הבא.

\*

עכשיו המבצר חשוך וריק, ודבורי צובעת את הלחם ב'עין' הלבנה של הביצה. המזלג מדלג לו בין פיסת מלפפון לפרוסת עגבנייה, ודבורי מרוכזת, מקשיבה. בנצי, בן השתיים עשרה משוחח בטלפון במסדרון, ודבורי מחדדת אוזניים.

"תשמע חיים, דווקא השותפות הזאת מאד נראית לי". הוא התבגר, אח שלה, מסכמת דבורי. רק בן שתיים עשרה וכבר עסוק רוב היום בלימוד. היא שמה לב לאחרונה שהוא מבלה פחות ופחות עם האופניים

"דבורי?" זה חנוכי, אח שלה בן השבע. דבורי מרימה עיניים מהספר.

"דבורי, את מסכימה אולי ש-", דבורי נדרכת. סוגרת את הספר ומחזיקה את האצבע בעמוד מאה חמישים ושתיים. לפי ההבעה שלו, של חנוכי, נראה שהבקשה קשורה אל החדר. מה הוא רוצה עכשיו?

"את מסכימה שאני אשים משהו בחדר שלך, רק לקצת זמן", חנוכי מקמט את המצח ומתמסכן "תביני, אני חייב. אסור שאף אחד יראה את זה, כי זה הפתעה".

דבורי נאנחת. היא מוכנה לתת להם הכל, לאחים החמודים שלה, רק, במחילה, לא את החדר.

תבינו, חדרה של דבורי הוא מבצרה. הוא שמור כמו הפנטגון, מבריק כמו ארמון המראות בוורסאי וסודי כמו קוד הייצור של קוקה קולה. לא, אין בו סודות מדינה מיוחדים, ולא שמורים בו מטילי זהב, אבל לפני שנכנסים אליו, אל החדר של דבורי, צריך להקיש שלוש נקישות דייקניות על הדלת, לנגב רגליים בשטיח הסגול העגול, ועדיף לצאת כמה שיותר מהר.

במדפי הכוורת שבחדר נמצאים האלבומים של דבורי. אלבומי התמונות שדבורי צילמה, ובררה ופיתחה, ומיינה וסידרה, מכל המסיבות, הטיוולים והאסיפות החשובות שלה עם החברות שלה. נמצאת שם גם מחברת השירים שדבורי משרבטת בערב ליד החלון, ומתביישת בה משום מה מאוד, וגם ספר הזיכרונות, המחברות עם הסיכומים המסודרים, והיומן האישי שהיא ממלאה בדייקנות כל לילה. מעל למדף עומדות בובות החרסינה שבאוסף. דבורי כבר לא אוספת בובות כמובן. אבל הן מפארות לה את החדר. כל נגיעה עלולה לפצוע אחת מהן למוות.

דבורי, היא הבכורה במשפחה, והיא כבר למדה: כדי לשמור על החשוב והיקר לה, צריך לחסום את הכניסה אל החדר, או לפחות להגביל אותה בהחלט. וזה בדיוק מה שהיא עושה. אבל עכשיו, הבקשה הזאת של חנוכי.

"רק לקצת זמן", הוא מבטיח כשהיא שותקת "אולי שעה אחת, ודי. אחר כך אני אכנס שוב בזהירות ואוציא את זה".

"זה משהו גדול?" מבררת דבורי.

חנוכי בא בריצה, מסמיק עד לשולי הכיפה. "איך את יודעת שזה מריח?" הוא חוקר.

"אני מריחה, פשוט." צוחקת דבורי ומצביעה על האף.

"אבל כבר הוצאתי את זה מכאן, מזמן." טוען חנוכי "נראה לי לפני חצי שעה".

"באמת?" דבורי מתפלאת. היא נכנסת שוב אל החדר ושוב מדגדג הריח הטוב בנחיריים, ושוב הוא משכר את החושים, ושוב את מבשם את האוויר. ריח הדריים טרי, ואולי גם אה, ציפורן. אח, חגיגה של ניחוחות נעימים.

"זה היה האתרוג", לוחש חנוכי ודבורי מתכופפת כדי לשמור את הסוד בתוך האוזן "אני מכין בחוג יצירה בשמים למוצאי שבת. תקענו המון ציפורן בתוך אתרוג, ובמוצאי שבת אני אביא את זה לאבא".

הדריים, ציפורן, זיהית נכון דבורי. הלך האתרוג ולא עזב הריח, יצא הציפורן ונותר הניחוח. ככה זה.

מאי שם, עולה לה פתאום המשנה באבות. זאת ששיננה רק לפני שנה וחצי למבחן הארצי. "יהי ביתך בית וועד לחכמים", אומר הברטנורא: "שהנכנס לביתו של הבשם, אף אם כלום לא נטל עימו - מכל מקום ריח טוב נטל עימו".

"ריח טוב", טועמת דבורי את המילים שוב ומריחה אותן. פתאום היא יודעת ופתאום ברור לה. נכון, עדיין קשה אבל היא יכולה כבר לקרוא לבנצי, להציע לו את החדר, להציע לו מיטה. היא תעבור לישון בחדר הבנות הקטנות, היא יכולה, והריח ייכנס כאן לחדר שלה. כן, בחדר הזה יישן תלמיד חכם קטן, מהחדר הזה ישכים המתמיד ללימודו, כאן על המדף הוא יניח את הגמרא ומחברות הסיכום וכאן ישן ברוגע עוד משנה בעל פה.

כן, היא רוצה לוותר, היא רוצה לתת את המבצר הזה, היא רוצה את הריח הזה כאן, שאותו תוכל להריח בשעות שיהיה פנוי, אולי אחרי צהריים, היא רוצה את הריח הזה של התורה שיידבק כאן בקירות, רוצה לנשום אותו עמוק.

אז דבורי מפנה מדף ושניים ואורזת את כלי המיטה, דבורי מפקידה את מפתחות המבצר, את הריח הזה היא רוצה כאן בחדר, ובשלט על הדלת היא כותבת: "בית וועד לחכמים".

והכדור למטה והרבה יותר לומד, גם אחרי צהריים. אז מה זה עכשיו?

בנצי ממשיך לספק אינפורמציה: "אבל לא נראה לי שאני יכול באמת לקבוע אתך. האחים שלי, שישינים איתי בחדר, מתעוררים מכל רשרוש. איזה טעם יהיה ללימוד שלנו לפני התפילה, אם אני אפריע להם לישון כשאארוז את החפצים, אסדר את המיטה ואחפש את הנעליים. אתה מבין?"

חיים שמעבר לקו הבין כנראה. דבורי ניסתה להבין גם היא.

"מחיאות כפיים, אחי", סכמה לעצמה שקט מעריך ובקצת גאווה ונחת. "כל הכבוד לך! אתה כל כך צודק!" היא רצתה לסיים בזה, אבל בלי להבין למה, לא הצליחה לבלוע את הלחם.

בנצי נכנס למטבח, מזג לעצמו כוס מים, ברך ושתה אותה לאט. מהורהר? דבורי ניסתה לקרוא את הבעת הפנים. לא, לא רק. מאוכזב? כן, בהחלט. בנצי רוצה להוסיף עוד שעת לימוד מתוקה לפני התפילה, חיים - חברותא מצויינת פנה אליו, אבל בנצי לא יכול, בגלל החדר.

"מה זה קשור אלי?" דבורי מתגוננת מול קול תובע שמדבר אליה מבפנים. "לא אליך", הוא מדייק, ומראה לה את המבצר שלה, זה שהוא חדרה. את המיטה המסודרת, את הארון המסודר והמאובזר, את האדנית שבחלון ואת המדפים העמוסים. "לא קשור אליך, רק אל החדר".

דבורי קמה. היא מברכת ברכת המזון ומנסה לחשוב מהר על משהו אחר. אבל זה לא הולך. בנצי שוב עולה שם ומכב במרכז המחשבות, והגמרא שלו, והחדר. דבורי מציצה בשעון, מוודאת שעברה שעה, ההפתעה פונתה והיא יכולה להיכנס. חייבת לטמון את הראש בכרית הוורודה הפרוותית עכשיו. ולהיות שם לבד. רק היא. זה הרי לא יכול להיות שהיא צריכה לוותר לבנצי על החדר. על החדר שלה??? לא. לא יכול להיות שהיא מתבקשת לעבור לחדר הקטנות וחלוק איתן את מיטת הנוער ואת המכתבייה השרוטה. היא לא יכולה. מה פתאום.

דבורי פותחת את דלת החדר בתנופה. אח, הפתעה! היא מרחיבה ריאות: "פששש... איזה ריח!" "חנוכי!" היא קוראת לו מיד, עוד לפני שסוקרת את החדר. "שכחתי את ההפתעה שלך כאן! זה משהו מריח, נכון? איזה ריח רענן יש כאן!"

# ר' אריה מבקש סליחה

דזעצ'י קוטשטייך

נחשו, ילדים - מי עמד בפתח?  
 ר' אריה בכבודו ובעצמו! עומד ושואל בנחת:  
 "האם בצלאל עדיין ער?"  
 "הוא כבר במיטה." אומרת האם נבוכה,  
 "אבל אבדוק, ייתכן שעדיין לא נרדם."  
 אמא של בצלאל בודקת - לא, בצלאל עדיין  
 ער! "קום ורוץ אל הדלת, ר' אריה הגיע לכאן,  
 הוא רוצה לדבר איתך!"  
 בצלאל ניגש אל הפתח בפיג'מה ור' אריה לוין  
 פונה אליו: "בררתי, ונודע לי שילד אחר אשם  
 בשבירת החלון. אני מבקש שתסלח לי על  
 שחשדתי בך!"  
 "אני שמח שהרב יודע את האמת" הסמיק  
 בצלאל בבישנות.  
 "בבקשה, אמור לי בפה מלא שאתה סולח לי  
 על החשד!" ביקש שוב ר' אריה, ובצלאל כמובן  
 מילא את מבוקשו. ר' אריה פנה רגוע ושמח  
 לדרכו. כשנודע הסיפור, שאלו את ר' אריה:  
 "למה הלכת דווקא באותו הערב? הרי בבוקר  
 היית פוגש אותו בתלמוד התורה, ואז יכולת  
 להתנצל בפניו!"  
 ענה ר' אריה באהבת ישראל שלו: "איך יכול  
 להיות כזה מצב, שאני אלך לישון הלילה  
 בידיעה שילד יתום נרדם הערב כאוב בגלל  
 שחשדתי בו לשווא?"

קול זכוכית מתנפצת נשמע בדיוק באמצע  
 ההפסקה. תוך רגע, עשרות ילדים שהיו  
 עסוקים במשחקים של "תופסת" ו"מחבואים"  
 הפסיקו את המשחק, ורצו מהר אל קומת  
 הכניסה. שם התגלה לעיני כולם מראה עצוב:  
 ילדון שובב, שאף אחד מהם לא ידע מי הוא,  
 השתולל ושבר את הזכוכית. אף פעם לא נעים  
 כשנשבר חלון, אבל אז, בתלמוד תורה "עץ  
 חיים" של לפני למעלה מחמישים שנה - זה  
 היה נזק עצום: כל זכוכית עלתה הרבה מאוד  
 כסף, ולאף אחד לא היה כסף מיותר...  
 "בצלאל עשה את זה!" הכריזו שם הילדים,  
 חבריו של בצלאל ז'ולטי בן העשר. בצלאל,  
 שהיה יתום מאביו, היה ילד שובב והרבה  
 פעמים עשה מעשי קונדס. לכן כאשר הכריזו  
 הילדים שהוא זה ששבר את החלון - לא היה  
 קשה להאמין להם.  
 ר' אריה לוין זצוק"ל, המשגיח האהוב ב"עץ  
 חיים", ניגש לבצלאל ונזף בו בפנים חמורות על  
 תוצאות ההשתובבות שלו, אבל בצלאל  
 הכחיש ואמר לר' אריה שלא הוא האחראי  
 לשבירת הזכוכית.  
 באותו היום בשעה תשע בערב, נשמעו  
 דפיקות בדלת משפחת ז'ולטי. אמא של  
 בצלאל ניגשה לפתוח.

# להדליק את אנטיאורטיקה

סיפור השני החשבים / חני סגל

## פרק א':

עמעום הדרגתי של התאורה בבית ושל חוף הים הצבוע על הקיר במטבח. בחוץ הכל ממשיך כרגיל. החלון הגדול מראה זאת היטב. קרניים לא נעלמות ושמש לא שוקעת. רק אותם הפרוז'קטורים שמכסים על אותה האפילה העמוקה. אפילה ששולטת פתאום גם בליבו. אמא הייתה מתעצבת כל כך לו הייתה רואה אותו כעת! "השמש בליבנו ואתה שימחה" הוא ממש שומע אותה מזמרת לו כאילו הוא ילדונצ'יק קטנצ'יק עכשיו שהיא מרדימה לשנת ליל. "השמש בליבנו, אהה. אהה."

"אנ'לא מבין." יקי מצטרף אליו אל החלון ומגרש את זמרתה של אמא. "מה 'תה מסתכל ככה? אצלכם בלילה מתכבה התאורה?"

יקי מהנהן לעצמו עוד לפני שגפרור מספיק לענות. "אהה, פרימיטיבית." הוא מקניט. "הר חמה פרימיטיבית".

באמת הוא לא ראה אף פעם את אור השמש? מסכן. "אצלנו יש שמש" גפרור משתדל לגרש את השחור שבלב ולהיות נחמד אל בן דודו. "היא לא מתכבה. היא רק שוקעת. וחוזרת לזרוח אחרי כמה שעות".

הוא נחמד אבל יקי מהנהן במין רחמים. "אהה, שמש... וזה מרגיז כי רואים שהוא לא מבין דבר.

"אף פעם לא ראית שמש, נכון?"

"ברור." יש לו גאווה בקול! ושמחה! "גירשו אותה מפה לפני שנים רבות. לפני שנולדתי".

גירשו!!!! גירשו את השמש!!!!

"אנשי יצירות הקרח גירשו אותה".

"אבל למה, יקי?"

"אה?"

"למה גירשו אותה?"

"איוש. זה ברור."

ברור. ברור כמו השמש.

גפרור מרגיש איך העצב ממלא עוד יותר את ליבו.

אז אנטיאורטיקה הייתה פעם ארץ מוארת!

יקי כבר מסתלק משם, ורק גפרור נשאר, נועץ בחושך מבט עוין.

האווירה כאן כבדה ודחוסה במשהו לא ברור, ולמרות שהשעה ארבע אחר הצהריים האור פה בבית מלאכותי לחלוטין. גפרור מנסה ללמוד לשחק בחמש אבנים כמו שמשחקים פה, באנטיאורטיקה, אבל ממש מתקשה.

יקי גם לא ממש עוזר לו. הוא לוקח לו את האבנים בכל פעם שנפסל בלי חנינות למתלמד חדש. אח. הוא כמעט בטוח שאצלם, בהר חמה, זה לא היה קורה. הם תמיד קיבלו יפה חדשים וריפדו להם התחלות.

כששוב הוא נפסל ממש על ההתחלה, הוא מבין מה בעיקר מקשה עליו. "האור הזה" הוא אומר ליקי "ממש מפריע לי. אני לא מצליח להתרכז וכואב לי הראש"

"אתה תתרגל" אומר יקי בביטחון ומביט בו אלכסונית "זזה מוזר שהתאורה הטובה הזאת מפריעה לך" גפרור נפסל שוב ונועץ מבט מתוסכל בגופי התאורה הנסתרים ששולחים אור בוחק ולבן מאד. יקי נוטל ממנו את האבנים בלי רחמים. "איזה תאורה יש אצלכם בהר חמה? תאורה צהובה? שמעתי על משהו כזה".

"הו." צוחק גפרור וקרניים קטנות זוהרות בליבו כשנזכר. "אצלנו אין בכלל תאורה מלאכותית. רק אור של שמש".

"שמש" מטעים יקי "וואו. אז חם אצלכם מאד. לכן אתה כהה כל כך. טוב שבאת לפה".

טוב? גפרור תמה. "זה טוב, בגלל הרבה סיבות", הוא ממש את לחייו שבטח קבלו עכשיו גוון סמוק כהה "אבל ממש ממש לא בגלל השמש הנהדרת." הוא לא ייפגע. יתאמץ שלא. מה רע בעור השזוף שלו? "ילדים, ארוחת ארבע" אמא של יקי נכנסת לחדר ומזמינה אותם למטבח. "אתם בטח רעבים מאד" היא דומה לאמא כל כך, אבל יש לה שני קמטים בזוויות הפה ואין לה חיוך.

"היא לא כועסת עליך." גפרור נעמד ומנער את מכנסיו ואת ראשו. "היא סתם כך לא מחייכת. כנראה." מניע ראשו בספקנות "סתם כך".

אחר כך מגיע הלילה, ובמקום גווניה היפים של השקיעה והחושך המואר שלאחריהם - מגיע רק

הדוד מסכן, חושב גפרור. איך הוא יכול לעזור לו?  
הם צועדים ברחוב שטוף הניאון. המון תלמידים  
בילקוטים, תלבושת אחידה ופנים חתומות, צועדים  
סביבם. מרגע לרגע מתחזקת בו ההכרה שזאת  
השמש החסרה. היא אשמה בכל.

"זאת השמש." הוא תופס את ידו של יקי.

"מה השמש?"

"השמש. בגללה כולם פה כאלו.."

"כאלו מה? מה רע פה באנשים?" יקי קצת נפגע.

"האנשים טובים" גפרור לא פנוי כדי לראות ולפייס.  
"אבל עצבניים כאילו, ועצובים אפילו." הוא שותק  
לרגעים ואחר ממשיך: "ועכשיו העובד הזה של אבא  
שלך. למה הוא חושב כך על עצמו?"

יקי מכניס את ידיו לכיסי המכנסיים וקופץ את פיו.  
נעלב. "זה פשוט השמש. זה הכל. בלעדיה כולם קרים  
יותר. זהו זה. גם לאחרים." "ששש" מהסה אותו יקי  
"שלא ישמעו אותך מדבר עליה". הדרך הפוכת תלולה  
יותר. בית הספר ממוקם בראש ההר. "השמש  
הטובה" אומר גפרור ומתנשף בין הברה להברה.

"השמש, נו באמת" מתיז יקי בלחש, לא מתנשף  
כלל. הוא רגיל לגמרי לעלייה הזאת

"הזאתי ששורפת אתה רוצה לומר? וממסה יצירות  
של קרח? ומטשטשת גבולות?" גפרור קוטף בזהירות  
עלה קקטוס דוקרני מצד הדרך. פחח. הוא מלאכותי  
בכלל. פלסטיקי כמו האור פה. "הזאתי שמחממת,  
ומאירה, ומגדלת את היבול, ומלטפת" העלה נכתש  
בידיו ומגיר מיץ מזויף "אין לך מושג כמה היא טובה.  
פשוט אין."

הפה של יקי עוד קפוץ והידיים שלו עדיין בכיסים.  
אבל בשער בית הספר הוא בכל זאת נעצר ולוחש  
"ספר לי עליה. בבקשה".

"אספר." אומר גפרור ולא יודע במה להתחיל.  
השמש. הכל טוב כל כך אתה! הרחובות היפים,  
הפרחים, הנהרות עליהם נשברות הקרניים, ואפילו  
האנשים והחיוכים שלהם! איך אפשר לספר את כל  
זה?

"לא אספר!" הוא רוקע ברגלו ויקי נרתע. זרם  
התלמידים שוטף את השער כמעט רומס אותם.  
"אראה לך אותה!!! רוצה?"

\*\*\*

"אתה לא תמצא אותה." יקי מסדר בתנועות חדות  
את הכתביה שלו ומסתכל לכיוון הפתח. "חבל על הזמן  
שלך." הוא עורם את המחברות לערמה מסודרת יותר  
מדי. "חמישים שנה! אתה יודע מה זה חמישים

איך עשיתם את זה לעצמכם, בני אנטיאורטיקה?  
איך עשיתם את זה לי?  
את מבינה, אמא? זה לא שאני מריר סתם, זה בגלל  
השמש, השמש שאיננה.

מוזר אולי, אבל לפעמים מרגיש גפרור שאמא בכלל  
לא נפטרה. היא רק נכנסה אליו עמוק לתוך הלב  
ויושבת לה שם בלי לצאת. "אתה זוכר גפרור?" היא  
שואלת עכשיו בקול צלול ממושבה שבפנים, "אתה  
זוכר את השיר שלנו?"  
לא. זועף גפרור. כשאת שם עמוק אני לא יכול לזכור  
כלום. וחשוך לי פה.

\*\*\*

אין ברירה. ילדים צריכים ללמוד גם כשהם יתומים.  
גפרור מתלבש בעצלתיים ופונה למטבח, לשתות  
משהו. אבל במטבח יושב הדוד, משוחח בטלפון בטון  
מתחנן. הוא נרתע מיד. "ששש..." אומרת אמא של  
יקי. "הדוד מדבר עם מישהו חשוב. אביא לכם את  
השוקו והשוקולד לסלון."

"זה העובד שלו" לוחש יקי לגפרור, "אתה מביין את  
כל הידע שאבא הביא לו בפיסול - הוא לקח, ופתח  
מפעל מתחרה." הוא אומר את זה במין השלמה  
וגפרור פותח את הפה ושוכח לסגור. איך בנאדם  
עושה דבר נורא כזה?

בלי משים הוא דופק עם הספל על השולחן. אופס.  
נשפכה לו טיפת שוקו על המפה, גפרור מנגב אותה  
מהר ומנסה להסתיר את הכתם שנוצר במפית. אויש.  
רק שהדודה לא תמצא סיבה אמיתית לכעוס עליו!  
"מסכן אבא שלי." אומר יקי. באמת מסכן. איזו  
הרגשה רעה. "עכשיו ייהרס לו המפעל".

"אתה יודע" גפרור לואט "אצלנו בהר חמה לא קורים  
דברים כאלו".

יקי תולה בו מבט משתומם. "נראה לך" הוא אומר  
בסוף. "כל אחד שרואה את המנהל שלו מצליח ומרויח  
רוצה גם. זה חצוף אבל נורמלי. גם העובד הקודם  
עשה לו את זה".

נורמלי? גם לאבא ז"ל היה מפעל. זה אף פעם לא  
קרה. "לא" אומר גפרור בביטחון. "זה לא אמור לקרות."  
לא.

הדודה נכנסת לסלון לזרז אותם, והם ממהרים  
לסיים ולצאת.

"נו נו." יקי ספקן לגמרי, מכתף את ילקוטו ומתלווה  
אליו. בדרכם החוצה הם חולפים על פני המטבח.  
הדלת שלו סגורה ומאחוריה גניחות.

אצל סאני הזקן אין אורות ניאון בוהקים ומסנוורים רק אפלולית שמגורשת על ידי עששית נפט קטנה. "אתה מהר חמה?" הקול שלו משתאה "לא יתכן." "אני משם" אומר שוב גפרור "בהחלט משם. הנה, תראה כמה אני שזוף."

הזקן מתבונן בו בעיון. מקרב את העששית עד אשר חומה עובר אל לחייו. "נכון," הוא אומר בסוף, "אתה באמת בחור כהה. אהה."

הם שותקים במבוכה וגפרור אומר בהיסוס: "א.. אתה יודע לאיפה גלתה השמש?"

הזקן מביט בו בעין קמה ואחר קם בקושי רב מהכיסא העתיק שלו וניגש אל ארון עץ משוח בלבן. גפרור ויקי עוצרים את נשימתם. יכול להיות שבכזאת קלות הוא מביא להם את המפה?

אבל סאני רק חוזר לשולחן עם שני ביסקוויטים עגולים מהסוג שכבר לא נמכר בחנויות.

"תתכבדו" הם מברכים בנימוס וטועמים. הזקן מצמצם את עינו האחת, הרואה, בריכוז. גפרור ויקי מטופפים ברגליים בחוסר סבלנות, מקישים באצבעותיהם על השולחן. מה עכשיו? הם ממתינים שסאני יפתח את פיו. יספר מה הוא יודע, אבל סאני רק שותק.

"אבא שלי לא הסכים לכל המהלך." הוא פוצה לבסוף את הפה. "אבא חשב שהשמש בסדר וכל הגירוש לא ראוי." הוא מוחט את אפו ועינו מלאת הנימים מעפעפת מעט.

"למה בכלל עשו את זה?" גפרור פולט שאלה ונושך את שפתיו. זה פשוט לא מובן. על מה ולמה הם הרחיקו את המקור לכל הטוב מעליהם?

"למה?" הזקן מהדהד אחריו, ויקי זע בחוסר נוחות על כסאו וממלמל: "זה די ברור למה, לא?"

שוב ברור לו. גפרור נושף ברוגז. ברור כשמש. "השמש הופכת אותנו לתמימים מידי..." קולו של יקי מתחזק וגפרור משפשף את לחיו בתסכול, לא מאמין. "שמאמינים לכל אחד ולכל דבר..." יקי ממשיך, ביתר עוז. "נו. זה לא סתם שגירשו את השמש."

הזקן מנענע בראשו בחוסר שביעות רצון ואומר: "השמש הופכת אנשים לאופטימיים. אהה."

גפרור יושב עם פה פעור. מה האנשים הללו חשבו? זה רע להיות שמחים? וכמו קורא את מחשבותיו, אומר סאני: "והם חשבו שזה רע. סכלים."

יקי מסמיק. "היא גם שורפת. מחממת מידי. הכל." הוא מוסיף בחוסר נוחות.

"מחממת." גפרור מנופף בידו בביטול. "מחממת זה מצוין. מה אתה מבין בכלל!"

שנה?! הוא מיישר מחברת כתומה שהתיישרה כבר עשר פעמים לפחות. "מי יידע בכלל להדריך אותך אליה?"

גפרור לא עוצר. ממשיך לדחוף לתרמיל שלו גרביים להחלפה וחולצות ומברשת שיניים בערבוביה אחת גדולה.

"א..אני נורא רוצה לעזור לך, ואפילו יש לי רעיון." הוא ממחרט מאד גפרור. ולא יכול לעצור כדי לשמוע רעיונות שיאטו את הקצב. הדוד שוב יושב עכשיו במטבח, מכונס ועצוב, והדודה הציעה שתגיש את ארוחת ארבע בחדרם, ככה שעכשיו יש סכנה שתופיע פה בכל רגע ותקלקל את התוכניות. הוא חייב למחר. "אין צורך ברעיונות. השמש שוקעת במערב." הוא אומר ליקי בחיפזון. "זה אומר שאני עם המצפן שלי נצליח למצוא אותה." הוא מעיף מבט זהיר אל הדלת "ואני לא מפחד מעבודה קשה"

אבל יקי לא רגוע. "אתה מדומיין. למערב!" הוא נושף. "הם החביאו אותה באיזה מקום. במחבוא רציני. לא תמצא אותה!"

גפרור מטיח את התרמיל על הרצפה. הוא לא מתכוון לייאש אותו, היקי הזה!

ובדיוק אז נעמדת דודה רותה בפתח החדר "לאן אתה מתכוון ללכת?", בידה התה של ארבע והעוגיות והיא נדהמת לחלוטין. התרמיל היה ארוז כמעט לגמרי! אוף עם יקי הזה! הוא היה יכול להספיק כבר להחביא אותו בתוך הארון. למה הוא עצר אותו? הוא מתיישב במפח נפש על הרצפה ומתעלם מהחבל שמתגלגל לו מהתרמיל הפעור היישר אל מתחת למיטה.

"לשום מקום." הוא עונה בסוף כשהיא לא מסירה את עיניה השואלות ממנו. עכשיו הוא באמת לא יכול ללכת לשום מקום, זה אפילו לא שקר.

בערב, כשמנסה יקי לאמר לו משהו והוא שוב מסתובב לקיר, הוא פשוט מתחיל לבכות. "באמת גפרור! לא רציתי לקלקל כלום, רק לעזור! תפסיק עם הברוגז הזה!"

גפרור כבר מרגיש שהפך לאחד מפסלי הקרח מאילו שניצבים בשערי העיר, אבל הוא עדיין לא עונה. יקי צריך ללמוד.

יש שקט מצדו של יקי כמה דקות, ואז לחישה: "טוב, אז לא אספר לך על הזקן והמפה."

"הזקן?" גפרור הופך דרוך.

"הזקן עם המפה" יקי מחייך בשחרור. "זה מה שניסיתי כל הזמן לומר לך ולא רצית לשמוע. אומרים שלסאני הזקן, בנו של ראש העיר הראשון, יש מפה עם הדרך אל השמש."

"אהה".

"אתה מכיר טוב את השמש".

"מכיר! טוב! אוהו!!!"

עכשיו מתווספים לדפיקות הפטיש של הלב גם נקישות של מקל. מקלו של סאני.

"אבא כל כך אהב את השמש." הוא משפשף את זקנו, "ובובות הקרח? יצירות משמש ומים יפות בהרבה." הוא מסתובב אל האצטבה שמאחוריו ומצביע על תמונה יפהפייה. "הנה" הוא אומר. זאת תמונתה של גינה פורחת ועזת צבע שמפל קטן ומנצנץ במרכז. "הנה. פעם יצרה פה השמש גנים מדהימים".

עינו האחת הופכת לבורקת וננעצת בחדות בגפרור. "אתה תביא אותה הנה?"

גפרור כבר כמעט לא נושם, רק מהנהן בכל כוחו. הזקן מיישר את גבו וחובט עכשיו על השולחן בכח אדירים בידו הגרומה. "מחיומו יתר באמת אפשר להיזהר, והיא טובה, השמש, טובה!!!" מתרומם כמו עלם צעיר ממקומו. "אתם רוצים להחזיר אותה באמת?!!! הלוואי. הו, הלוואי!!!" והוא רץ, כל גופו הקשיש רץ לחדר ונעלם בעד הפתח.

"אתה דברת רק על להראות לי אותה." לוחש יקי בכעס כשהזקן לא בשטח.

גפרור לא מספיק לענות כי סאני כבר חוזר עם מפה ישנה מגולגלת וקשורה בסרט אדום. גפרור שולח חיוך מתנצל ומסמן בידו "אחר כך" הזקן נוחת על כסאו וזורק את המפה על השולחן.

"לכו להחזיר אותה, את השמש. זה מעשה גדול שיציל פה את העיר." הוא לא נושם כמעט בין מילה למילה ואז מנופף באצבעו. "ואל תספרו לאף אחד בעולם שאני כיוונתי אתכם, שמעתם???"

ברור. ברור כשמש.

גפרור צוחק בהקלה.

ורק יקי, נשאר מכווץ שפתיים ושותק.

**(ההמשך, אי"ה, בגליון הבא).**

הזקן מרים את שולי מפת התחרה ואומר בכובד ראש: "לפעמים לחמם מידי זאת בעיה." הם לא מבינים! "אבל זאת לא בעיה להיזהר! וכולם על ידה נעימים כל כך."

משתררת שתיקה כבדה מסביב לשולחן ורק תקתוקו של האורלוגין הגדול נשמע. זהו זה. אי אפשר להסביר למי שמעולם לא חווה. יקי יהיה חייב לראות כדי להבין.

"היא המסה לנו יצירות מדהימות של קרח." יקי אומר בשפל קול. "היא קלקלה הרבה."

הזקן מנענע שוב את ראשו בחוסר שביעות רצון. "אנשי הקרח לא חיבבו אותה." "אנשי הקרח?"

"אנשי יצירות הקרח, האומנים." "אבא שלי" אומר יקי בקוצר רוח. "אבא שלי הוא איש יצירות קרח למשל." משחיל את אצבעו אל בין חורי המפה ומתעמק בדוגמה שאיננה.

גפרור מסליק לכיוונו מבט ואחר פונה אל הזקן: "שמענו שיש לך מפה." הוא נושם עמוק לפני שממשיך. "אני רוצה ללכת אל השמש. לנסות להחזיר אותה לפה."

יקי נועץ בו מבט תוהה. סאני הזקן מרים את ראשו ונועץ בו מבט חוקר. "היא רחוקה!" "אז מה!"

יקי צובט את רגלו, הוא מתעלם. "הדרך ארוכה מאד. מסוכנת." קולו של הזקן מתרומם.

"אפילו." יקי צובט אותו שוב. "אתה רציני לחלוטין?" הזקן שואל, לא מאמין. "רציני. אני מהר חמה." "אהה!"

ייתכן שהאורלוגין מתקתק פתאום בעוצמה של פטיש?

הו. זה הלב שלו. שיגיד משהו הזקן!

שרק יסכים לשחרר את המפה!

"אתה מהר חמה?"

# ילדה, חלום ועז

חנה-לאה כהן

## פרק 2

### הפנה של יעלי

שוב מקום על השלסון. איפה היא תישב שיהיה לה נוח? הסתכלה סביב, בודקת את החדר המכר. הו, היא תכנס מתחת לשלסון, כמו מקדם. הפנה נחמדה ושקטה ונעים לשבת בה. כדאי רק לסדר אותה קצת.

בין רגלי השלסון הניחה יעלי קרית כדי שיהיה לה על מה לשבת, ובהברקה של רגע תלשה שמיכה מהמטה ותלתה אותה בקצה השלסון, מהדקת היטב בעזרת אטבי כביסה. אחר כך קלפה מהמטה את הסדין הבורדו ותלתה על הקיר מאחור. הקפלים שנוצרו עליו יצרו רשם של וילון אמתי, כמו של אולם מפאר. עכשו הפנה הקטנה הפכה לחדר יפה, רק קצת חשוך. מה עושים?

יעלי שלפה מהארון את סלסלת הגרביים, ומצאה בתחתיתה מחזיק-מפתחות-פנס שרביקי נתנה לה ביום הולדתה. הוא היה מנח בדייק במקום שבו החביאה אותו מפני אלי ומולי השובבים. שוב ירדה מתחת לשלסון, ובאמצעות מחזיק המפתחות המחובר לפנס, תלתה אותו על ברג עקם. סוף סוף התישבה על הפרית, מחפשת תנוחה מתאימה.

נעים היה בפנים. הפנס התנדנד על הברג, יציר פסים באור קתם על הוילון האדמוני. הופ! פתאם נפל הפנס, וכבה. חשף מלא את הפנה הקטנה, ויעלי נבהלה לרגע. אבל עוד לפני שהושיטה יד למצא את הפנס, שמעה מאחורי גבה קול דק וצרוד שואל בפליאה: "מי את? ומה את עושה כאן???" יעלי סובבה את הראש בבהלה. הוילון התלוי מאחוריה רעד.

(ההמשך, אי"ה, בגליון הבא.)

"אף אחד לא ראה את יעלי? איפה היא?" אזניה של יעלי הזדקפו. לרגע התבלבלה, אבל מייד הבינה: אמא מחפשת אותה! אמא דואגת! היא נסתה להתרומם, ובקשי הצליחה למתח את רגליה שהתעקשו להשאר בתנוחת קפול. כשיצאה מן החדר נפגשה באמה. "אוה!" – נשמה אמא לרוחה. "לאן נעלמת? בכלל לא שמעתי שננסת הביתה!" יעלי השפילה את עיניה. "איך היה היום בכתה?"

"אה... כרגיל... כן, כרגיל". הכתה? היא כמעט שכחה ממנה. המחשבות שלה מטילות במקומות אחרים. אמא הסתכלה עליה חזק-חזק ואולי רצתה לשאל משהו, אבל בסוף רק אמרה: "את רעבה. בואי לאכל". לצלחת מזגה מרק דלעת שיעלי בדרך כלל מאד מחבבת, אבל היום ברח לה התאבון. לוי רק היה אפשר, היתה מתעופפת הרחק מן המטבח ומן המרק הכתם ונוחתת באולם בית הספר.

לאחר שאכלה יעלי ארבע וחצי פפות מרק, היא פנתה לבצע את תפקידיה – סדור המטבח והדחת פלים. את השלסון דחפה, את המטאטא העבירה על הרצפות בתנועות חולמות, עד שבקשי נגע ברצפה. מן הפלים לגמרי שכחה. עכשו היא צריכה להכין מהר שעורי בית. עוד מעט תרצה ללכת לטובה"ה לשמע ממנה איך היה ומה; אמא לא תרשה לפני שהשעורים יהיו מוכנים והמערכת מסדרת. חדר הבנות היה ריק. יעלי שלפה מהילקוט מחברת חשבון ופתחה אותה, ואז עקמה את פניה. שלשים תרגילים, לא פחות. אוף. הניחה את המחברת על השלסון, ודחפה לצד ערמת דפים של רביקי כדי לפנות שטח לעבודה. אוי! הדפים נפלו והתפזרו בכל החדר. יעלי התכופפה ועברה מפנה לפנה כדי לאסוף אותם. זהו, אין לה פח לפנות